

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเรียบเรียงและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา
  - 1.1 ความหมายของภาษา
  - 1.2 ความสำคัญของภาษา
  - 1.3 พัฒนาการทางภาษา
  - 1.4 องค์ประกอบของภาษา
  - 1.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางภาษา
  - 1.6 การวัดความสามารถทางภาษา
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.2 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.3 องค์ประกอบของความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.5 การวัดความเชื่อมั่นในตนเอง
3. การจัดประสบการณ์การสอนภาษาแบบธรรมชาติ
  - 3.1 ความหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
  - 3.2 ความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
  - 3.3 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
  - 3.4 กระบวนการและขั้นตอนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
4. การจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส
  - 4.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส
  - 4.2 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส
  - 4.3 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส
  - 4.4 กระบวนการและขั้นตอนของการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา
- 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
- 5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
- 5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส

1. พัฒนาการทางภาษา

1.1 ความหมายของภาษา

ภาษา มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ความหมายของภาษาตามหลักนิรุกติศาสตร์ (กรวิภา สรรพกิจจานง 2548 : 13) ได้ให้ความหมายว่า ภาษา คือ เสียงที่เปล่งออกมาอย่างมีความหมาย ทำให้ผู้ฟังเข้าใจ เป็นเสียงที่เปล่งออกมาโดยเจตนาของผู้พูดที่ต้องการสื่อความคิด ความต้องการ ของตนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเสียงนั้นอาจเป็นรูปประโยคหรือหลักภาษาที่ทำให้ผู้ฟัง เกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับ บุญยงค์ เกศเทศ (2535 : 2) ที่กล่าวว่า ภาษา คือ การกำหนดเสียงให้เป็นสัญลักษณ์ แทนความหมายที่ต้องการสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ และ (กรวิภา สรรพกิจจานง 2548:13 ; อ้างอิงจาก เฟอดินานด์ เดอ โซสซูร์ Ferdinand De Saussure. 1959 : 65–73) ได้ให้ความหมายของภาษาไว้ว่า ภาษา คือ การคิดอย่างเป็นระบบที่มีเสียงเป็นเครื่องแสดงออก (Language is organized thought coupled with sound) เป็นคำและคำในภาษามีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ สัญลักษณ์ (Sign) สิ่งที่เป็นตัวแทนของสัญลักษณ์ (Signifier or sound-image association) ความหมายของสัญลักษณ์ (Concept or signifier)

ทั้งนี้ ภาษา เปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิต มีความเป็นพลวัต (Language is dynamic) และสามารถเกิด ตาย เปลี่ยนแปลงได้ โดยมีสังคมเป็นเจ้าของ และ “เอเอสเอชเอ” (ASHA) ได้ให้ความหมายว่า ภาษา คือ รหัส (Code) ที่เราเรียนรู้เพื่อการสื่อสารความคิด การแสดงออกในสิ่งที่เราต้องการ การอ่าน การเขียน การฟัง การแสดงท่าทาง ทั้งหมดเหล่านี้คือ รูปแบบของภาษา รหัสภาษาเกิดจากขั้นตอน ดังนี้

1. โดยการสร้างคำหรือสัญลักษณ์จากหน่วยที่เล็กที่สุด เช่น เสียง ตัวอักษร แทนเสียง
2. มีการกำหนดความหมายและรากศัพท์
3. มีการเชื่อมโยงคำเข้าหากัน เป็นหลักไวยากรณ์
4. ใช้ในการบอกเล่าเรื่องราว การสนทนา ซึ่งการใช้ภาษามีรูปแบบแตกต่างกันไปตาม

ลักษณะของผู้ฟัง จุดมุ่งหมายและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 14) อ้างอิงจาก เพียเจท์ (Gabin. 1952 : Citing Piaget. N.d.) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์สื่อความคิดให้ผู้อื่นทราบได้ ซึ่งสอดคล้อง

กับ ไวโกทสกี (Ricardo, 2003 : 1-5 ; Citing Vagotsky. 1962) ที่กล่าวว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาของเด็กปฐมวัย มีรากฐานมาจากพัฒนาการทางด้านสติปัญญา โดยภาษาจะเป็นเครื่องมือหรือสัญลักษณ์ให้เด็กได้แสดงความคิดออกมาและ การเรียนรู้ภาษาของเด็กก็ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและกระบวนการทางสังคมด้วย

สำหรับ (กรวิภา สรรพกิจงานง 2548 : 14 ; อ้างอิงจาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2527 : 208) ได้ให้ความหมายของภาษาไว้ว่า ภาษา คือ ระบบในการสื่อสารความคิดหรือความรู้สึก โดยการใช้สัญลักษณ์ เสียง ท่าทาง หรือเครื่องหมายที่มีความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และจินตนาการ สุทธิจินดา (2532 : 2) กล่าวว่า ภาษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ ซึ่งต้องอาศัยทักษะการฟัง การพูด อันเป็นพื้นฐานของการอ่านและเขียน ในการติดต่อทำความเข้าใจกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ทรธรา นิลวิเชียร (2535 : 201) ที่ได้กล่าวว่า ภาษา เป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน ด้วยวิธีการหลายรูปแบบ ซึ่งวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การพูดและการเขียน ซึ่งการพัฒนาทักษะดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดี บุษบง ตันตวิงษ์ (2535 : 40-47) กล่าวว่า ภาษา เป็นสัญลักษณ์ในการสื่อสารที่ต้องใช้ให้เหมาะสมกับเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เด็กปฐมวัยเรียนรู้จากภาษาแบบต่าง ๆ ได้แก่ ภาษา ศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ละครและคณิตศาสตร์ ซึ่งสามารถใช้สื่อความคิดแต่ละเรื่อง โดยใช้สัญลักษณ์หลายแบบผสมผสานกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ภาษา คือ เครื่องมือทางสังคมที่มนุษย์ใช้แทนความคิดและสื่อสารกัน อย่างมีความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นเสียง รูปภาพ ตัวอักษร ท่าทาง หรือ เครื่องหมายที่เข้าใจตรงกัน ภาษามีความหมายกับเด็กปฐมวัยอย่างยิ่ง เพราะเด็กปฐมวัยต้องใช้ภาษาในการสื่อสารกับผู้อื่นในสังคมให้เข้าใจความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ตลอดจนการถ่ายทอดประสบการณ์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นโดยอาศัยทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน เป็นพื้นฐาน

1.2 ความสำคัญของภาษา

ภาษา เป็นตัวแทนความคิดของมนุษย์ การเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไว้ ดังนี้

กรวิภา สรรพกิจงานง (2548 : 15) อ้างอิงจาก ริคาร์โด (Ricardo. 2003 : 1-2; Citing Vygotsky. 1962) กล่าวว่า ภาษา มีความสำคัญอันเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์ ภาษามีขึ้น เพราะมนุษย์มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาหรือสัญลักษณ์มาจากสังคม ภาษาและสัญลักษณ์ทำให้ความคิดของมนุษย์แสดงออกมาซึ่งสอดคล้องกับ ภาวิณี แสนทวีสุข (2533 : 3) ที่กล่าวว่า ภาษา เป็นตัวแทนของความคิดมนุษย์ โดยผู้ใช้ภาษาได้รวบรวมเอาสัญลักษณ์ คือ เสียงในภาษาพูด และตัวอักษรในภาษาเขียนมาสร้าง ที่สัมพันธ์กับความคิดและการสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ที่ทำให้สังคม

มนุษย์เจริญก้าวหน้า มาจนปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ บันลือ พุกกะวัน (2543 : 3-4) ที่กล่าวว่า ความต้องการในการสื่อสารของมนุษย์ ทำให้มีการประดิษฐ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ติดต่อสื่อสาร กัน และกันได้กว้างไกลและรวดเร็ว ตลอดจนการสร้างเส้นทางคมนาคมต่าง ๆ ภาษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่ทำให้โลกก้าวหน้าไม่หยุดยั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ เอนริเกซ (กรวิภา สรรพกิจงานง 2548 : 15 ; อ้างอิง จาก ชวนิต ศิวะเกื้อ. 2546 : บทนำ) ที่กล่าวถึงความสำคัญของภาษาว่า ภาษา คือ การสื่อสารข้อมูล และเป็นสื่อที่ทรงพลังทำให้คนอยู่เหนือสัตว์ พืช ทำให้วัฒนธรรมรุ่งเรืองได้ และจากการปฏิบัติ ข้อมูลโดยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งก่อให้เกิดคอมพิวเตอร์และโทรคมนาคม ยุคใหม่อันเป็นเทคโนโลยี ของภาษา อันทำให้การสื่อสารและรับข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ภาษาเป็นปัจจัยสำคัญในการ เปลี่ยนแปลงของโลก

นอกจากนี้ (กรวิภา สรรพกิจงานง 2548 : 15 ; อ้างอิงจาก ออสติน Austin. J. 1912) ได้ กล่าวไว้ว่า ภาษามีได้เป็นเพียงอักษรในหนังสือ ภาษามีคนพูด มีคนฟัง และมีสารที่ต้องการจะสื่อ กาลเทศะเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสาร

สำหรับความสำคัญของภาษากับเด็กปฐมวัย (กรวิภา สรรพกิจงานง 2548 : 15 ; อ้างอิงจาก ไวกอทสกี Vygotsky. 1962) กล่าวว่า ภาษา เป็นเครื่องมือทางสังคมเริ่มแรกของเด็ก และ ฟอนทานา (1995 : 28-29) ได้กล่าวว่า ภาษา มีความหมายกับเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาจาก การสัมผัส การ ได้ฟัง การ ได้โต้ตอบ การที่เด็กได้พูดได้สนทนาบ่อย ๆ ทำให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ ได้คิด ได้สื่อสาร ได้แสดงออก ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมและสติปัญญา รวมทั้งการพัฒนาทางสังคม ซึ่ง สอดคล้องกับ ดวงเดือน ศาสตรภัทร (2529 : 215) ที่กล่าวว่า ภาษาเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการ ทางสติปัญญาและสังคมของเด็กปฐมวัย ภาษา มีบทบาทสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เด็กสามารถใช้ภาษา เพื่อการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ดังนั้น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ เกิดกระบวนการสังคมประกิต (socialization)
2. เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นคำพูดที่เกิดขึ้นภายในรูปแบบของการคิดและระบบ สัญลักษณ์ ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาในระดับต่อไป
3. ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก ดังนั้น เด็กจึงไม่ต้องอาศัยการจัดกระทำ กับวัตถุจริง เพื่อแก้ปัญหา เด็กสามารถสร้างจินตนาการในสมอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการทดลองขึ้น โดย สามารถจินตนาการถึงวัตถุ แม้วัตถุจะอยู่นอกสายตาหรืออยู่ในอดีต

นอกจากนี้ ทิศนา แจมมณี และคนอื่น ๆ (2535 : 107) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไว้ ว่า เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษา เพื่อใช้ในการคิด การสื่อความหมาย การปรับตัวรับความรู้ใหม่ เด็กสามารถใช้ภาษาในการติดต่อกับผู้อื่นทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ

วราภรณ์ รักวิชัย (2535 :77) ที่กล่าวว่า ภาษามีความสำคัญกับเด็กมาก เพราะการอยู่ในสังคมเด็กจะต้องสามารถสื่อสารกับผู้อื่นด้วยวิธีการพูด การอ่าน การฟัง การเขียน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ภาษาเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญของมนุษย์ชาติ ภาษามีความสำคัญในการสื่อสารและสร้างสรรค์สังคมให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะการเรียนรู้ในสังคมปัจจุบัน ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการแสวงหาความรู้ ข่าวสาร และข้อมูลต่าง ๆ เด็กปฐมวัยที่จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า จึงจำเป็นจะต้องมีพื้นฐานและทักษะทางภาษาที่ดี และหลากหลาย เพื่อจะสามารถเรียนรู้และปรับตัวได้ดีในสังคมไร้พรมแดน

1.3 พัฒนาการทางภาษา

พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยมีผู้สนใจศึกษาไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

กรวิภา สรรพกิจงานง (2548 : 16) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาหรือสัญลักษณ์มาจากระบบสังคม ภาษาและสัญลักษณ์ทำให้ความคิดของมนุษย์ความเป็นไปได้ เมื่อเด็กยังเป็นทารกอยู่ในระดับที่ยังไม่รู้ภาษา เมื่อเด็กเริ่มจะพัฒนาภาษาของเขา เริ่มพูด ระบบการคิดจะเริ่มพัฒนาไปด้วย กลายเป็นภาษาหรือสัญลักษณ์ที่เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ Vygotsky แบ่งระดับพัฒนาการทางภาษาไว้ 3 ระดับ เรียกว่า Three stages in the development of speech คือ

ระดับที่ 1 ขั้น Social speech (or external speech)

คือ การพูดกับคนอื่น เด็กจะใช้คำพูดแสดงความคิดง่าย ๆ และเป็นกริยา เช่น ร้องไห้ หัวเราะ ตัวอย่างคำพูดในระดับนี้ เช่น “กินนม”

ระดับที่ 2 ขั้น Ego-centric speech

คือ การพูดกับตัวเอง มักพบในเด็กวัย 3-7 ขวบ ในระดับนี้เด็กมักจะพูดกับตัวเอง โดยไม่สนใจว่าใครจะฟังอยู่หรือไม่ เด็กอาจจะพูดเกี่ยวกับสิ่งที่เขากำลังกระทำอยู่ เด็กจะใช้ภาษาที่ตรงกับพฤติกรรมที่เขาแสดงออกมา เช่น การนับเลข 1 ถึง 5 โดยการพูดออกเสียง

ระดับที่ 3 ขั้น Inner speech

คือ การพูดในใจ เป็นคำพูดที่ไม่มีเสียงออกมา เกิดในเด็กโตหรือผู้ใหญ่ เมื่อพัฒนาถึงระดับนี้แล้วสามารถใช้ภาษาได้หลายรูปแบบ เช่น สามารถที่จะนับในใจ ใช้ความจำหรือ คิดแบบตรรกะได้ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสัญลักษณ์ภายใน

กรวิภา สรรพกิจงานง (2548 : 17) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาษาว่า การเรียนรู้ภาษาในช่วงเริ่มแรก ภาษาไม่ได้เริ่มขึ้นเมื่อเด็กพูดคำแรกออกมาในขวบปีแรก ภาษาได้พัฒนามาก่อนนั้นแล้ว เด็กแรกคลอดชอบฟังเสียงคนและสามารถแยกแยะเสียงแม่จากเสียงคนอื่น ๆ การสื่อสารเริ่มแรกของเขาคือรูปแบบของเสียงคู เสียงสระ ผ่านลำคอออกมา เป็นเสียงทารกในครึ่งขวบปีแรก ต่อมาจะมีเสียงหัวเราะเพิ่มขึ้นในครึ่งขวบปีหลัง เริ่มมีเสียงสูงต่ำ คล้ายพยัญชนะ ซ้ำไปซ้ำมา มีการเล่นเสียง

เริ่มเลียนแบบเสียง เริ่มมีส่วนร่วมในการสนทนา รู้จักฟัง รู้จักตอบ หลังขวบปีแรก เริ่มมีเสียง มามา อออา และเสียงอื่นที่คล้าย ๆ กัน มีการออกเสียงสูงต่ำ เสียงเริ่มมีความหมายขึ้นในระหว่างขวบปีที่ 2 เริ่มมีคำที่จำได้มากขึ้น คำหนึ่งคำ อาจจะแสดงความหมายออกมาจากความคิดเป็นคำ ต่อมาเด็กจะรวมคำเข้าด้วยกัน เรียนรู้ที่จะใช้ความหมายในสิ่งที่คุ้นเคยและเรียนที่จะใช้คำกริยาและพัฒนาการทางภาษา สามารถพิจารณาได้จากคำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้มากขึ้น โดยเด็กที่มีอายุ 2 ขวบ 6 เดือน ถึง 4 ขวบ 6 เดือน สามารถเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ได้ 2-4 คำต่อวัน เมื่ออายุ 3 ขวบ สามารถเรียนรู้คำศัพท์ได้ประมาณ 900-1,000 คำ อายุ 4 ขวบ สามารถเรียนรู้คำศัพท์ได้ 1,500-1,600 คำ อายุ 5 ขวบ สามารถเรียนรู้คำศัพท์ได้ 2,100-2,200 คำ ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้จะพัฒนาต่อเนื่องอย่างรวดเร็วในช่วงปฐมวัยและเมื่ออายุ 6 ขวบ จะสามารถเรียนรู้คำศัพท์ได้ประมาณ 10,000-14,000 คำ โดยสามารถเรียนรู้คำใหม่ได้ 5-10 คำต่อวัน และ ปิยะลักษณ์ สิวาแสงยาภรณ์ (2534 : 53, 94, 139) ได้ศึกษาพัฒนาการทางภาษาของเด็ก พบว่า เด็กวัย 3 ขวบ 6 เดือน-4 ขวบ จะพูดเป็นประโยคยาว ๆ ได้มากขึ้น เด็ก 4 ขวบ จะจำคำศัพท์ได้ประมาณ 1,550 คำ ช่วง 4 ขวบ 6 เดือน จะจำคำศัพท์ได้ประมาณ 1,900 คำ แต่งประโยคโดยใช้คำ 5-6 คำได้ และเด็ก 5-6 ขวบ จะสามารถจำคำศัพท์ได้ถึง 2,200 คำ

ดวงเดือน ศาสตรรัภทร (2529 : 215) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กไว้ว่า เด็กอายุ 2-4 ปี จะเรียนรู้คำต่าง ๆ มากขึ้น การพูดคุยเป็นลักษณะการสื่อสารแบบสังคม (Social communication) แต่ส่วนใหญ่การพูดคุยของเด็กมักจะมีตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กจะใช้คำพูดอธิบายสิ่งที่กำลังทำอยู่ในขณะนั้น โดยไม่ตั้งใจที่จะสื่อสารกับผู้อื่น กล่าวคือ เด็กจะพูดกับตนเองโดยไม่ฟังผู้อื่น ซึ่งเรียกว่า การพูดคนเดียวแบบรวมหมู่ (Collection monologues) นอกจากนี้เด็กจะมีทักษะต่อสิ่งต่าง ๆ จากการมองเห็นของตนเอง และจะเป็นการยากที่จะให้เด็กยอมรับสิ่งที่ต่างจากภาพที่ตนเห็น เด็กจะไม่พยายามเข้าใจคำพูดของผู้อื่น ส่วนเด็กอายุ 5-6 ปีนั้น จะก้าวไปสู่การคิดแบบหยั่งรู้ (Intuitive) ซึ่งเป็นการคิด โดยอาศัยการรับรู้ คือ มองเห็นสิ่งต่าง ๆ และบอกได้ว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไร การหยั่งรู้ของเด็กแสดงว่า เด็กก้าวหน้าไปสู่การรู้จักแยกแยะกระจาย เด็กสามารถมององค์ประกอบมากกว่าหนึ่งอย่างที่มีอิทธิพลต่อเหตุการณ์หนึ่ง แสดงว่าเด็กเกือบจะไปถึงการรู้จักคิดอย่างเป็นตรรกศาสตร์ นอกจากนี้พัฒนาการทางภาษาอาจแบ่งออกเป็นระยะตามช่วงอายุของเด็ก ดังที่ พัฒนพร สุทธิยานุช (2524 : 22-24) ได้กล่าวไว้ คือ

1. ระยะการเปล่งเสียงก่อนการพูดภาษา (Paralinguistic utterance) ตั้งแต่แรกเกิดถึง 1 ปี ในระยะนี้เด็กเริ่มส่งเสียงร้อง การโต้ตอบอาจมีความหมายหรือไม่ก็มีได้ ซึ่งส่วนมากเป็นการสื่อสารความรู้สึก เด็กจะเริ่มเล่นเสียง เริ่มจำคำง่าย ๆ โกลัตัว เช่น พ่อ แม่ และบางครั้งเล่นเสียงเพื่อความเข้าใจของตนเองเท่านั้น แต่ไม่มีความหมายสำหรับผู้อื่น

2. การพัฒนาภาษาพูดในระยะเริ่มแรก (Early linguistic development) เด็กช่วงอายุ 1-5 ปี เริ่มใช้ภาษาพูดเป็นประโยคต่าง ๆ เช่น แม่มา พ่อไป ซึ่งส่วนมากจะพูดคำเดียวมากกว่าคำยาว ๆ จากการศึกษาพบว่าเด็กเริ่มพูดนั้นจะพูดคำนามก่อน เช่น แมว หมา นม ต่อมาจึงเป็นคำกริยาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและคำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ สรรพนาม สันธาน บุพบท ตามลำดับ เมื่อเข้าโรงเรียนภาษาของเด็กจะเริ่มเป็นประโยค เด็กจะฝึกทักษะในการออกเสียงมากกว่าอย่างอื่น

3. การพัฒนาการพูดในระยะหลัง (Later linguistic development) ระยะ 5-11 ปี ระยะนี้เด็กเริ่มเข้าโรงเรียนแล้ว ในระยะ 5-8 ปี เด็กจะมีพัฒนาการทางภาษามากขึ้น เด็กเริ่มเรียนรู้คำศัพท์ การอ่านความหมาย เริ่มสนใจไวยากรณ์ เริ่มใช้ภาษาพูดในลักษณะรูปประโยคที่สมบูรณ์และในระยะหลังเริ่มศึกษาคำศัพท์ต่าง ๆ เริ่มเข้าใจความหมายนามธรรมของคำศัพท์มากขึ้น

4. การพัฒนาการสร้างประโยค (Development of syntax) ระยะตั้งแต่อายุ 11 ปีขึ้นไป เด็กจะเริ่มศึกษาไวยากรณ์อย่างแท้จริง และสามารถใช้ภาษาได้ดียิ่งขึ้น

เยาพา เดชะคุปต์.(2542 : 60-62) ได้แบ่งพัฒนาการทางภาษาออกเป็น 7 ขั้น ดังนี้

1. ระยะปะปะ (Random stage หรือ Paralinguistic stage) อายุแรกเกิดถึง 6 เดือนจะเปล่งเสียงดัง ๆ ที่ยังไม่มีความหมาย การเปล่งเสียงเพื่อบอกความต้องการและเมื่อได้รับการตอบสนองจะรู้สึกพอใจ เมื่ออายุได้ 6 เดือน จะเริ่มเปล่งเสียงอ้อ-เอ๋ เริ่มเปล่งเสียงต่าง ๆ ซึ่งไม่มีผู้ใดเข้าใจหรือแยกแยะได้ นอกจากนักภาษาศาสตร์ ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ดีในการที่เด็กพัฒนาการพูด

2. ระยะแยกแยะ (Jargon stage) อายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี เด็กจะสามารถแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ยิน และรู้สึกพอใจที่ได้ส่งเสียง ถ้าเสียงใดที่เปล่งออกมาได้รับการตอบสนองทางบวกก็จะเปล่งเสียงนั้นซ้ำอีก

3. ระยะเลียนแบบ (Imitation stage) อายุ 1-2 ขวบ เด็กจะเริ่มเลียนเสียงต่าง ๆ ที่เขาได้ยิน เช่น เสียงของพ่อแม่ ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด เสียงที่เปล่งออกมาอย่างไม่มีความหมายจะค่อย ๆ หายไปเด็กจะเริ่มรับฟังเสียงที่ได้รับการตอบสนอง นับว่าพัฒนาการทางภาษาจะเริ่มต้นจากระยะนี้อย่างแท้จริง

4. ระยะขยาย (The stage of expansion) อายุ 2-4 ปี เด็กเริ่มหัดพูดเริ่มจากการหัดเรียกชื่อสัตว์ คน และสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัวเริ่มเข้าใจการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายซึ่งการสื่อความหมายในโลกของผู้ใหญ่ ซึ่งในวัยต่าง ๆ เขาสามารถพูดได้ดังนี้

อายุ 2 ขวบ เด็กจะเริ่มพูดเป็นคำ โดยสามารถใช้คำถามได้ 20%

อายุ 3 ขวบ เด็กเริ่มพูดเป็นประโยคได้

อายุ 4 ขวบ เด็กจะเริ่มใช้คำศัพท์ต่าง ๆ รู้จักการใช้คำเต็มหน้าและลงท้ายอย่างกับผู้ใหญ่ใช้กัน

5. ระยะโครงสร้าง (Structure stage) อายุ 4–5 ขวบ เด็กได้รับการพัฒนาความสามารถในการรับรู้ในการสังเกต สนุกกับการเล่นคำ และรู้จักคิดคำ ประโยคโดยอาศัยการผูกวลี และประโยคที่ได้ยินคนอื่น ๆ พูด เริ่มคิดกฎเกณฑ์ในการผสมคำ และหาความหมายของคำ และวลี โดยเด็กจะเริ่มสนุกกับการเปล่งเสียง เขาจะเล่นเกมกับเพื่อน ๆ หรือสมาชิกในครอบครัว

6. ตอบสนอง (Responding stage) อายุ 5–6 ปี ระยะนี้ความสามารถในการคิดทางภาษาของเด็กจะสูงขึ้น เริ่มพัฒนาภาษาที่เป็นแบบแผนมากขึ้น และใช้ภาษากับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว พัฒนาการทางภาษาจะเริ่มตันเมื่อเขาเรียนในชั้นอนุบาล เริ่มใช้ไวยากรณ์อย่างง่าย ภาษาที่เขาสื่อความหมายเกิดจากการที่เขามองเห็นและรับรู้

7. สร้างสรรค์ (Creative stage) อายุ 6 ปีขึ้นไป เด็กสนุกกับคำหาวิธีสื่อความหมายด้วยตัวเลข รู้จักการวิเคราะห์ที่สร้างสรรค์ รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาพูดเป็นนามธรรมมากขึ้น เด็กจะรู้สึกกับการแสดงความคิดเห็น โดยการพูดและเขียน

ยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 22-24) ได้สรุปลักษณะพัฒนาการทางภาษาในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการฟังและการพูด มีพัฒนาการทางภาษา ดังนี้

เด็กแรกเกิด ปกติจะไม่ออกเสียง จะทำเสียงเมื่อร้องไห้ สะอึก จาม เรอ พออายุ 5–6 สัปดาห์ จะเริ่มทำเสียง เล่นเสียง โดยเฉพาะถ้ามีคนมาเล่นหยอกล้อ

เด็ก 3 เดือน ชอบเล่นเสียงและจะทำเสียงตอบผู้อื่น หยุดฟังขณะที่ผู้อื่นทำเสียงพูดด้วย

เด็ก 6 เดือน หัวเราะและส่งเสียงถ้ามีคนมาเล่นด้วย ถ้าไม่พอใจก็ร้องกรี๊ดกร๊าด ชอบเล่นเสียง และออกเสียง เช่น “เกอ” “เดอ”

เด็ก 9 เดือน เลียนเสียงผู้ใหญ่ ออกเสียงคำ เช่น “มัม มัม” “ดา ดา” ออกเสียงซ้ำ ๆ กันบ่อย ๆ

เด็ก 1 ปี เริ่มเข้าใจความหมายของคำ เช่น “ส่งให้แม่” และออกเสียงคำที่มีความหมายได้ 1–2 คำ เช่น “แม่” “บ้าย-บาย” พูดได้ประมาณ 6–20 คำ

เด็ก 2 ปี พูดได้ประมาณ 5 คำ และบางทีก็พูดเป็นประโยคสั้น ๆ ได้ เริ่มใช้คำแทนตนเอง เริ่มตั้งคำถามและเข้าใจเรื่องที่ผู้อื่นพูดด้วย

เด็ก 3–4 ปี พูดจาสนทนาโต้ตอบได้ดีขึ้น สามารถนับนิ้วมือได้ ชอบฟังนำทาน คำคล้องจอง และเรื่องเล่า

2. ด้านการอ่าน

พฤติกรรมกรอ่านตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัย คือ การทำท่าเลียนแบบการอ่านของผู้ใหญ่ ในลักษณะต่อไปนี้

1. อ่านโดยการจำสิ่งที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง หลังจากที่เด็กได้ฟังข้อความหรือเรื่องราวที่ครูอ่านให้ฟัง เด็กจะทำทำอ่านโดยพูดคำที่จำได้

2. อ่านโดยอาศัยภาพ เด็กจะอ่านโดยอาศัยภาพในการเดาข้อความ ในขณะที่อ่าน เด็กจะดูภาพเป็นส่วนใหญ่ เด็กที่ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟังพร้อมทั้งชี้ข้อความให้ดูด้วย อาจจะสนใจดูหรือชี้ข้อความที่เขาประทับใจบ้างเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะถ้าข้อความนั้นสัมพันธ์กับภาพ

3. อ่านโดยการเดาเนื้อหา เด็กรู้ว่าเนื้อหาควรจะเป็นไปในทำนองใดและไม่เป็นไปในทำนองใด หรืออะไรควรคู่กับอะไร เด็กจะทำทำอ่านโดยอาศัยความรู้เดิมในการเดา

3. ด้านการเขียน

พฤติกรรมกรรมการเขียนตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัยอาจจัดได้ 7 ลักษณะ ดังนี้

1. วาดแทนเขียน เด็กสื่อความคิดโดยใช้การวาดแทนการเขียน

2. จี๊ดเขียนแทนเขียน เด็กพยายามที่จะเขียนหนังสือแบบผู้ใหญ่ แต่การเขียนของเด็กคือ การจี๊ดเขียนในระยะแรกเด็กอาจจี๊ดเขียนไปทั่วหน้ากระดาษอย่างไม่มีระบบ ต่อมาเด็กจะรู้จักจี๊ดเขียนจากซ้ายไปขวา สิ่งที่จี๊ดเขียนคล้ายตัวหนังสือมากกว่าภาพ

3. เขียนโดยการทำเครื่องหมายคล้ายตัวหนังสือ เด็กพยายามเขียนตัวหนังสือบางตัวคล้ายตัวอักษร บางตัวก็ไม่คล้ายตัวอักษร แต่เป็นรูปร่างตัวอักษรที่เด็กคิดขึ้นเอง

4. เขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง เด็กอาจเขียนคำที่เขียนได้แล้ว เช่น ชื่อของตัวเองด้วยการสลัตัวอักษร หรืออาจเขียนตัวหนังสือกลับ

5. คัดลอกตัวอักษร เด็กอาจคัดลอกตัวอักษรที่เห็นอยู่รอบตัวหรือลอกข้อความที่ต้องการจะเขียนให้ผู้ใหญ่ช่วยเขียนให้แล้วจึงนำไปลอก บางครั้งอาจเป็นการลอกหมดทุกตัว บางครั้งเป็นการลอกเฉพาะคำที่ต้องการไปผสมกับคำที่เขียนได้แล้ว

6. เขียนโดยคิดสะกดขึ้นเอง เด็กจะคิดวิธีสะกดคำขึ้นเองเมื่อไม่ทราบวิธีสะกดแบบผู้ใหญ่ เช่น เด็กเขียน ด, ม แทนคำว่า ดอกไม้

7. เขียนสะกดคำได้ใกล้เคียงหรือเหมือนกับวิธีสะกดของผู้ใหญ่ เช่น เขียนว่า ขอบคุณคะ โดยผสมพยัญชนะและสระตามเสียงของคำที่เขาพูดหรือได้ยิน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยมีอัตราการเจริญเติบโตที่รวดเร็วมาก แต่มีอัตราการเจริญเติบโตที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล พัฒนาการทางภาษาจะพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามลำดับขั้นตอนตามหลักของพัฒนาการ เด็กสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้โดยเริ่มจากการ ออกเสียง พูดคำเดี่ยว เชื่อมประโยค และเรียนรู้คำศัพท์เพิ่มมากขึ้นตามวัย จนสามารถพูดคุยโต้ตอบกับผู้อื่นได้ และพัฒนาการด้านการฟังและการพูดเป็นพื้นฐานสำคัญของพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียน

1.4 องค์ประกอบของภาษา

1. การฟัง

การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญ เพราะเป็นทักษะที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด เด็กเรียนรู้การฟังมาตั้งแต่เกิด การฟังของเด็กเป็นการรับรู้โดยประสาทสัมผัสทางหู เด็กฟังแล้วสามารถรับรู้ สังเกต จำแนก เปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กแล้วสะสมเป็นประสบการณ์ และสามารถดึงประสบการณ์ออกมาใช้ในการสื่อสารกับผู้ที่อยู่ใกล้ชิดได้ ทั้งยังเป็นทักษะพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ การพัฒนาทักษะทางการฟัง จะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็กในด้านอื่น ๆ ต่อไป

1.1 ความหมายของการฟัง

การฟังมีความหมายแตกต่างไปจากการได้ยิน การได้ยินเกิดขึ้นเนื่องจากมีเสียงมากระทบหูเองโดยไม่ได้ตั้งใจ คนหลายคนจึงได้ยินโดยมิได้ฟัง ส่วนการฟังนั้นหมายถึงการใช้สมาธิและความตั้งใจที่จะจำประเด็นของสิ่งที่ได้ยิน กิตยวดี บุญเชื้อ (2520 : 70)

การฟังสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น วราภรณ์ รักรวิชัย (2527 : 44) ได้กล่าวไว้ว่า การฟัง คือ การฝึกฟังเสียงธรรมชาติ จังหวะดนตรี เพื่อเตรียมให้พร้อมในการฟังเรื่องราวต่าง ๆ และสามารถถ่ายทอดได้เป็นประโยคที่เหมาะสม มีมารยาทในการฟัง และมีสมาธิในการฟัง รongรัตน อิศรภักดี (2505 : 93) ได้กล่าวว่า การฟังเป็นสิ่งที่เหนือจากการได้ยิน ดังนั้น การฟัง หมายถึง การติดตามเรื่องราวที่ได้ยิน จนสามารถเกิดความเข้าใจในสิ่งนั้น และ จำข้อความต่าง ๆ ที่คล้อยตามหรือโต้แย้ง บั่นถือ พฤษะวัน (2522 : 39) กล่าวว่า การฟัง หมายถึง การได้ยินโดยมีความตั้งใจรับ และเกิดความเข้าใจตามเจตนาที่อีกฝ่ายหนึ่งสื่อมา ส่วนการได้ยินนั้น ไม่ได้มีความตั้งใจหรือสนใจ การฟังจึงลึกซึ้งกว่ามาก การฟังเกิดจากความตั้งใจ การได้ยิน และความเข้าใจการฟังตามความหมายดังกล่าวนี้ต้องอาศัยกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การได้ยิน (Hearing) เป็นกระบวนการรับรู้ทางโสตขั้นแรกของการฟัง 2) การฟัง (Listening) เมื่อหูรับสัญญาณเสียงเข้าไปแล้ว จะส่งไปยังสมองเพื่อแปลความหมายของเสียงที่ได้ยิน ในขั้นนี้ต้องใช้สมาธิและความตั้งใจอย่างจริงจัง 3) การรับรู้ความหมาย (Adding) เป็นกระบวนการขั้นสูงของการฟัง คือ เมื่อฟังเสียงที่ได้ยินแล้ว ยังต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และรู้จักประเมินคุณค่าว่าควรเชื่อถือเพียงใด แล้วจึงแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบไปตามที่ต้องการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การฟังเป็นกระบวนการที่เกิดจากการที่หูได้ยินเสียง แล้วตั้งใจฟังอย่างรับรู้ และแปลความหมายเพื่อทำความเข้าใจกับเสียงที่ได้ยินนั้น การฟังเป็นทักษะภาษาทักษะแรกที่สำคัญมาก เด็กปฐมวัยควรได้รับฝึกฟังเสียงต่าง ๆ ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

เสียงดนตรี การฟังเรื่องราวอย่างมีสมาธิ และสามารถจับใจความจากเรื่องได้ และรู้จักมารยาทในการฟังอันเป็นมารยาทที่สำคัญมากในสังคม

1.2 ประเภทของการฟัง

ได้มีผู้จำแนกประเภทของการฟังไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 35-36) ได้จัดประเภทของการฟังไว้ 7 ประเภท คือ

1. การฟังทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน (Simple listening) เช่น การฟังการสนทนา การฟังทางโทรศัพท์
2. การฟังเพื่อจำแนกเสียง (Discriminative) เช่น การฟังเสียงสัตว์ เสียงขวิดยาน เสียงที่แสดงความรู้สึก
3. การฟังเพื่อเป็นการพักผ่อน (Listening for relaxation) เช่น การฟัง บทกลอน การฟังเรื่องราว และนิทานต่าง ๆ
4. การฟังเพื่อจับสาระสำคัญ (Listening for information) เช่น การฟังประกาศ การฟังความคิดเห็น และการฟังเพื่อตอบคำถาม
5. การฟังเพื่อจับความคิด (Listening to organize ideas) เช่น การฟังการอภิปราย และการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ
6. การฟังอย่างพินิจพิเคราะห์ (Critical listening)
7. การฟังเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Creative listening) เช่น การฟังดนตรี และการแสดงต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่า การฟังนั้นมีหลายประเภท และทุกประเภทล้วนมีความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝน เพื่อให้ความสามารถในการฟังพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.3 องค์ประกอบของการฟัง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 2) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการฟังไว้ ดังนี้

1. การจำแนกเสียง
2. การฟังคำพูด คำสั่งเข้าใจ และปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
3. มารยาทในการฟัง
4. การฟังนิทานหรือเรื่องราวแล้วจับใจความได้
5. การฟังเพลง คำคล้องจอง และการเล่นที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางภาษา

เด็กทารกจะเริ่มเรียนรู้ภาษาด้วยการฟังผู้อื่นพูดก่อน แล้วจึงจดจำทำเลียนแบบเป็นการพูด อันเป็นผลทำให้การติดต่อกับความหมายกับบุคคลรอบข้างเป็นไปได้มากขึ้นตามลำดับ

นิตยา ประพตติกิจ (2539 : 178–179) และ หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 198–199) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กในแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

อายุ 0–2 ขวบ พยายามเลียนเสียงที่ได้ยิน เข้าใจคำและประโยคง่าย ๆ ชอบฟังโฆษณาทางโทรทัศน์และเสียงที่สะกิดใจ ชอบฟังเรื่องสั้น ๆ และเพลงกล่อมเด็ก

อายุ 3 ขวบ ชอบฟังเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยินอยู่คั่นหู เช่น เสียงสัตว์ ยานพาหนะ เครื่องใช้ในครัวเรือน ชอบฟังนิทานที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังแบบสองต่อสอง ฟังไม่ได้นาน และฟังอย่างตั้งใจ สามารถเข้าใจภาษาพูดง่าย ๆ ของผู้ใหญ่ เช่น อย่า ไม่ การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่ยังไม่สม่ำเสมอ สามารถเชื่อมโยงเสียงกับวัตถุที่ใช้ทำเสียงได้

อายุ 4 ขวบ ฟังเรื่องได้นานขึ้น อาจเลือกหนังสือให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังสามารถปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ ได้ บางครั้งแกล้งทำเป็นไม่ได้ยิน หรือไม่สนใจคำสั่งหรือเสียงเรียก ชอบฟังเรื่องซ้ำ ๆ และสามารถจำแนกความแตกต่างของเสียงได้

อายุ 5 ขวบ ตั้งใจฟังนานขึ้น ชอบฟังนิทาน เพลง และคำคล้องจองสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้มากขึ้น เข้าใจคำพูดข้อความยาว ๆ ของผู้ใหญ่

อายุ 6 ขวบ ชอบฟังเรื่องราวต่าง ๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับธรรมชาติ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความสามารถในการฟังของเด็กปฐมวัยพัฒนาและเติบโตตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกเกิด โดยที่เด็กจะเรียนรู้การฟังเสียงจากคนใกล้ชิดและสิ่งต่าง ๆ รอบข้างก่อน จากนั้นรู้จักการจำแนกเสียง ฟังและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเข้าใจ และสามารถฟังนิทานหรือเรื่องราวและจับใจความได้ และสามารถถ่ายทอดเล่าเรื่องที่ฟังให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2. การพูด

เนื่อน้อง สนับสนุน (2541 : 11) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งเร้าที่มีประโยชน์ต่อภาษาพูดของเด็ก คือ การเปิดโอกาสให้เด็กพูดถึงสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของตนเอง ดังนั้น ครูผู้สอนควรจะได้ศึกษาถึงพัฒนาการด้านภาษา และความสามารถในการพูดของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อจะได้ศึกษาถึงพัฒนาการด้านภาษาและความสามารถในการพูดของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อจัดกิจกรรมตอบสนองความสามารถทางด้านการพูดได้อย่างเหมาะสมต่อไป

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ (2533 : 90–93) ได้กล่าวถึง ความสามารถทางภาษา ด้านการพูดของเด็กในแต่ละช่วงอายุไว้ ดังนี้

อายุ 0–2 ปี เด็กแรกเกิดจะสื่อสารกับบุคคลอื่นด้วยภาษาท่าทาง เมื่อพูดได้สามารถพูดคำบางคำได้ชัดเจนแต่ไม่เข้าใจความหมายของคำ 18 เดือน พูดได้ประมาณ 10 คำ และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถึง 30 คำ เมื่ออายุประมาณ 2 ขวบ ชอบคำตั้งคำถามว่าอะไร ทำไม และส่วนมากยังพูดไม่ชัด โดยเฉพาะตัว ร, ล และคำควบกล้ำ บางครั้งยังพูดกลับกัน ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา

ไม่ควรกล่าวล้อเลียนหรือตำหนิ เพราะจะทำให้เด็กพัฒนาช้า เด็กสามารถเข้าใจความหมายและคำมากกว่าส่วนที่ต้องการจะพูดออกมา

อายุ 3 ปี มีการพัฒนาการทางภาษาเร็วมาก สามารถตั้งคำศัพท์ใหม่ ๆ หรือเรียกชื่อสิ่งใหม่ตามความเข้าใจของตน สามารถเข้าใจคำพูดง่าย ๆ ของผู้ใหญ่ เช่น อย่า ไม่ แต่ยังไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่มองไม่เห็น ดังนั้น การปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้องของผู้ใหญ่จึงยังไม่สม่ำเสมอ และยังไม่ถามคำถามว่าทำไม จะพยายามทำความเข้าใจกับคำคำถามที่ตนเองถามไปเช่นกัน

อายุ 4 ปี ในด้านภาษาเด็กวัยนี้ เริ่มเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความสนใจคำพูดของผู้ใหญ่ และชอบเลียนแบบ เริ่มพูดประโยคที่ยาว และใช้คำถามที่มีเหตุผลมากขึ้น ชอบฟังนิทานซ้ำๆ โดยไม่เบื่อ

อายุ 5 ปี สามารถเข้าใจคำพูด ข้อความยาว ๆ ของผู้ใหญ่ได้ดี และพยายามพูดยาว ๆ โดยเลียนแบบผู้ใหญ่ในการจะสร้างประโยค ชอบฟังนิทานประเภทเทพนิยาย และชอบแสดงบทบาทสมมติประกอบ

อายุ 6 ปี เด็กส่วนใหญ่จะสนใจการพูด ชอบสนทนากับเพื่อน ๆ หรือผู้ใหญ่มากกว่าการเล่นสิ่งของและมีความสุขมากเมื่อได้สนทนากับผู้อื่น และไม่ชอบถูกวิจารณ์ต่อหน้าผู้อื่นหรือชุมชน ชอบฟังเรื่องราวต่าง ๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับธรรมชาติ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เริ่มสนใจในการอ่าน โดยเฉพาะเทพนิยายที่มีภาพประกอบ

มานวิกา ผลวิรุพห์ (2533 : 15) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการพูดไว้ ดังนี้

อายุ 0-2 ปี จะเริ่มทดลองเล่นเสียง ทดลองใช้ริมฝีปาก ลิ้น สายเสียง กล้องเสียง ว่าถ้าทำให้ลมผ่านแล้วจะเกิดอะไรขึ้น และทดลองบังคับกล้ามเนื้อในการพูดต่าง ๆ จะเกิดการพูดคำแรกระหว่างอายุ 10-18 เดือน ในเด็กปกติจะเริ่มใช้ประโยค 1-2 คำได้ แต่ยังไม่นิยมใช้ภาษาท่าทางมาก และชอบที่จะทำเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ

อายุ 2-5 ปี ใช้คำที่มีความหมายมากขึ้น ลักษณะการพูดเริ่มคล้ายผู้ใหญ่ใช้ประโยคยาวขึ้น และมีความหมายมากขึ้น มักพบว่า จะมีพัฒนาการอย่างซับซ้อนในการใช้คำประโยค โดยเฉพาะช่วงปีที่ 4-5

อายุ 5-7 ปี ใช้ประโยคที่มีความซับซ้อนเด่นชัด อธิบาย หรือบรรยายเหตุการณ์หรือรูปภาพได้มีความหมายมากขึ้น สามารถใช้การเชื่อมประโยคและอธิบายความคิดตัวเองได้

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เด็กสามารถใช้ภาษาได้ตั้งแต่แรกเกิดและมีพัฒนาการทางภาษาเป็นลำดับขั้นตอน เมื่อเด็กมีความอยากรู้อยากเห็น หรือต้องการแสดงออกทางความคิด เด็กจะเริ่มจากการใช้เสียง รู้จักคำและใช้ศัพท์ต่าง ๆ จนสามารถพูดเป็นประโยคที่สมบูรณ์และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้เข้าใจกัน

3. การอ่าน

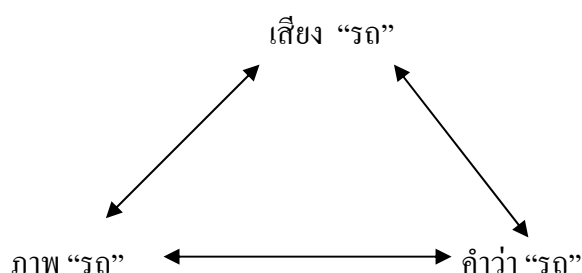
3.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่าน เป็นความสามารถในการใช้สายตา ปาก มือ โดยเริ่มจากการวาดภาพง่าย ๆ และอ่านภาพเป็นเรื่องราว (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2538 : 32-38) เด็กที่มีความพร้อมในการอ่าน คือ เด็กที่มีความสามารถในการวาดสายตาจากซ้ายไปขวา สามารถอ่านหนังสือ คำ อ่านจากภาพ อ่านเรื่องราวจากภาพได้

สํอาอง หิริญบูรณะ และคณะ (2544 : 39-41) กล่าวว่า ความสามารถในการอ่าน ประกอบด้วย การมองเห็นตัวอักษร ความเข้าใจรหัสที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและอักษรที่เห็นอันทำให้เกิดความเข้าใจในระดับคำก่อน แล้วจึงเกิดความเข้าใจความหมายของกลุ่มคำ ที่มารวมกัน เพราะมีความเข้าใจในหลักของภาษานั้น เมื่อเข้าใจความหมายของประโยค ของข้อความ ผู้ที่อ่านก็จะสร้างความคิด หรือจินตนาการจากสิ่งที่อ่านออกมาเป็นภาพ แล้วเรียบเรียงหาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดใหม่ที่ได้พบในการอ่านกับความรู้ที่มีอยู่เดิมและเกิดความคิดใหม่ ต่อจากนั้นก็จะเก็บความคิดใหม่นี้ไว้ใน “ลิ้นชัก” ที่เหมาะสมของสมอง ในส่วนที่เป็นความทรงจำ เพื่อความสะดวกในการดึงความรู้นี้มาใช้ คือ การจำได้นั่นเอง

การอ่านจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเด็กได้ภาษาพูดแล้ว (ประมาณ 5 ขวบ) เพราะการอ่านคือการถอดรหัสอักษรว่ามีความหมายว่าอย่างไรในภาษา (พูด) ที่เขาพูดได้

วิธีอ่านตามธรรมชาติของเด็กนั้น เด็กจะ “เห็น” คำทั้งคำ แล้วถอดออกมาเป็นความหมาย เช่น เห็นรถยนต์ แล้วเห็นคำว่า รถ แล้วคุณแม่บอกว่า “รถ” เด็กจะได้ความคิดออกมาเป็นความหมาย คือ โยง 3 ส่วนเข้าด้วยกัน

การอ่านที่พัฒนาความสามารถในการอ่านของเด็กปฐมวัยนั้น เด็กควรเห็นคำทั้งคำแล้วโยงคำกับความหมายโดยไม่แยกส่วนออกเป็นพยัญชนะต้น สระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ หรือตัวสะกด ประกอบกับการใช้สมุดภาพที่มีคำประกอบ สำหรับการสอนให้เด็กประสมอักษรเป็นคำควรจะทำให้ดีต่อเมื่อเด็กอ่านได้เข้าใจมากขึ้นแล้วสักระยะหนึ่ง เพราะจะเป็นการฝึกเขียน หรือการนำภาษาที่เด็กรู้ไปเขียนออกมาเป็นรหัสหรือสัญลักษณ์ที่สังคมยอมรับ คือ การสะกดคำนั่นเอง ซึ่ง

การสะกดคำจะมีประโยชน์ในการช่วยให้เด็กสามารถอ่านคำที่ไม่เคยเห็นมาก่อนได้ โดยเด็กจะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อสามารถพูดและอ่านออกแล้ว

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การอ่านของเด็กปฐมวัยในขั้นแรก เด็กจะต้องมีความพร้อมในการกวาดสายตา จากซ้ายไปขวา สามารถอ่านภาพ ตัวอักษรค่าง่าย ๆ ที่เด็กคุ้นเคยที่มีภาพประกอบอ่านเรื่องราวจากภาพได้ และพัฒนาไปสู่การอ่านหนังสือได้เองตามความสนใจ

3.2 ขั้นตอนของพัฒนาการในการอ่านของเด็กปฐมวัย

บ๊อง อ. พานทอง (2541 : 24–25) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาการอ่านเป็น ดังต่อไปนี้

1. ขั้นก่อนที่จะสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ

การเรียนรู้การอ่านในขั้นนี้จะเป็นการเรียนรู้เบื้องต้นถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับหนังสือว่า หนังสือคืออะไร และควรจะทำปฏิบัติต่อหนังสือนั้น ๆ อย่างไร ในขั้นนี้เด็กจะไม่สามารถอ่านหรือทำความเข้าใจหนังสือได้ด้วยตนเองจะต้องมีผู้อื่นเข้ามาช่วย สามารถแยกย่อยออกได้เป็นสามระยะ คือ

ก. ระยะการเริ่มเรียนรู้ เป็นขั้นเริ่มตั้งแต่เกิด ซึ่งเด็กหรือผู้อ่านจะยังไม่รู้จักหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ว่า คืออะไร แต่จะเรียนรู้ขึ้นทีละน้อยจากประสบการณ์ จากสภาพแวดล้อมว่าจะศึกษาถึงหนังสืออย่างไร แม้จะเริ่มจากการกลับหัวท้ายบ้างก็ตาม

ข. ช่วงระยะที่เด็กเริ่มมีความรู้สึกเหมือนตนเองเป็นผู้อ่านในขั้นนี้ เด็กโดยทั่วไปอายุประมาณ 2 ขวบ จะสามารถถือหนังสือได้ถูกทิศทาง ทราบว่าควรอ่านจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง เปิดหนังสือจากหน้าแรกไปหน้าสุดท้าย เด็กเริ่มให้ความสนใจรูปภาพและเกิดความสนใจความหมายของภาพต่าง ๆ

ค. จะเป็นช่วงที่เด็กเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษร เด็กจะเริ่มมีความสามารถในการทำความเข้าใจตัวอักษรและเสียงต่าง ๆ ตลอดจนการนำไปใช้ในการอ่าน เริ่มรู้จักคำและนำไปใช้ได้จำคำบางคำเป็นพิเศษ เช่น ชื่อตัวเอง และคำที่พบบ่อย ๆ เด็กจะเรียนรู้และทราบความหมายตลอดจนสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องก่อนคำอื่น ๆ

2. ขั้นสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ

ในขั้นนี้เด็กจะมีความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร เสียง และระบบภาษามากขึ้น ทราบความหมายของคำ และสามารถอ่านค่าง่าย ๆ ในหนังสือที่ไม่เคยอ่านมาก่อนเริ่มเกิดความมั่นใจในการที่จะนำความสามารถทั้งหมดในการอ่านมาใช้เพื่ออ่านในสิ่งที่ตนต้องการจะอ่าน ในขั้นนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 3 ระยะ คือ

ก. ระยะที่มีความมั่นใจ ในการนำตัวบ่งชี้ในระบบภาษาต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันในกระบวนการอ่าน เริ่มมีความอยากอ่านมากขึ้น อยากอ่านให้ผู้อื่นฟังทุกครั้งที่มีโอกาสมี

ความสามารถเข้าใจคำ ๆ หนึ่ง ซึ่งใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ระยะเวลาจะเกิดขึ้นในช่วงสั้น ๆ จากนั้นเด็กก็จะสามารถอ่านได้อย่างธรรมชาติ

ข. ระยะที่สองนี้เด็กหรือผู้อ่านจะมีความสามารถในการอ่านได้อย่างเป็นอิสระมากขึ้นสามารถอ่านได้ด้วยตนเอง และสนใจที่จะอ่านเพื่อความพอใจของตนเองมากกว่าที่จะอ่านให้ผู้อื่นฟังเหมือนในระยะเวลาที่ผ่านมา

ค. ระยะที่มีทักษะการอ่าน ผู้อ่านที่พัฒนามาถึงระยะนี้จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการอ่าน ระดับที่เลือกสิ่งที่ต้องการอ่านได้ด้วยตนเอง โดยมีพื้นฐานมากจาประสบการณ์ส่วนตัวที่ต้องการจะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่สนใจ

3.3 ความบกพร่องบางประการในการอ่าน

ขั้นตอนความสามารถในการอ่านของผู้อ่านมักจะผ่านเป็นลำดับขั้น ดังที่กล่าวข้างต้นบางคนอาจจะพัฒนาไปตามลำดับอย่างรวดเร็ว แต่บางคนอาจจะต้องใช้เวลายาวนานในบางขั้นตอนหรือใช้เวลาสั้นกว่าผู้อื่นในบางขั้นตอน แต่ก็สามารถผ่านไปได้อย่างดีตามลำดับ แต่บางคนอาจเกิดปัญหา ไม่สามารถพัฒนาผ่านขั้นตอนการพัฒนาการอ่านไปได้ จะต้องได้รับการช่วยปรับปรุงชี้แนะจึงจะสามารถประสบความสำเร็จ ข้อบกพร่องของผู้อ่านกลุ่มนี้มักจะเกิดจาก

ก. เด็กกลุ่มนี้ไม่พยายามทำความเข้าใจเนื้อเรื่องตามตัวอักษรที่ปรากฏ จะให้ความสนใจรูปภาพประกอบมากกว่าและเล่าเรื่องตามจินตนาการจากภาพ

ข. เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมตรงข้ามกับกลุ่มแรก จะเป็นผู้ที่เน้นด้านการอ่านออกเสียงของพยัญชนะหรือคำต่าง ๆ ของตนในอนาคตจะพยายามหลีกเลี่ยงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอ่านทั้งสิ้น

ไบรอัน (Brian, 1992 : 15-19) ได้กล่าวถึงขั้นของพัฒนาการด้านการอ่าน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการอ่าน

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการที่เด็กเรียนที่จะผ่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

1.1 ก่อนการอ่าน (Early emergent) ในขั้นนี้เด็กเรียนรู้การอ่าน โดยใช้หนังสือ เป็นแนวทาง ในการอ่านตามระดับความสามารถ โดยจำเรื่องราว รูปภาพในแต่ละบทการเปิดหนังสือจากซ้ายไปขวา

1.2 การแรกเริ่มการอ่าน (Early reading) ในขั้นนี้เด็กเริ่มเรียนรู้ในการแยกแยะ เด็ก ๆ ได้ยินเรื่องราว โคลงกลอน และร้องเพลง เขาเริ่มเรียนรู้ในการอ่านและตอบสนองต่อเรื่องราวในหนังสือ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเริ่มอ่าน (Early reading)

เด็ก ๆ ในขั้นนี้เริ่มเรียนการอ่าน ต้องการสื่อและหนังสือหลากหลายในการสนับสนุนทักษะในการอ่านอย่างมีระบบ เขาเรียนรู้เรื่องราวในหนังสือ และเรื่องราวที่ใช้ต้องเป็นเรื่องราวในชีวิตประจำวัน เรียนรู้และเข้าใจถ้อยคำที่เป็นประโยคว่าเป็นประเด็นสำคัญหรือเรื่องที่สำคัญ สามารถโยงภาพเข้ากับคำหรือตัวหนังสือ และเริ่มใส่ใจกับการออกเสียงตามคำ

ขั้นที่ 3 ขั้นการอ่าน (Fluency reading)

เด็กขั้นนี้จะเรียนอ่านและเพิ่มพูนคำศัพท์ เขาต้องการเวลาในการที่จะอ่านอย่างอิสระ การฝึกหัดและการจัดระบบด้วยตนเอง เด็กอาจจะไม่มั่นใจ แต่พยายามที่จะจำคำ การสังเกตและใช้ตัวบ่งชี้ เช่น ในการอ่านออกเสียงจะเริ่มปรับปรุงในการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การพัฒนาทักษะทางภาษาและผลสำเร็จของเด็กจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการขั้นที่ 1 เป็นสำคัญ

นักการศึกษาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการอ่านของเด็ก คือ โคเครน และคณะ (Brewer. 1995 : 218 ; อ้างอิงจาก Cochrane and others. 1984) ได้อธิบายพฤติกรรมกรรมการอ่านไว้ 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นเกิดความสงสัย (Magical stage)

เด็กจะเรียนรู้วัตถุประสงค์ของหนังสือต่าง ๆ เริ่มคิดว่าหนังสือเหล่านั้น มีความสำคัญ จ้องมองที่หนังสือ หยิบจับหนังสือขึ้นมาถือไว้บ่อยครั้งจะเป็นหนังสือที่ชอบ

2. ขั้นเกิดแนวคิด (Self – concept stage)

เด็กพิจารณาตัวเองว่าเป็นผู้อ่าน เริ่มเข้าไปผูกพันกับกิจกรรมการอ่านอาจจะเสแสร้งอ่านให้ความหมายของหนังสือจากรูปภาพต่าง ๆ หรือประสบการณ์เดิม ใช้ภาษาคลาย ๆ หนังสือแม้ว่าจะไม่เข้าใจเนื้อเรื่อง

3. ขั้นเชื่อมต่อการเป็นผู้อ่าน (Bridging reader stage)

เด็กให้ความสำคัญกับตัวอักษรสามารถเลือกคำที่คุ้นเคย สังเกตคำต่าง ๆ อ่านเรื่องที่เขียนเองได้ อ่านตัวหนังสือจากบทกวี เพลงกลอนกล่อมเด็ก เด็กจะเชื่อว่าพยางค์แต่ละพยางค์ คือ คำหนึ่งคำ เกิดความขัดแย้งในการจับคู่ตัวอักษรและเสียงอ่าน เริ่มระลึกถึงตัวอักษรได้

4. ขั้นทะยานสู่ผู้อ่าน (Take-off reader stage)

เด็กเริ่มใช้ 3 ระบบ ชี้นำเข้าด้วยกัน (เสียง ความหมาย โครงสร้างประโยค) เด็กตื่นตัวกับการอ่าน เริ่มคุ้นเคยกับบริบทใส่ใจต่อตัวหนังสือที่อยู่รอบตัว และอ่านทุก ๆ อย่าง เช่น กล่องใส่อาหาร ฉลาก และเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นต้น อันตรายนในขั้นนี้ คือ เด็กจะให้ความสำคัญกับตัวอักษรแต่ละตัวมากเกินไป

5. ขั้นสามารถอ่านโดยไม่ต้องพึ่งพิง (Independent reader stage)

เด็กสามารถอ่านหนังสือต่าง ๆ ที่ไม่เคยอ่านได้ สามารถให้ความหมาย จากตัวหนังสือ จากประสบการณ์ และจากตัวชี้แนะของผู้เขียนได้ สามารถเข้าใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ได้ง่าย ๆ แต่จะเป็น โครงสร้างและเนื้อเรื่องพื้น ๆ เท่านั้น

ระดับพัฒนาการด้านการอ่าน

ฉันทนา ภาคบงกช (2537 : 1-4) ได้กล่าวว่า ความก้าวหน้าทางการอ่านในเด็กปฐมวัยจะประเมินได้จากพัฒนาการทางด้านการอ่าน ดังต่อไปนี้

1. การแสดงออก เด็กมีความสนใจอ่านอย่างเป็นธรรมชาติ มีความกระตือรือร้นและมั่นใจในการเขียนสิ่งแปลกใหม่ แสงงานิทานใหม่ ๆ มาอ่าน
2. ความเป็นอิสระ สามารถเลือกนิทานได้อย่างเหมาะสม แก้ปัญหาของตนเองได้
3. ความเข้าใจพื้นฐานทางภาษา สามารถรู้คำศัพท์ที่ใช้พูดอย่างกว้างขวาง คาดคะเนได้ว่าสิ่งใดช่วยให้พบคำตอบได้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เก่ากับเรื่องที่อ่านได้
4. การพูด แสดงออกอย่างมีความคล่องแคล่ว อ่านให้ฟังอย่างมั่นใจ ชุ่มเสียงแสดงถึงความเข้าใจและใช้วลีประกอบได้ดี
5. มีเทคนิคการอ่าน รู้ว่าหนังสือประกอบด้วยข้อความเมื่อพบว่าอ่านแล้วไม่เข้าใจจะพยายามแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

ส่วนความก้าวหน้าทางภาษาด้านความเข้าใจภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย ฉันทนา ภาคบงกช ได้เสนอแนะให้ประเมินได้จากลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ความสนุกสนาน ความก้าวหน้าที่จะทราบว่า การอ่านทำให้เกิดความสนุกสนาน ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการแสดงออกในเรื่องการตอบสนองด้านอารมณ์ มีความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นอ่านด้วยกัน และอ่านหนังสือหลายเล่มเพิ่มขึ้น
2. การสร้างสรรค์ ความก้าวหน้าทางภาษา ด้านความเข้าใจของเด็กที่แสดงออกจากการเขียน เช่น การวาดการ์ตูน หรือวาดภาพต่อกันเป็นเรื่องราว เตรียมเทปและหนังสือสำหรับอ่าน
3. การนำเสนอ ซึ่งเด็กสามารถแสดงออกได้ ดังนี้
  - 3.1 เล่าถึงภาพที่วาด
  - 3.2 มีท่าทางขณะอ่านนิทานหรือคำคล้องจอง
  - 3.3 แนะนำหรือโฆษณาหนังสือ
  - 3.4 ใช้ภาษาพูดแทนภาษาเขียนหรือภาษาที่ยาก
  - 3.5 เลือกหนังสืออ่านและบอกได้ว่าเล่มใดน่าสนใจมากที่สุด เล่มใดมีประโยชน์มากที่สุดและบอกเหตุผลประกอบได้

3.6 เล่นบทบาทสมมติหรือแสดงท่าทางประกอบการอ่าน

3.7 เสนอทัศนะเกี่ยวกับสังคมและปัญหาสภาพแวดล้อม

3.8 แปลงนิทานและคำคล้องจอง แสดงเป็นละคร

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พัฒนาการด้านการอ่านของเด็กปฐมวัยจะดำเนินไปอย่าง เป็นขั้นตอน ตามหลักพัฒนาการ ครูและผู้เกี่ยวข้องกับผู้เด็กควรมีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและพัฒนาการ การอ่านของเด็ก เพื่อจะได้จัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านต่อไป ซึ่ง ในยุคปัจจุบันการอ่านเปรียบเสมือนการเปิดประตูสู่โลกแห่งการเรียนรู้อันไม่มีที่สิ้นสุด

4. การเขียน

4.1 ความหมายของการเขียน

การเขียนเป็นทักษะหนึ่งของการใช้ภาษา ที่ต้องได้รับการฝึกฝนจนชำนาญ เพื่อที่จะ สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจ ได้มีผู้ให้ความสามารถของการเขียนไว้ มากมาย ดังนี้

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 43) กล่าวว่า การเขียนเป็นทักษะทางภาษาที่มีความยุ่งยาก เพราะต้องใช้ความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์และความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคน

ลำออง หิรัญบุรณะ และคณะ (2544 : 41–42) กล่าวว่า การเขียนนั้นเกิดขึ้นหลังจากที่เด็ก พุดและอ่านภาพได้ เมื่อเด็กเริ่มมาโรงเรียนวันแรก ถ้าเด็กยังเขียนไม่ได้ก็ไม่ควรบังคับให้เด็กเขียน เพราะกล้ามเนื้อนิ้วมือของเด็กยังไม่พร้อม

การเขียนนั้นยากลำบาก จะเขียนตัวอักษรให้ได้แต่ละตัวต้องใช้เวลา การเขียนนั้น ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

1. เด็กต้องมีภาษาที่จะเอามาสื่อความคิดที่ตนต้องการ เช่น รู้ศัพท์ รู้ไวยากรณ์
2. เด็กต้องรู้รหัสที่ต้องการใช้สื่อความหมายดังกล่าว และสามารถเรียกรหัสจาก หน่วยความจำว่าคำที่ต้องการเขียนอย่างไร และสะกดอย่างไร
3. เด็กต้องบังคับให้สร้างรหัสได้ หรือภาษาเขียนได้ นักภาษาศาสตร์บางคนได้เสนอให้ สอนเด็ก ๆ ให้เริ่มใช้ Key Board และเขียนลงคอมพิวเตอร์ เพราะเด็กจะเขียน ได้เร็วยิ่งขึ้น เนื่องจาก กดแป้นครั้งเดียวก็จะได้อักษรที่ต้องการ

แมคริมอน (Macrimon. 1978 : 3) กล่าวว่า การเขียนที่ดีจะต้องเป็นสื่อความคิดความรู้สึก ตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ ได้และทำให้ผู้อื่นเข้าใจตรงกับเจตนารมณ์ของผู้เขียน

กรณวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 44 ; อ้างอิงจาก เสาวนีย์ ศึกษาบัณฑิต (2534 : 7) กล่าวว่า การเขียนเป็นการสื่อสารความรู้ข้อเท็จจริง จินตนาการ อารมณ์ และความคิดเห็นระหว่าง ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร

กรวิภา สรรพกิจจำนวน (2548 : 30) ; อ้างอิงจาก จอห์น และแมรี่ (John and Mary. 1995 : 232) ได้ให้ความหมายการเขียนในเด็กปฐมวัยว่า หมายถึง รอยขีด ๆ เขียน ๆ ซึ่งมีความหมายอาจจะเขียนเหมือนตัวอักษรจริงหรือไม่ก็ได้ การเขียนจะมีความก้าวหน้าเป็นขั้น ๆ กระบวนการที่ใช้ในการเขียนมีความหมาย ผู้เขียนใช้การเขียนเป็นสื่อในการเสนอความคิด

นิตยา ประพศุทธิกิจ (2539 : 172) กล่าวว่า การเขียนของเด็กปฐมวัย คือ การจับปากกาหรือดินสอลากไปมาบนกระดาษ แล้วสามารถบอกได้ว่ารอยขีดเขียนนั้นคืออะไร และเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเขียนในเด็กปฐมวัย หมายถึง การที่เด็กสามารถใช้กล้ามเนื้อและสายตาขีดเขียนภาพ ตัวอักษรหรือเขียนภาพเรื่องราวที่เด็กต้องการจะถ่ายทอดความคิดของตนให้ผู้อื่นทราบอย่างมีความหมาย ครูควรให้ความสำคัญกับกระบวนการเขียนและการถ่ายทอดความคิดของเด็กมากกว่าผลผลิตหรือลายมือที่สวยงามหรือความถูกต้องของการเขียน เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจ และ กล้าแสดงออก ซึ่งการเขียนของเด็กแต่ละคนแม้ว่าจะจะไปตามขั้นของพัฒนาแต่จะมีความสามารถในการเขียนแตกต่างกัน

4.2 องค์ประกอบของการเขียน

สนิท จิมเล็ก (2540 : 181-182), วรณิ โสมประยูร (2537 : 142) กล่าวว่าไว้สอดคล้องกันว่าการเขียนมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ผู้เขียนหรือผู้ส่งสาร ผู้เขียนเป็นจุดกำหนดที่ทำให้เกิดงานเขียนขึ้น ลักษณะต่าง ๆ ของผู้เขียน ที่ช่วยให้เกิดงานเขียน ได้แก่ ความรู้ การแสดงความคิดเห็น ความสามารถในการใช้ภาษาลำดับความ ลักษณะทางการเขียนที่ส่งผลให้ถึงลายมือของผู้เขียนและความมีมารยาทในการเขียน

2. ภาษา ภาษาที่ใช้ในการเขียนมี 3 ระดับ คือ ภาษาพูด ภาษากึ่งแบบแผน และ ภาษามีแบบแผน สามารถสอนผู้เรียนเขียนภาษาได้ทั้ง 3 ระดับ แต่ความสำคัญอยู่ที่การเลือกใช้ภาษา อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล จุดมุ่งหมาย สถานที่ เวลา และสถานการณ์สิ่งแวดล้อม

3. เครื่องมือ เครื่องมือที่ทำให้เกิดสาร คือ เครื่องเขียน เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษ หรืออื่น ๆ ที่ใช้แทนกันได้ และตัวอักษรที่อาจจะเรียนอีกอย่างหนึ่งว่าลายมือ ถ้าลายมือสะอาดเรียบร้อยถูกต้องและชัดเจน ถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

4. ผู้อ่าน ผู้อ่านเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้เขียนต้องคำนึงถึง เพราะเป้าหมายสำคัญของการเขียนคือ มุ่งให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่สื่อสารออกไป ดังนั้น ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องเลือกเนื้อหา ภาษา วิธีการเขียน รูปแบบการเขียน ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้อ่าน จึงจะทำให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเขียนมี 4 ประการ คือ ผู้เขียน หรือผู้ส่งสาร ภาษา เครื่องมือและผู้อ่าน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านร่างกายของเด็ก เช่น การบังคับและควบคุมกล้ามเนื้อมือและสายตาให้สัมพันธ์กัน ปัจจัยเกี่ยวกับด้านสติปัญญา เช่น ความสามารถในการรับรู้ภาษา ความจำ ปัจจัยเกี่ยวกับด้านอารมณ์-สังคมที่แวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น สภาพครอบครัว เพื่อน ครู

4.3 พัฒนาการทางการเขียน

โลเวนเฟลด์ (สุภาพ กิตติสาร. 2530 : 26; Lovenfeld. n.d.) ได้กล่าวถึงพัฒนาการในการเขียนของเด็ก ดังนี้

1. เด็กในช่วง 2-4 ปี จะมีพัฒนาการในการเขียน โดยหยิบจับ จี๊ดเขียนอย่าง สะเปะสะปะ เพราะยังไม่สามารถบังคับมือได้ จนกระทั่งประสาทมือเริ่มสัมพันธ์กับการควบคุม สายตาในงานที่ทำได้ จะเริ่มเขียนลากเส้นที่สะเปะสะปะไปสู่เส้นโค้ง มีการวนซ้ำเส้นเดิม มีทั้งเส้นในแนวตั้งและเส้นนอน และจะลากเป็นวงกลม จากนั้นเริ่มเล่าถึงการจี๊ดเขียนเริ่มสนใจและสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สามารถแสดงออกมาในเส้นที่ตนจี๊ดเขียน

2. เด็กวัย 4-7 ปี จะมีพัฒนาการในการเขียน โดยการจี๊ดเขียนนั้นเริ่มมีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการเริ่มต้นสื่อสารด้วยภาพ เด็กเริ่มสร้างแบบการวาดของตน แบบแผนหรือสัญลักษณ์แรกที่เด็กทำขึ้น ได้แก่ คน เพราะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด

นิตยา ประพศุทธิกิจ (2539 : 178-179) ได้แบ่งพัฒนาการทางการเขียนของเด็กปฐมวัยตามวัย ได้ดังนี้

เด็ก 2 ขวบ ลากเส้นขยุกขยิก ลากเส้นตามรูปร่างกลมได้ จับดินสอหรือปากกา โดยใช้ทั้งมือและทั้งแขนขยับเขยื้อน จะจี๊ดเขียนจนเต็มหน้ากระดาษ พอใจกับรอบจี๊ดเขียนของตน

เด็ก 3 ขวบ ชอบเขียนตัวอักษรตัวโต ๆ ทุกหนทุกแห่ง ชอบวาดและระบายสี

เด็ก 4 ขวบ จดจำอักษรบางตัวได้ รวบรวมทั้งจำชื่อตนเองได้ อาจเขียนชื่อตนเองได้ หรือเขียนได้เป็นบางตัว ชอบวาดและระบายสี การวาดรูปคน วาดแค่เพียงเส้นตรงแนวตั้ง และ ร่างแบบหยาบ ๆ แต่วาดรูปร่างกลมและสี่เหลี่ยมได้

เด็ก 5 ขวบ เขียนชื่อตนเองได้ การเขียนพยัญชนะ ตัวเลข อาจเขียนไม่เรียงลำดับ และบางทีเขียนกลับหัวก็มี สามารถเขียนตัวเลขได้แต่ตัวไม่เท่ากันและมีขนาดพอดี ๆ จับดินสอ ปากกา หรือพู่กันได้ดีขึ้น ชอบวาดและระบายสี สามารถวาดภาพที่ยากขึ้นได้ และภาพมีความสมบูรณ์มากขึ้น ชอบเลียนแบบ สามารถวาดรูปเหลี่ยมและวงกลมเข้าด้วยกัน ชอบถามถึงตัวสะกดคำ

อิลลิส (Ellis. 1994 : 277) กล่าวว่า กระบวนการเขียนของเด็ก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. **ขั้นก่อนเริ่มการเขียน (Prewriting)** ขั้นนี้เป็นการเตรียมความพร้อมในการเขียน คิดเกี่ยวกับหัวข้อที่จะเขียน ครูสังเกตได้จากสิ่งที่เด็กมักชอบพูดถึง
2. **ขั้นร่าง (Drafting)** ขั้นนี้มีความสำคัญมาก คือการเปิดโอกาสให้เด็กพูดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาคิดออกแบบที่จะเขียน และร่างงานเขียน
3. **ขั้นแก้ไข (Revising)** เป็นขั้นให้เวลาเด็กตัดสินใจแก้ไขงานเขียนของตน ครูอาจให้คำแนะนำ โดยกระตุ้นให้เด็กได้คิดหลายแง่มุม
4. **ขั้นปรับปรุง (Editing)** เป็นขั้นสุดท้าย เด็กต้องอ่านทบทวน ตรวจสอบตัวสะกด รูปแบบการเขียนเครื่องหมายต่าง ๆ และอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจงานเขียนยิ่งขึ้น

สรุป ลักษณะและพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย จะเริ่มจากการวาดรูปเพื่อสื่อความคิด พัฒนามาสู่การขีด ๆ เขียน ๆ การคิดแบบการเขียนของตัวเองขึ้น การคัดลอกตัวอักษร จากแบบเขียนโดยการคิดสะกดขึ้นเอง จนกระทั่งสามารถเขียนสะกดให้ถูกต้องตามแบบการเขียนจริงซึ่งจะเหมือนการเขียนของผู้ใหญ่

1.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางภาษา

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางภาษาของเด็กมีสาเหตุมาจากสิ่งต่าง ๆ หลายประการ เฮอร์ลอค (1978 : 171) ได้ศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อพัฒนาการทางภาษา ซึ่ง เฮอร์ลอค กล่าวว่า เด็กทุกชาติทุกภาษาจะมีลำดับขั้นของภาษาอย่างเดียวกัน ซึ่งจะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปไม่มีการข้ามขั้น แต่พัฒนาการทางภาษาจะเป็นไปอย่างสมบูรณ์หรือไม่ เร็ว ช้า แคไหนขึ้นอยู่กับ

1. สุขภาพ เด็กที่มีสุขภาพดี เรียนรู้ที่จะพูดเร็วกว่าเด็กที่มีสุขภาพไม่ดี
2. สถิติปัญญา เด็กที่มีระดับสติปัญญาสูง เรียนรู้ที่จะพูดเร็วกว่าและแสดงเกณฑ์ทางภาษาเหนือกว่าเด็กที่มีระดับสติปัญญาค่ำ
3. ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ เด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง เรียนรู้ที่จะพูดเร็วกว่าแสดงออกได้ดีกว่า และพูดคุ้ยได้มากกว่าเด็กที่มาจากกลุ่มฐานะเศรษฐกิจที่ต่ำ
4. ความต้องการในการติดต่อสื่อสาร เด็กที่มีความต้องการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นสูงเป็นแรงจูงใจให้เด็กเรียนรู้ที่จะพูด และยังมีความเต็มใจมากเท่าใดก็จะเรียนรู้ได้มากเท่านั้น
5. การกระตุ้น เด็กที่ถูกกระตุ้นให้พูดคุ้ย และส่งเสริมให้มีการตอบสนอง เรียนรู้ที่จะพูดได้เร็วกว่า และดีกว่า
6. การพบปะกับกลุ่มเพื่อน เด็กที่พบปะกับกลุ่มเพื่อนยิ่งมากเท่าใด ก็ต้องการจะเป็นที่ยอมรับในการเป็นสมาชิกในกลุ่มเพื่อนมากเท่านั้นทำให้เกิดแรงจูงใจในกระบวนการเรียนรู้ที่จะพูดสูง
7. บุคลิกภาพ เด็กที่ปรับตัวดี มีแนวโน้มที่จะพูดได้ดีกว่าทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณเมื่อเทียบกับเด็กที่ปรับตัวได้ไม่ดี

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2541 : 42-47) กล่าวว่า ถึงแม้ว่าเด็กทุกคนจะมีพัฒนาการด้านการพูดไปในทำนองเดียวกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันในด้านอัตราการพัฒนาการ ขนาดและคุณภาพของคำศัพท์ ตลอดจนความถูกต้องของการออกเสียงในทุกระดับอายุ องค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้สิ่งเหล่านั้นแตกต่างกัน ได้แก่

1. สุขภาพ การเจ็บป่วยเรื้อรังในช่วงสองปีแรกของชีวิต มักทำให้การเริ่มพูดและการรู้จักใช้ประโยคช้าไป ทั้งนี้ เพราะการเจ็บป่วยที่รุนแรงจะทำให้เด็กถูกตัดขาดจากการคบค้ากับเด็กอื่น ๆ ซึ่งมีผลให้พัฒนาการทางภาษาล้าหลังไป นอกจากนี้การเจ็บป่วยก็ทำให้เด็กไม่ยอมพูดจាកับใคร

2. สติปัญญา ความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญาและภาษาที่พูดนั้นเกี่ยวกันอย่างเด่นชัด บ่อยครั้งที่ผู้อ้ำภาษาพูดของเด็กเป็นเครื่องชี้ถึงระดับสติปัญญา ข้อเท็จจริงนี้ไม่เพียงแต่จะปรากฏในระยะเริ่มพูด เริ่มเข้าใจภาษาเท่านั้น หากคลุมไปถึงจำนวนคำศัพท์ที่เด็กจะเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ ตลอดวัยเด็ก

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาภาษาของเด็กปฐมวัย แม้ว่าจะจะเป็นไปตามหลักพัฒนาการ แต่ความสมบูรณ์หรืออัตราการเจริญของพัฒนาการทางภาษาที่เร็วหรือช้า นั้น มีสาเหตุและปัจจัยหลายประการ เช่น สุขภาพ สติปัญญา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนบุคคลและสภาพแวดล้อม รวมไปถึงบุคลิกภาพและการปรับตัวล้วนมีอิทธิพลและส่งผลต่อพัฒนาการทางภาษาที่แตกต่างกันในเด็กปฐมวัย

การพัฒนาความสามารถทางภาษา

การพัฒนาความสามารถทางภาษาควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย เพราะเด็กในวัย 2-7 ปี เป็นวัยที่พัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว (อารี สันทรวี 2537 : 183) เด็กทุกคนเกิดมาพร้อม กับความสามารถในการเรียนรู้ภาษา โดยเด็กจะเรียนรู้การใช้ภาษาของตนทั้งทางด้านความหมาย ประโยคและจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (हररररर नीलवीररर 2535 : 206) ซึ่งสอดคล้องกับ สมาคมคหศาสตร์แห่งประเทศไทย (2528 : 123) ที่กล่าวว่า ถ้าเด็กรู้คำศัพท์มากเพียงใดก็จะเข้าใจคำชี้แจงหรือคำอธิบายของผู้อื่นและเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่านหรือเล่าให้ฟังได้เพียงนั้น ภาษาไม่เพียงเครื่องมือสื่อสารเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางในการแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของมนุษย์ การส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาที่ถูกต้อง จึงช่วยให้เด็กสามารถแสดงความคิด ความเข้าใจของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจยิ่งขึ้น (เขววพา เดชะคุปต์ 2528 : 50) ใน การพัฒนาการด้านการพูดและการฟัง ควรเปิดโอกาสเด็กได้ฝึกพูด ฟังอย่างอิสระ ในสภาพที่เป็นจริง เพื่อตอบสนองความสามารถทางการพูด การฟัง อย่างเหมาะสมซึ่งจะเป็นพื้นฐานความสามารถทางการอ่านและการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กรณีการ พวงเกษม (2534 : 20–21) กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้เด็กมีความพัฒนาการทางด้านภาษาไว้ ดังนี้

1. วุฒิภาวะ เมื่อเด็กมีความพร้อมขึ้นตามลำดับ ความสามารถในการพูดย่อมตามมา ตั้งแต่อายุ 15 เดือน ขึ้นไปแล้ว เด็กจะใช้ภาษาพูดมากขึ้นตามลำดับจนกระทั่งอายุ 36 เดือน จะสามารถใช้คำพูด 376 คำ และเมื่ออายุ 48 เดือน จะพูดได้ 376 คำต่อวัน และสามารถใช้คำวิเศษณ์ และคำคุณศัพท์เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และนอกจากนั้นถ้าหากมีสมาธิจะจดจำสิ่งที่ได้ยิน ได้ฟังมาแล้ว ต่อให้คนอื่นทราบบ

2. สิ่งแวดล้อม ถ้าหากพ่อแม่ ผู้ปกครอง สนใจเอาใจใส่พยายามพรีสอนให้เด็กได้พูดคุย และหัดอ่าน หัดเขียนอยู่ตลอดเวลา เด็กจะมีความพร้อมภาษา โดยเฉพาะครอบครัวที่มีการศึกษาสูง ย่อมมีส่วนสร้างความเจริญทางภาษาให้เด็กได้ดีกว่าครอบครัวที่มีฐานะยากจน ซึ่งส่วนมากไม่ค่อยสนใจในเรื่องภาษาของบุตรหลานของตนเท่าที่ควร

3. การเข้าใจความหมาย ภาษาที่ใช้พูด ถ้าอยู่ในวงแคบศัพท์ก็พื้น ๆ ธรรมดา แต่ถ้าอยู่ห่างไกลหรือในชุมชนที่กว้างใหญ่ เด็กก็สามารถเข้าใจคำ ประโยค วลี ที่มีความหมายต่าง ๆ ได้ดี ฉะนั้น การพูดอะไรก็ตามที่เด็กเพียงแต่เลียนคำพูดเลียนเสียงพูดผู้ใหญ่ควร ได้ขออนถามเขาควบบ้างว่าที่พูด ๆ นั้นเข้าใจเพียงใด เปรียบเหมือนคนไทยที่พูดคำต่างประเทศ แต่ออกเสียงผิดความหมายก็ย่อมจะผิดไปได้ ดังนั้น เพื่อป้องกันการผิดพลาดดังกล่าว จึงควรขออนถามความหมายในสิ่งที่เด็กพูดได้แต่ไม่เข้าใจความหมายด้วย

4. การให้มีการพัฒนาทั้งหมด เราจะต้องให้เด็กที่มีรูปร่างดี หน้าตาสดใส สมอังกี้ต้องให้ดี สุขภาพสมบูรณ์ และสังคมต้องดี จึงจะทำให้เด็กมีความเจริญทางภาษาได้ดี ไม่ควรแต่จะให้อ่าน ให้เขียนได้เท่านั้น เรายังคำนึงถึงหลักของความต้องการความสนใจจากเพื่อน ๆ ของเด็กด้วย ถ้าหน้าตาสกปรกเพื่อน ๆ ก็ยอมไม่พูดคุยด้วย โอกาสที่มีความเจริญภาษาพูดก็ยิ่งเสียเปรียบคนที่รูปร่างหน้าตาสะอาดสดใส

5. ขั้นตอนการจัดชั้นเรียน การจัดโรงเรียนแบบไม่มีชั้น แต่อาศัยความสามารถทางภาษาเป็นแนวก็ควรลองจัดให้เป็นต้นแบบที่แพร่หลายต่อไป หลักสูตรและขั้นตอนการสอนบางบทก็ควรจะสับเปลี่ยนไปตามลำดับความสามารถและความพร้อมของนักเรียน จึงมีข้อที่น่าสงสัยว่าบางแห่งสอนบทเรียนที่ยากก่อนแล้ว กลับมาสอนบทเรียนธรรมดาภายหลัง โดยอ้างแต่หลักสูตร ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว ครูผู้สอนควรมีความสามารถในการวินิจฉัยบทเรียนนั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง

6. การมีส่วนร่วม กิจกรรมใด ๆ ก็ตามเด็ก ๆ ควรมีส่วนร่วมทุกครั้ง ทุกคน ครูไม่ควรเลือกที่รักมักที่ชัง จะต้องพิจารณาความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล และกำหนดงานให้ทำร่วมกับ

เพื่อน ๆ ตามสมัครใจ หรือครูกำหนดกลุ่มให้บ้าง การทำงานเป็นกลุ่ม การทำงานเป็นกลุ่มย่อย การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้เด็กมีความเจริญทางภาษาได้อย่างมาก

นอกจากนี้ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถของภาษา เด็กปฐมวัย ดังนี้ (กรวิภา สรรพกิจงานง 2548 : 31 ; อ้างอิงจาก Jeanne M. Machado and Emerita. 1999 : 81-85)

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย

พัฒนาการทางร่างกาย มีผลต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ในระยะแรก ในขณะที่ความสูงเพิ่มขึ้น ความว่องไว ความแข็งแรง และการประสานของกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ จะเพิ่มมากขึ้น เด็กจะมีความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากขึ้น เช่น การขี่จักรยาน การเตะฟุตบอล

การเจริญเติบโตของเด็กก่อนวัยเรียน ส่วนสูงจะมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้น 2-3 นิ้ว และน้ำหนักเพิ่มขึ้น 4-6 ปอนด์ ต่อไป ในระหว่าง 18-20 เดือน เด็กจะมีความสามารถในการใช้อุปกรณ์วาดภาพ นอกจากนี้ปริมาณสารอาหารที่บริโภคยังมีส่วนในการพัฒนาร่างกายและระบบประสาท การเพิ่มความสูงและน้ำหนัก และส่งผลถึงพัฒนาการด้านอารมณ์-สังคมด้วย เด็กที่สุขภาพดี มักจะมีการตอบสนองการพูดคุยกับผู้ปกครองและเรียนรู้ภาษาได้อย่างรวดเร็ว

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์

อารมณ์และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาของมนุษย์ ความผูกพันระหว่างผู้ปกครองและเด็กจะเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถทางภาษา เด็กที่ไม่พูดหรือหลีกเลี่ยงการพูดเพราะกลัวจะไม่ได้รับการยอมรับ ซึ่งครูและผู้ปกครองควรสังเกตพฤติกรรม และให้ความช่วยเหลือ เพื่อเด็กจะได้พัฒนาความสามารถทางภาษาอย่างต่อเนื่อง

3. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

กรวิภา สรรพกิจงานง (2548 : 32) ได้แบ่งระดับพัฒนาการทางด้านสติปัญญาไว้ ดังนี้

1. Sensorimotor period (แรกเกิด ถึง 18-24 เดือน) เป็นระยะที่เด็กสามารถแสดงการรับรู้หรือตอบสนองโดยการเคลื่อนไหวร่างกาย เด็กทารกสนใจที่จะสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยการใช้ประสาทสัมผัส

2. Preoperational period (18-24 เดือน ถึง 7-8 ปี) เป็นระยะก่อนปฏิบัติการ การเรียนรู้สัญลักษณ์เริ่มเกิดขึ้นภายใน เกิดการเลียนแบบ เมื่อเด็กเจริญเต็มที่ในช่วงวัยนี้สัญลักษณ์กับความหมายจะสัมพันธ์กันและเปลี่ยนเป็นเรื่องราวที่มีรายละเอียดมากขึ้น

3. Concrete period (7-8 ปี ถึง 10-12 ปี) เด็กจะสามารถแยกแยะคำสั่ง การจัดหมวดหมู่ และเรียงลำดับได้

จากระดับพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ทำให้การพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว มีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะ และการรับรู้ทางภาษา โดยที่เด็กจะสามารถเพิ่มการควบคุมการใช้ภาษาที่ละน้อย เช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวและควบคุมร่างกายจะสามารถค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น เมื่อเด็กพบเห็นวัตถุชิ้นใหม่ เด็กจะพิจารณาโดยการจับต้อง สัมผัสและเรียนรู้คำและความหมายของสิ่งนั้นต่อมา

ส่วนเด็กที่ถูกจำกัดพื้นที่ในการวิ่ง คลาน การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหว จะมีความพร้อมและทักษะการเรียนในโรงเรียนน้อยกว่าเด็กที่มีอิสระในการเล่น เช่น ทักษะการใช้มือและตาให้สัมพันธ์กัน การกวาดสายตา

นอกจากนี้ ความสามารถทางด้านสติปัญญาจะส่งผลต่อความสามารถทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ สามารถพิจารณาได้จากความสามารถในการรับรู้ภาษาที่เด็กมีความสามารถในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

การตระหนักในตนเองกับพื้นที่ว่าง

การรับรู้ที่สัมพันธ์กับสิ่งของ เช่น การจับสัมผัส

การเปลี่ยนแปลง

การประสานสัมพันธ์ทางกาย

ความยืดหยุ่น

การจัดวาง สมดุล

การรับรู้เกี่ยวกับมิติสัมพันธ์

การเคลื่อนย้ายร่างกายเป็นจังหวะ

การพิสูจน์สิ่งของหรือสัมผัสพื้นผิวและสามารถรับรู้ได้โดยการปิดตา

การรับรู้อุณหภูมิจากการสัมผัส

ความสามารถในการคัดลอกลายเส้น

ความสามารถในการสังเกตความแตกต่างของสี รูปร่าง สิ่งที่มีเหมือน-ต่างกัน ของขนาด พื้นผิวของวัตถุ และเสียงต่าง ๆ ได้ เช่น ยาว ยาวกว่า ยาวที่สุด เล็กกว่า เล็กที่สุด ใหญ่ น้อย สูง ต่ำ สั้น ยาว กว้าง แคบ บน ล่าง ใน นอก แข็ง อ่อน

ความสามารถในการจับคู่ในรูปแบบสัญลักษณ์ที่ใกล้เคียง

ความสามารถในการรวมภาพประกอบเข้าด้วยกัน หรือรวมสิ่งของที่แยกออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ เข้าด้วยกัน

ความสามารถของกล้ามเนื้อและสายตาที่สัมพันธ์กัน

ความสามารถในการแยกส กลิ่น ได้

กิจกรรมที่ส่งเสริมการรับรู้ทางภาษา ได้แก่

การรับรู้ทางภาษา	วัสดุ - อุปกรณ์
(1) การจำแนกด้วยสายตา - ยาว ยาวกว่า สั้นที่สุด - เล็ก เล็กกว่า เล็กที่สุด - ใหญ่ เล็ก - กว้าง แคบ	- ผ้า กระดาษ กิ่งไม้ ริบบิ้น - ก่อ่ง กระดุม - กระดุม ลูกโป่ง ของเล่น - เศษผ้า เศษกระดาษ ก่อ่ง
(2) การจำแนกการฟัง - เสียง เสียงดัง - เสียงวัตถุตกหล่น - เสียงสั้นวัตถุ	- ก่อ่ง 1 ใบใส่ก้อนหิน อีก 1 ใบใส่เศษผ้า - ใบไม้ หิน - เครื่องเขย่าของเด็กเล่น กรวดในกระป๋อง
(3) การจำแนกพื้นผิวสัมผัส - พื้นผิวของวัตถุ - รูปทรง - แข็ง อ่อน	- กระดาษทราย หิน สำลี - ไม้ทรงกลม สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม - หิน ฟองน้ำ
(4) การจำแนกรสชาติ - รสอาหารหวาน เค็ม เปรี้ยว - อาหารที่แปลกใหม่	- น้ำตาล เกลือ น้ำมะนาว - ผักที่เด็กไม่รู้จัก น้ำผลไม้ น้ำผึ้ง
(5) การจำแนกกลิ่น - การแยกแยะสิ่งของจากการดมกลิ่น	- น้ำหอม สบู่ ส้ม
(6) การจำแนกลักษณะการเคลื่อนไหว - การยก การแข่งขัน แกว่งชิงช้า กระโดด การหมุน	- สนาม และอุปกรณ์ในการฝึกการ เคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ

สรุป ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางภาษาของเด็ก คือ วุฒิภาวะ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-สังคม และสติปัญญา หากเด็กมีพัฒนาการด้านอื่น ๆ เป็นไปตามขั้นตอนอย่างสมบูรณ์ เด็กปฐมวัยก็จะมีความสามารถทางภาษาที่เหมาะสมกับลักษณะและความสามารถทางภาษาตามวัยไปด้วย จึงควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางภาษา

โดยให้อิสระในการคิด เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามความสนใจ รู้จักการแสดงออก และเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความสามารถทางภาษาพัฒนาตลอดไป

1.6 การวัดความสามารถทางภาษา

ภาวณี แสนทวีสุข (2538 : 9) ได้เสนอแนวทางการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนไว้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน หมายถึง การถ่ายทอดความคิดเพื่อสื่อความหมายเป็นข้อความ ภาษาเขียน ซึ่งวัดได้จากคะแนนการสังเกตลักษณะภาษาเขียน ทิศทางในการเขียน และวิธีการถ่ายทอด ความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และความซับซ้อนของข้อความ

การสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน หมายถึง การสร้างภาพและ/หรือข้อความด้วยการวาด การ ลอก การจ้มาเขียน ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ การจ้มาเขียน ได้ถูกต้องสมบูรณ์ การคิดพยัญชนะขึ้นแทน เสียงของคำ ตลอดจนการคิดสะกดคำ

ทิศทางในการเขียน หมายถึง การวาดภาพและ/หรือเขียนข้อความโดยจัดเรียงตำแหน่ง สิ่ง ที่เขียนคมนแนวนอนและแนวตั้งอย่างสะเปะสะปะ เขียนจากซ้ายไปขวาไม่สม่ำเสมอ เขียนจากซ้าย ไปขวาสม่ำเสมอ ตลอดจนเขียนจากซ้ายไปขวาและบนลงล่างสม่ำเสมอ

วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน หมายถึง การแสดงความหมายของภาพ และ/หรือข้อความที่ตนเขียนให้ผู้อื่นรับรู้ ด้วยการบอกเป็นคำพูดให้ครูเขียนให้ เขียนเองบางส่วน ตลอดจนเขียนเองทั้งหมด

ความซับซ้อนของข้อความ หมายถึง ความชัดเจนละเอียดละออกและครอบคลุม ความหมายที่ต้องการสื่อ โดยใช้หน่วยไวยากรณ์ที่เป็นตัวอักษร คำ ประโยคง่าย ๆ 1 ประโยค ตลอดจนประโยคตั้งแต่ 2 ประโยค ขึ้นไป

อลิสซา เพ็ชรรัตน์ (2539 : 190-206) ได้เสนอแนวทางในการวัดความสามารถในการ จับใจความของเด็กวัยอนุบาล โดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ ซึ่งวัดผลโดยคะแนนที่ได้ จากแบบวัดความสามารถในการจับใจความประกอบด้วย

การเข้าใจและระลึกได้ หมายถึง การใช้ความรู้หรือประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับภาพที่ ได้ดูและข้อความที่ได้ฟังใหม่จากหนังสือนิทาน เพื่อเก็บใจความและรายละเอียดสำคัญ

การเรียบเรียงข้อมูล หมายถึง การรวบรวมความคิดจากภาพที่ดูและข้อความที่ฟัง จากหนังสือนิทาน การสร้างความคิดใหม่โดยอาจใช้ประโยคของผู้แต่งโดยตรงหรือถอดข้อความ หรือแปรความจากประโยคผู้แต่ง โดยใช้ประโยคใหม่เรียบเรียงเป็นคำพูดของตนเอง แต่คง ความหมายเดิม การแยกแยะส่วนย่อยภายในเรื่องราว การคาดคะเนและการตรวจสอบความเข้าใจ จากข้อมูลในเรื่องที่เห็นและที่ฟัง การย่อและสรุปเรื่องราวได้

ความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย หมายถึง ความสามารถในการพูด ถ่ายทอดใจความที่จับได้จากนิทานที่ครูเล่าให้ฟังและเปิดภาพให้ดูให้ผู้อื่นได้รับรู้ คำพูดที่เด็กเล่าซ้ำ อาจเป็นคำพูดที่เด็กคิดขึ้นเองทั้งหมดแต่คงความหมายเดิม เป็นคำพูดของผู้แต่งทั้งหมด หรืออาจ ผสมระหว่างคำพูดที่เด็กคิดขึ้นเองกับคำพูดของผู้แต่ง ความสามารถนี้วัดได้จากแบบวัด ความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย โดยดูจากจำนวนคำในประโยคที่สมบูรณ์มีประธาน กริยา กรรม และประโยคที่ละประธานแต่ยังมีกริยาและกรรม

สุภัทรา คงเรือง (2539 : 6-8) ได้เสนอแนวทางในการวัดกิจกรรมการอ่าน ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ดังนี้

กิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติ หมายถึง กิจกรรมการอ่าน 5 ประการ คือ 1) กิจกรรมการอ่านร่วมกัน 2) กิจกรรมการสื่อภาษา 3) กิจกรรมการอ่านอิสระ 4) กิจกรรมการ เล่นเกมภาษา และ 5) กิจกรรมการอ่านข้อความในสิ่งแวดล้อมตามโอกาส เพื่อให้เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ

แบบวัดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ หมายถึง แบบวัดความรู้ ความสามารถของเด็กเรื่องความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ ในด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือ ตัวอักษร เครื่องหมายวรรคตอน การใช้สิ่งชี้แนะในการคาดคะเน และตรวจสอบการคาดคะเน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวทางจากแบบวัดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือของ เคลย์ (Clay, 1985) และใช้ทดสอบก่อนและหลังกิจกรรมการอ่าน

ญาณิศา ดาราสร (2547 : 51) ได้เสนอแนวการวัดความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย โดยการใช้แบบทดสอบ ซึ่งการสร้างแบบทดสอบ จะมีลักษณะเป็นรูปภาพ

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 118) ได้เสนอแนวการวัดความสามารถทางภาษามีหลายรูปแบบ ได้แก่ แบบทดสอบความสามารถทางภาษาด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน แบบสังเกตพัฒนาการทางภาษา แบบบันทึกเพิ่มสะสมงานการพัฒนาความสามารถทางภาษา

ปัทมา คุณเวทย์วิริยะ (2549 : 44) ได้เสนอแนวการวัดความสามารถทางภาษา โดยการใช้แบบทดสอบ ซึ่งสร้างแบบทดสอบเป็นรูปภาพ

รติรัตน์ แคล้วคล่อง (2551 : 149) ได้เสนอแนวการวัดความสามารถทางภาษา โดยการใช้แบบทดสอบ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จากการศึกษา การวัด ความสามารถทางภาษานั้น มีหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกเพิ่มสะสมงาน และแบบทดสอบ ซึ่งสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วัดความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

2. ความเชื่อมั่นในตนเอง

2.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะสำคัญของบุคลิกภาพ มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้
 นื่องนุช เพียรดี (2542 : 20) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าแสดงออกในการ
 ตอบคำถาม การกล้าซักถาม กล้าแสดงความคิดเห็น การกล้าตัดสินใจโดยไม่ลังเลด้วยตนเอง มี
 ความรอบคอบ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความเป็นตัวของตัวเองเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ
 ตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้า
 กับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

พิมพิกา คงรุ่งเรือง (2542 : 12) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพของ
 บุคคล ที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความ
 เป็นตัวของตัวเอง รวมทั้งจัดการแก้ปัญหาและปรับตัวอยู่ในสังคมด้วยความรู้สึที่มั่นคงเพื่อ
 สุขภาพจิตที่ดีและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

จากความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองดังกล่าว ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง
 บุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลที่กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ลุล่วง
 รวมทั้งการยอมรับและภาคภูมิใจในตนเองว่ามีความสามารถ มีความสำคัญ สามารถจัดการกับ
 ปัญหาและเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเข้ามาในชีวิตด้วยความสุขุมรอบคอบ สามารถปรับตัวให้
 อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของบุคคล
 ในการกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ยอมรับผลที่
 เกิดขึ้นด้วยความพอใจและความภาคภูมิใจ

2.2 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรเสริมสร้างให้เกิดกับทุกคน เพราะ
 จะทำให้สามารถปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญ
 ของความเชื่อมั่นในตนเองไว้ ดังนี้

กิตตินภา พละวัตร (2539 : 10) กล่าวถึงความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองว่าความ
 เชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญต่อบุคคลเป็นอย่างยิ่ง เป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งที่ควรเสริมสร้างให้
 เกิดขึ้นกับทุกคน เพราะจะทำให้บุคคลนั้นเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดก้าวหน้า มีความสามารถในการ
 ตัดสินใจ มองโลกในแง่ดี กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน
 สามารถประสบความสำเร็จในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และยังช่วยให้บุคคลสามารถ
 ทำงานร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปราโมทย์ เขี่ยมสวัสดิ์ (2539 : 40) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะกล้าแสดงออก และกล้าตัดสินใจด้วยตนเองเมื่อประสบกับปัญหาต่าง ๆ มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนเอง สามารถประสบความสำเร็จในการงาน ยอมรับสถานการณ์ใหม่ และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี ซึ่งเป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็ก

นันทกา ปรีดาศักดิ์ (2542 : 15) กล่าวถึงความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพราะการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไปต้องอาศัยการคิดกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญต่ออุปสรรค ความยากลำบาก ตลอดจนการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นบุคลิกภาพเหล่านี้มีคุณค่า และเป็นประโยชน์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างยิ่ง ที่จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคมต่อไป

ชนกนาด จริตชื้อ (2549 : 14) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคล เพราะเป็นตัวชี้ความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามแผนการที่ได้วางไว้ เพราะบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมีความกล้าในการคิดและการกระทำ ไม่รู้สึกว่าตนเองด้อยค่า ซึ่งทำให้บุคคลสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม อันหมายถึงสังคมและประเทศชาติ ความเชื่อมั่นในตนเอง จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งที่เราจำเป็นต้องปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย ผู้ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคมต่อไป และการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาปีนี้ ควรอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาเด็กโดยการเตรียมความพร้อม เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีและหลักการจิตวิทยาพัฒนาการจิตวิทยา การเรียนรู้ จิตวิทยาสังคม และภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยามาใช้อย่างง่ายที่สุด และกลมกลืนกันในการ จัดประสบการณ์ประจำวันของครู โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระแก่ครูผู้สอนหากสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของเด็กในวัยนี้แก่ครู และส่งเสริมคุณภาพของครูให้ได้รับการพัฒนาในด้าน ต่าง ๆ อย่างเต็มที่

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญต่อบุคคลเป็นอย่างยิ่งควรเสริมสร้างให้เกิดกับทุกคน เพราะจะทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นมีความกล้าคิด กล้าพูด กล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดีและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.3 องค์ประกอบของความเชื่อมั่นในตนเอง

ชนกนาถ จริตเชื้อ (2549 : 182-183) กล่าวว่า พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองประกอบด้วย

1. การกล้าแสดงออก
2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
3. ความภาคภูมิใจในตนเอง

1. การกล้าแสดงออก หมายถึง กล้าพูด กล้าถาม กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจ กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ การแสดงออกทางท่าทาง และการกระทำอย่างมีเหตุผลในการ ปฏิบัติกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การแสดงออกทางวาจา และท่าทาง หมายถึง การที่เด็กแสดงท่าทาง แสดงความคิดเห็นในระหว่างการทำกิจกรรมด้วยความกระฉับกระเฉง กระตือรือร้น ไม่ประหม่าอาย หรือ เอะเขิน สามารถตัดสินใจทำกิจกรรมโดยไม่ลังเลและมีจิตใจมั่นคง

1.2 การแสดงตัวเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กแสดงท่าทาง ด้วยการยกมือ ใช้คำพูดหรือท่าทางเพื่อแสดงตัวเป็นอาสาสมัครที่จะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครู หรือการเป็นผู้นำ หรือผู้ตามที่ดี ในการทำกิจกรรม

1.3 การสบตาครูและบุคคลอื่น ๆ ในขณะที่พูดหรือตอบคำถาม หมายถึง การที่เด็ก มอง หน้า สบตา กับบุคคลที่เด็กพูดด้วย ไม่ก้มหน้าหรือหันหน้าหนี เมื่อมีการสนทนากัน และกล้าเผชิญ ความจริง

2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม หมายถึง การยอมรับและปฏิบัติตามระบบของกลุ่ม เช่น การเล่นหรือทำกิจกรรมโดยปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันเล่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู หมายถึง การที่เด็กมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมกับเพื่อนและครู หรือการร่วมแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ขณะดำเนินกิจกรรมด้วยความ เป็นกันเอง ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง หรือถ่มน้ำลายแก้งกัน สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้

2.2 การให้ความช่วยเหลือและยอมรับการช่วยเหลือจากเพื่อน หมายถึง การที่เด็กใช้ คำพูดหรือท่าทางบอกหรือแนะนำเพื่อน ในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน หรือการที่เด็กปฏิบัติตาม คำแนะนำที่ดีของเพื่อนให้การทำงานเป็นไปตามที่วางแผน

2.3 การทำตามข้อตกลงของกลุ่ม หมายถึง การที่เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มใน การวางแผน กำหนดแนวทางในการเรียนรู้หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ

3. ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง ยอมรับและเปิดเผย การกระทำ ของตนเอง ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามที่ได้วางแผนไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การแสดงความชื่นชม และพอใจในการกระทำของตนเอง หมายถึง การที่เด็กยอมรับและชื่นชมผลการกระทำของตน ยอมรับและพอใจในความเป็นตัวเอง สนทนา โต้ตอบ หรือบอกเล่าให้ผู้อื่นฟังเกี่ยวกับกิจกรรมที่กำลังทำด้วยความกระตือรือร้น ไม่นิ่งเฉย หรือเหม่อลอย

3.2 ความสนุกสนานในการทำกิจกรรม ดีใจและมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จ หมายถึง การที่เด็กร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ ความสนุกสนาน และมีความสุข โดยการแสดงออกด้วยรอยยิ้ม และเสียงหัวเราะ เมื่อทำกิจกรรมได้ตามที่คาดหวัง

3.3 การเปิดเผยผลงานและการกระทำของตนเองต่อเพื่อนและครู หมายถึง การที่เด็กพุดนำเสนอ แสดงผลงาน หรือผลการกระทำของตนเองต่อกลุ่ม การเรียกเพื่อนหรือครูให้ดูผลงานของตนเอง

2.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง

2.4.1 สภาพแวดล้อม เด็กปฐมวัย เป็นช่วงที่เด็กมีความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบทำตามหรือชอบเลียนแบบ มีความคิดริเริ่ม ถ้าสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและมองโลกในแง่ดี ถ้าสภาพแวดล้อมทำให้เด็กขาดความสุข เด็กจะมีความเครียด เกิดความวิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และมองโลกในแง่ร้าย ดังนั้น สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้เป็นอย่างดี

2.4.2 การปลูกฝังบุคลิกภาพ การปลูกฝังบุคลิกภาพในวัยเด็ก ถือว่าบุคลิกภาพของเด็กที่จะถูกวางพื้นฐานไว้ตั้งแต่ ช่วง 6 ปีแรกของชีวิต การอบรมและการกระทำตัวเป็นตัวอย่างให้แก่เด็กเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็กจะเลียนแบบบิดามารดาผู้ใกล้ชิด นอกจากนั้นการที่เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ ก็ต่อเมื่อได้รับความรักความสนใจจากพ่อแม่โดยการให้อิสระแก่เด็ก ขอมตามใจเด็กพอสมควร ยอมรับความคิดของเด็ก โดยเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองนั้น ก็มีสาเหตุมาจากพ่อแม่ที่ควบคุมเด็กให้ปฏิบัติในกรอบที่พ่อแม่วางไว้ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อพบปัญหา ก็ไม่สามารถตัดสินใจได้ เพราะไม่เคยได้ฝึกการคิดแก้ปัญหามาก่อน เด็กที่มาจากบ้านที่เป็นประชาธิปไตย มีบรรยากาศอบอุ่น มีอิสรภาพ มีการสนทนาระหว่างพ่อแม่ลูก มีการถกเถียงและเปลี่ยนความคิดเห็นในการตัดสินใจ เด็กพวกนี้มักจะมีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นผู้นำกลุ่ม เปิดเผย ว่างใจ ส่วนเด็กที่มาจากบ้านที่อบรมเลี้ยงดูแบบบังคับ จะเป็นเด็กที่เงิบขริม เก็บตัว ขี้อาย ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกระตือรือร้น และไม่มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใดในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก นอกจากครอบครัวจะมีบทบาทในเรื่องนี้แล้ว โรงเรียนหรือครูก็มีส่วนส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กได้เช่นกัน เพราะในบรรยากาศ การเรียน

การสอนถ้าครูสร้างความสุข สนุกสนานในการเรียน ด้วยการพูดคุยกับเด็กอย่างแสดงความเป็นมิตร ให้โอกาสเด็กในการพูด การแสดงออก ยอมรับความแตกต่างของเด็ก ให้โอกาสเด็กแต่ละคนแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กนั้น ต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก โดยเริ่มมาจากครอบครัวเป็นอันดับแรก แล้วจากนั้นเมื่อเด็กเติบโตขึ้นก็จะเข้าโรงเรียนและเข้าไปอยู่ในสังคมที่กว้างขึ้นเรื่อย ๆ อันมีผลให้เด็กมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับนั้นจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง หรือบั่นทอนความเชื่อมั่นในตนเองให้น้อยลงได้ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องพยายามสร้างประสบการณ์ที่ดีที่สุดให้แก่เด็กที่กำลังเจริญเติบโตขึ้นในสังคม และพึงระลึกไว้เสมอว่า การเจริญเติบโตและการพัฒนาการอย่างสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็กนั้นย่อมเป็นหลักประกันถึงคุณภาพของประเทศชาติที่จะพัฒนาไปในอนาคตด้วย

2.5 การวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

ศุภสี ศรีสุคนธ์ (2539 : 49) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้ดนตรีไทย และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความเชื่อมั่นในตนเอง คือ แบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเอง โดยการสร้างสถานการณ์แล้วให้เด็กตอบคำถาม

นันทกา ปรีดาศักดิ์ (2542 : 42) ได้ศึกษาผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการศิลปะ ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความเชื่อมั่นในตนเอง คือ แบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเอง โดยการจัดสถานการณ์ประกอบกับการสังเกต

ชนกนาล จริตชื้อ (2549 : 182) ได้เสนอแนวทางการวัดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย การกล้าแสดงออกการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และความภาคภูมิใจในตนเอง

ซึ่งแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย เป็นการบันทึกระดับคุณภาพของพฤติกรรม จัดเป็น 3 ระดับได้ คือ มาก ปานกลาง และน้อย

วราพร ทองจีน (2550 : 88-90) ศึกษาผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ความคิดสร้างสรรค์ภาษา และความเชื่อมั่นในตนเอง ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา กับการสอนแบบเดิม และใช้เครื่องมือในการวัดความเชื่อมั่นในตนเอง คือ แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเองและแบบสังเกตพฤติกรรม

จากการศึกษา การวัดความเชื่อมั่นในตนเอง นั้นมีหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การใช้แบบสอบถาม และการใช้แบบทดสอบ ซึ่งสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสังเกตประกอบการวัดความเชื่อมั่นในตนเอง โดยผู้วิจัยใช้แนวทางการวัดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยของ ชนกนาถ จริตเชื้อ

3. การสอนภาษาแบบธรรมชาติ

3.1 ความหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นการสอนภาษาอย่างมีความหมายตามธรรมชาติซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

มยุรี กันทะลือ (2543 : 22) กล่าวถึง ความหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่าเป็น การเรียนการสอนที่เน้นการสอนภาษาอย่างมีความหมาย โดยผู้เรียนจะอาศัยประสบการณ์ของตนเองประกอบการเรียน ไม่แบ่งแยกภาษาเป็นส่วนย่อย เป็นการเรียนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกล้าและมั่นใจตนเองในการที่จะใช้ภาษาไม่เกรงว่าจะผิด ทั้งนี้เพราะผู้สอนไม่เน้นการลงโทษเมื่อเด็กใช้ภาษาผิด แต่พยายามชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง โดยทางอ้อม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแก้ไขตนเอง การเรียนยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

พัชรี ผลโยธิน (2537 : 196) กล่าวถึง การสอนภาษาแบบธรรมชาติว่าเป็นการสอนที่พยายามจะใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การสื่อสาร และการคิด โดยไม่พยายามแยกภาษาออกเป็นส่วนย่อย ๆ แต่เป็นการพยายามมองภาษาโดยรวม สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์จริงมาช่วยทำให้ภาษานั้นง่ายต่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การอ่าน การฟังและการเขียนถ้าเป็น สิ่งที่มีความหมายมีประโยชน์หรือเด็กสนใจและต้องการ จะเป็นสิ่งที่ย่ง่ายสำหรับการเรียนภาษา

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 19) กล่าวว่า การสอนภาษาแบบองค์รวม หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กที่เน้นการเรียนรู้จากสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตประจำวันของเด็ก โดยนำสิ่งที่เขาประสบพบเห็นในชีวิตประจำวันซึ่งรวมหมายถึง วัฒนธรรม การดำรงชีวิตของเด็ก แต่ละคนมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนเป็นการเรียนอย่างมีชีวิตชีวา จากสิ่งที่เป็นธรรมชาติ จากสภาพแวดล้อมที่เป็นชีวิตจริง และจากสิ่งที่เป็นอยู่จริงในชีวิตประจำวัน โดยเด็กเป็นผู้คิดค้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองกับเพื่อน ๆ ไม่มุ่งเน้นการสอนเขียนอ่านไวยากรณ์ หรือการใช้หนังสือ แบบเรียน เพราะเป็นเรื่องที่ยากต่อความเข้าใจของเด็กซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เขาพบเห็นในชีวิตจริง และภาษาแบบองค์รวม คือ การนำเอาองค์ประกอบของภาษาทุก ๆ ด้านมาใช้ในการสื่อความหมาย ซึ่งจะหมายรวมไปถึงทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน การแต่งเรื่องและการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 56) ได้ให้ความหมายของการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติว่าเป็นปรัชญาการศึกษามากกว่าเป็นวิธีการสอน เชื่อว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ภาษาโดยธรรมชาติที่บูรณาการการพูด การอ่าน การเขียน โดยมีเด็กเป็นศูนย์กลาง ความสามารถและพัฒนาการทางภาษาที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนจะช่วยให้เด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อย่างมีความหมาย

กรวิภา สรรพกิจจานง (2543 : 56) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาแนวธรรมชาติ เป็นเรื่องราวของวิถีคิด ที่มีวิธีการเรียนรู้แบบธรรมชาติสามัญชนเหมือนไม่มีการเรียนรู้ เพราะไม่มีการสอนของครูอย่างชัดเจน แต่เป็นการจัดชั้นเรียนอย่างมีอาชีพ จึงทำให้เป็นการสอนภาษาที่ดีเยี่ยม เพราะเป็นเรื่องของธรรมชาติที่ทุกคนสามารถทำได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบบูรณาการ ประกอบไปด้วยทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ที่พัฒนาไปพร้อมกันโดยไม่แยกส่วนและเป็นการจัดประสบการณ์ทางภาษาที่ส่งเสริมการคิด การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ที่มีความหมายโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

3.2 ความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นการเรียนรู้ภาษาจากประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก ซึ่งทำให้เด็กเกิดความมั่นใจ กล้าที่จะพูด เขียน โดยไม่กลัวผิด ส่งผลให้เด็กเรียนรู้ภาษาได้เร็วซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ ดังนี้

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 57) กล่าวถึง ความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่ามีความเหมาะสมกับเด็กมาก เพราะเป็นการเรียนภาษาที่เน้นความหมายของบทเรียนมากกว่าการให้ความสำคัญกับกฎและไวยากรณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนเสียง (Phonic) การสอนเสียงจะมีกฎเกณฑ์มากมาย อาจทำให้เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษา ส่วนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole language) จะทำให้เด็กเข้าใจบทเรียนได้ง่ายและน่าสนใจตามวัยและพัฒนาการและการเรียนรู้ที่มีความหมายจะช่วยพัฒนาการคิดในเด็กเล็กได้ดี

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 234) กล่าวถึง ความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่าเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้เด็กเกิดลักษณะทางการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ไม่แยกจากกัน ถึงแม้ว่าบางครั้งจะเน้นที่ทักษะหนึ่งทักษะใดเป็นพิเศษก็ตาม

ฉันทนา ภาคบงกช (2537 : 2) กล่าวถึง ความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ ดังนี้

1. ทำให้เด็กมีความสุข สนุกสนานในการเรียนภาษาและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้
2. ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาภาษา ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

ครอบคลุมทุกด้านและเต็มศักยภาพ

3. ทำให้ครูและผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในการพัฒนาทางภาษาทั้งด้านการเขียนเพิ่มขึ้น
4. สนองความต้องการของผู้ปกครองส่วนมาก ซึ่งต้องการให้เด็กได้รับการพัฒนาภาษา

ในช่วงปฐมวัย

อารี สันหลวี (2537 : 213) กล่าวว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติทำให้เด็กได้แสดงออกโดยไม่กลัวผิด มีแบบอย่างที่ดีในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จากผู้ใหญ่ การเรียนรู้ภาษาของเด็กจะง่ายและสนุก ได้มีประสบการณ์ตรง มีโอกาสได้อภิปราย พูดคุยในบรรยากาศที่อบอุ่น ยอมรับ เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้ดีถ้าเข้าใจทั้งหมด ช่วยให้เด็กเรียนอย่างมีความสุขและใฝ่เรียนด้วยตนเอง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ คือ เป็นการจัดประสบการณ์ภาษาที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก ทำให้การเรียนภาษาเป็นเรื่องง่าย สนุกไม่เครียด ทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงาน และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีความสุขในการเรียนและรักษาใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้วยตนเอง

3.3 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่ใช้กับเด็กปฐมวัยในงานวิจัยนี้ มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีว่าด้วยธรรมชาติของภาษา ดังนี้ (บุษบง ต้นดวงศ์ 2535 : 44-49)

1. ทฤษฎีที่ว่าด้วยระบบภาษา

ภาษาประกอบด้วย 3 ระบบ คือ ระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์ และระบบเสียง หัวใจของภาษา คือ ความหมาย ไวยากรณ์และเสียงเป็นเพียงส่วนประกอบ สถานการณ์กำหนดคำซึ่งกำหนดความหมายในการสื่อสารอีกทีหนึ่ง เด็กจะไม่พยายามเขียนด้วยการสะกดคำไปที่ละตัว แต่เขาจะคิดหาคำที่สื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้นด้วยเหตุนี้จึงไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรก่อน จึงจะสามารถสื่อความหมายโดยการเขียนได้ เนื่องจากการเขียนเพื่อสื่อความหมายเป็นกระบวนการที่กำหนดโดยสถานการณ์ การสอนเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย จึงไม่ควรแยกออกเป็นทักษะเดี่ยว ๆ หลาย ๆ ทักษะ แต่ควรให้เด็กได้สำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และใช้กระบวนการเขียนเพื่อศึกษาสิ่งที่เขาสำรวจ ครูจะสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันของเด็ก และถ้าเด็กไม่ต้องการเรียน ครูจะไม่บังคับเพราะการบังคับทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเขียน และจะสกัดกั้นความงอกงามของเด็กเมื่อเขาโตขึ้นและพร้อมที่จะเรียนเขียนในชั้นประถมศึกษา ครูมีหน้าที่ในการแนะนำให้เข้าใจภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เขาประสบในชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาในหลาย ๆ สถานการณ์ เด็กจะได้ทดสอบความสามารถในการตัดสินใจของตนโดยเสี่ยงกับความล้มเหลวน้อยมาก เพราะเขาสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนได้เสมอ ทั้งจะได้ทั้งประสบการณ์และทัศนคติที่ดีต่อภาษาไปพร้อม ๆ กัน

ครูจะต้องระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ตัดสินใจแทนเด็ก เพียงเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดในการเขียน นอกจากนี้ ครูยังมีหน้าที่ในการจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างประสบการณ์ทางภาษา เชิญชวนให้เด็กเรียนรู้ภาษาจากประสบการณ์นั้นและสนับสนุนให้เขาสื่อสารแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น

2. ทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร

ภาษาเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดทุกเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ สัญลักษณ์ที่ใช้ต้องเหมาะสมกับเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เด็กต้องคิดสัญลักษณ์เพื่อสื่อความคิดและถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ สัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายได้มีหลายรูปแบบ ได้แก่ ภาษา ศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ละคร และคณิตศาสตร์ การจัดประสบการณ์อ่านเขียนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จึงรวบเอาศิลปะ ดนตรี และละครเป็นส่วนสำคัญในการเรียนการสอน เพราะสิ่งเหล่านี้จะกระตุ้นให้เด็กค้นหาสัญลักษณ์ที่เหมาะสมสำหรับสื่อความคิดในแต่ละเรื่อง เด็กจะไม่ถูกจำกัดให้ถ่ายทอดความคิดเป็นเพียงภาษาเท่านั้น ศิลปะ และละครเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่เด็กได้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าสัญลักษณ์ ภาษา จากทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิดและสัญลักษณ์ พบว่า เด็กไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาเขียนเด็กจะเปลี่ยนเป็นวาดภาพแทน ศิลปะสามารถช่วยให้เด็กรวบรวมความคิดก่อนจะเขียนและช่วยให้เด็กทำงานต่อไป ทั้ง ๆ ที่ความคิดในการเขียนหยุดชะงัก การแสดงละครช่วยให้เด็กเข้าใจความรู้สึกในเรื่องและทำให้คุณภาพการเขียนดีขึ้น ดนตรีช่วยสร้างอารมณ์สำหรับเรื่องที่จะเขียน อุปกรณ์ดนตรีและศิลปะหลายอย่างสามารถใช้ประกอบกิจกรรมเขียนได้ เด็กอาจทำอุปกรณ์ดนตรีและศิลปะสำหรับกิจกรรมเขียน ในมุมเขียนจะมีเครื่องเขียนหลายชนิดให้เด็กทดลองใช้วิธีต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สามารถสื่อความหมายได้ดีที่สุด

3. ทฤษฎีว่าด้วยการอ่านเขียนระบบภาษา

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อเกี่ยวกับพัฒนาการในการเขียนว่า ทุกคนต้องสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป ประสบการณ์จากภาษาพูดเป็นข้อมูลสำหรับภาษาเขียน และประสบการณ์จากภาษาเขียนเป็นข้อมูลสำหรับการพูด ความก้าวหน้าในการใช้ภาษาไม่ว่าในด้านใด ต้องอาศัยองค์ประกอบทางภาษาหลายด้าน การที่เด็กเขียนเล่าประสบการณ์ทั้ง ๆ ที่ยังไม่รู้จักคำและต้องให้เด็กได้เห็นว่าเสียงที่เขารู้จักนั้นมีสัญลักษณ์ตัวอักษรแทนได้ เด็กจะเริ่มเข้าใจในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เขาต้องใช้อักษรที่มีทั้งรูปและเสียงแทนความหมาย รูป เสียง และความหมายที่เขาใช้ต้องสอดคล้องกันในสายตาผู้อื่นในจุดนี้เองที่ทำให้เด็กต้องพยายามจำแนกและจดจำรูปตัวอักษรที่เขาเห็นรอบ ๆ ตัวไปพร้อม ๆ กับจำแนกและจดจำเสียงตัวอักษร เมื่อเด็ก เข้าใจผู้เขียน เขาก็มีประสบการณ์ทางภาษาพร้อมที่จะจำแนกเนียงและรูปของตัวอักษรได้อย่างมีระบบมากขึ้น เนื่องจากการอ่านเขียนเป็นกิจกรรมที่ต้องสื่อความหมายกับผู้อื่น การคุยกับครูและเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องที่เขาเขียนไปมาก่อน จะเริ่มเรื่อง กลางเรื่อง หรือหลังเรื่อง จะช่วยให้เด็กเห็นการตีความลักษณะ

ต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งจะช่วยให้เขาเข้าใจความหมายของเรื่องมากขึ้น การตีความเป็นประสบการณ์จากการอ่านช่วยในการสื่อความหมายเมื่อเด็กเขียน และการสื่อความหมายซึ่งเป็นประสบการณ์จากการเขียนช่วยในการตีความเมื่อเด็กอ่าน การเขียนเป็นประสบการณ์ที่ใช้เวลานานและต้องอาศัยประสบการณ์ อันเป็นระบบที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน สรุปได้ว่าทฤษฎีการเขียนในระบบภาษานั้น เชื่อว่า เด็กเรียนรู้ภาษาพูด และภาษาเขียนจากการลองผิดลองถูกในการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวและประสบการณ์การเขียน

จากกรอบความคิดของ 3 ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น ยังมีแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่อธิบายเรื่องธรรมชาติของภาษาและการเรียนรู้ของเด็กในแง่มุม ที่มีรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

อารี สันทรวี (2544 : 20) กล่าวว่า เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการกระทำและหลักสูตรควรจะบูรณาการให้เห็นความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเด็กจะเรียนรู้จากกิจกรรมการเคลื่อนไหวของตนเอง โดยการได้สัมผัสกับสิ่งของภายนอก เด็กคิดสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นภายในตน หรืออีกนัยหนึ่งเด็กต้องเป็นผู้กระทำ (Active) ในการเรียนรู้ ในการคิด การเรียนมิใช่เป็นสิ่งที่รับเข้าเฉย ๆ (Passive)

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 60) กล่าวถึง การเรียนรู้ภาษาของเด็กว่า อิทธิพลของสังคมและบุคคลอื่นมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ถึงแม้เด็กจะต้องรับผิดชอบในการคิดสร้างองค์ความรู้ ความคิดของตนเองอย่างที่เพียเจท์กล่าว แต่บุคคลอื่น เช่น เพื่อนและครู มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ไวโกทสกี กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นของเด็กว่า การเล่นช่วยให้เด็กได้แสดงกิริยาที่สูงกว่าอายุจริง ได้แสดงในสิ่งที่เหนือชีวิตประจำวัน การเล่นช่วยให้เด็กรู้สึก “ฮึด” และสูงกว่าที่เป็นจริง การเล่นเป็นจุดแวนขยายของการกระทำ เพราะฉะนั้นการเล่นจึงเป็นส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาการของเด็ก (Vygotsky. 1978 : 102 ; อ้างอิงจาก Goodman, Yetta. 1989 : 117) อนึ่งกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การพูดสนทนา การวาด การเขียน การอ่าน ตลอดจนการเล่น ช่วยในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก เพราะกิจกรรมเหล่านี้เป็นการใช้สัญลักษณ์ (Symbol using media)

ไวโกทสกี กล่าวถึง การที่เด็กเรียนรู้ภาษาจากผู้อื่นว่า “การพัฒนาที่ละติบ” (Zone of proximal development) กล่าวคือ เด็กจะเรียนรู้ทีละน้อย โดยการได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น จนเด็กสามารถคิดเกิดเป็นความรู้ในตนได้

แนวการสอนของ Whole language จึงเน้นการให้มีปฏิสัมพันธ์ การสนทนาได้ตอบในกลุ่มช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 60-61) อ้างอิงจาก ชอมสกี (Chomsky 1957 : 1983, 1988) กล่าวว่า เด็กเกิดมาพร้อมกับความสามารถที่จะเรียนรู้ภาษา เด็กเล็ก ๆ ไม่ถึงหนึ่งปีจะสังเกตเสียง

ออกเสียง เล่น และเมื่ออายุ 1 ปีขึ้นไป เด็กจะเริ่มพูดภาษาเป็นคำ ๆ และเป็นประโยคได้เหมือนผู้ใหญ่เมื่อประมาณอายุ 4 ปี เด็กจะเรียนรู้จากความหมายประสบการณ์และการเลียนแบบ เด็กเรียนที่จะพูดภาษาได้อย่างมีศรัทธา เรียนได้ตามธรรมชาติ นอกจากนี้เด็กเรียนรู้ภาษาจากกิจกรรมประจำวันภายในบ้าน เช่น พ่อแม่เล่นกับลูก เล่านิทาน ร้องเพลง อ่านหนังสือให้ลูกฟังก่อนนอน อธิบายหรือตอบสิ่งที่เด็กพบปะ เด็กจึงเรียนรู้ภาษาจากครอบครัวอย่างเป็นธรรมชาติ มิได้เป็นการตั้งใจสอนภาษาเป็นทางการ เด็กจะไม่รู้สึกเป็นความยากลำบากที่จะเรียนรู้ภาษา

กรวิภา สรรพกิจงานง (2548 : 60) อ้างอิงจาก ฮอลลiday (Halliday. 1975 : 26-27) กล่าวว่า มนุษย์ใช้ภาษาโดยมีจุดมุ่งหมายหรือประโยชน์ของภาษาตามที่ ฮอลลiday จำแนกไว้ มี 7 ประเภท คือ 1) แสดงความต้องการ เช่น ฉันอยากได้ลูกโป่ง หรือแผ่นโฆษณาสินค้า 2) ใช้สั่งหรือควบคุม เช่น หยุด ห้ามวิ่ง หรือสัญญาณ ไฟจราจร หรือเอกสารชี้แจงวิธีการกระทำ 3) ใช้สื่อสารในปฏิสัมพันธ์ เช่น ไปเล่นกันเถอะหรือจดหมายส่วนตัวโต้ตอบ 4) ใช้แสดงอารมณ์ ความรู้สึก เช่น ฉันชอบหนังสือเล่มนี้ หรือ บทบรรณาธิการ บันทึกประจำวัน 5) ใช้ในการแสวงหาความรู้ เช่น นี่คืออะไร หรือจดหมายสอบถาม แบบฟอร์มใบสมัครงาน 6) ใช้ในจินตนาการคิดฝัน เช่น เธอเป็นพ่อฉันเป็นแม่ หรือนิทาน คำประพันธ์ บทละคร 7) ใช้ในการบอกเล่า เช่น โรงเรียนเปิดแล้ว หรือ รายงานพจนานุกรม สารานุกรม บัตรเชิญ ป้ายประกาศ

เพราะฉะนั้น การสอนภาษาแบบ Whole language จึงเน้นถึงการใช้ประโยชน์ของภาษาในบริบท (Context) ต่าง ๆ

กรวิภา สรรพกิจงานง (2548 : 61) อ้างอิงจาก กูดแมนและสมิธ (Goodman. 1986 : 117) ได้พัฒนาทฤษฎีการอ่านจากงานวิจัยว่า กระบวนการอ่านเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับหนังสือและภาษา จากทฤษฎีนี้ทำให้เกิดการใช้หนังสือที่เป็นวรรณกรรมมาใช้ในการสอน ซึ่งเป็นแบบ Literature-based เด็กจะอ่านหนังสือวรรณกรรมเป็นเล่ม ๆ ทั้งเรื่อง เพื่อจะได้เข้าใจเรื่องราวความหมายมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับหนังสือ นอกจากนี้เมื่อเด็กอ่านหนังสือที่มีเรื่องราวใกล้ตัวเด็กหรือเรื่องที่มีประสบการณ์ตรง เด็กก็จะอ่านได้ดีขึ้น ทำให้มีการสอนอ่านแบบ Experience-based

กรวิภา สรรพกิจงานง (2548 : 61) อ้างอิงจาก ชาร์ล รีด (Y. Goodman. 1989 : 118; Charles Read) ได้ค้นพบว่า ในระยะเริ่มเขียนเพื่อสื่อสาร เด็กจะคิดแบบการเขียนของตนเองขึ้น (Invented spelling) เพราะฉะนั้นในการสอนภาษา Whole language จะปล่อยให้เด็กวาดภาพ และเขียนเพื่อสื่อสารโดยอิสระ ไม่บังคับที่จะต้องเขียนสะกดให้ถูกต้องตั้งแต่ต้น ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กมีแรงจูงใจที่จะเขียนเพื่อสื่อสาร ไม่รู้สึกว่าการเขียนเป็นเรื่องที่ยากเกินไป

กรวิภา สรรพกิจจาง (2548 : 61) อ้างอิงจาก โดแนลด์ โฮลดาเวย์ (Y. Goodman, 1989 : 118; Donald Holdaway 1979) ได้พัฒนาการสอนโดยใช้การอ่านหนังสือร่วมกัน (Shared book experience) และใช้หนังสือวรรณกรรมอย่างกว้างขวางในการสอนอ่าน (Literature-based reading program) ซึ่งประสบผลสำเร็จในการสอนอ่าน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยเรื่องการสอนอ่านของ มารี เคลย์ (Marie Clay) ผู้ได้ทดลองการสอนผ่านโดยใช้วรรณกรรมที่ประเทศนิวซีแลนด์ซึ่งประสบผลสำเร็จเป็นอย่างสูง มารี เคลย์ ก็ยังได้ให้แนวการใช้หนังสือเล่มใหญ่ (Big Book) ในการที่ครูจะใช้สอนในการอ่านร่วมกันทั้งชั้น (Shared book reading)

ดังนั้น ในการสอนอ่านแบบ Whole language จะมีหนังสือวรรณกรรมเด็ก ให้เด็กอย่างกว้างขวางที่เด็กจะสามารถเลือกอ่านได้และได้อ่านอยู่เสมอ

กรวิภา สรรพกิจจาง (2548 : 62) อ้างอิงจาก ดอน เกรฟ (Y. Goodman, 1989 : 119; Don Graves, 1983) สรุปจากผลงานวิจัยด้าน การเรียนรู้ที่จะเขียนของเด็กจะอยากเขียน ถ้าได้เขียนเพื่อสื่อสารในบรรยากาศที่สนับสนุนให้กำลังใจ

กรวิภา สรรพกิจจาง (2548 : 62) อ้างอิงจาก เขตตา กูดแมน (Y. Goodman, 1989 : 123-124) พบว่า การสอนภาษาที่ได้ผลนั้น เด็กจะต้องรู้สึกว่าได้รับการยอมรับนับถือเป็นเอกัตบุคคลและบรรยากาศของการเรียนมีความเป็นชุมชนหรือชุมชนที่มีการยอมรับความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ ปลอดภัยไม่กลัวผิด เรื่องที่เรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเด็กเพราะฉะนั้น ครูจะต้องมีความสามารถในการสังเกตเด็ก (Kid watching) และสร้างหลักสูตรการสอนจากความสนใจของเด็ก

กรวิภา สรรพกิจจาง (2548 : 62) อ้างอิงจาก โฮลดาเวย์ (Raines & Canady, 1990 : 224; Holdaway, 1979) พบว่า เด็กที่มาจากบ้านที่แวดล้อมด้วยหนังสือ มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟัง เด็กเหล่านี้จะสามารถอ่านหนังสือออกก่อนเข้าเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่ง โดยเด็กอ่านออกด้วยตนเองไม่มีการสอนอย่าง จงใจของพ่อแม่ เทเลอร์และมอร์โลว์ (Raines & Canady, 1990 : 224; Taylor, 1983, Lesley Morrow, 1989) ก็พบกรณีเดียวกัน กล่าวคือ เด็กที่มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังเป็นประจำ จะสามารถอ่านหนังสือออกได้เอง ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าเด็กเรียนที่จะอ่านออกได้เองโดยธรรมชาติ (Naturally) เช่นเดียวกับเด็กทารกเรียนที่จะพูดภาษา และในการสอนพูด พ่อแม่มักจะไม่นั่งหรือดำหนิ เมื่อลูกพูดผิด พูดไม่ชัด แต่จะค่อย ๆ สอนให้พูดให้ชัดโดยทำแบบอย่าง แสดงความยินดีเมื่อพูดได้ และส่งเสริมให้เด็กกล้าพูด โดยการรับฟัง ตั้งใจฟัง จึงทำให้นักวิจัยภาษากลุ่มนี้เกิดแนวคิดว่าการเรียนภาษาทางด้านอ่านเขียนของเด็กก็ควรจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ เช่นเดียวกับที่เด็กเริ่มเรียนพูด ด้วยเหตุนี้ในการสอนภาษาแบบ Whole language จึงเน้นการส่งเสริมกำลังใจให้เด็กกล้าพูด กล้าเขียน ไม่กลัวผิดมากเกินไป การให้เด็กเขียนตัวสะกดเอง

(Invented spelling) ซึ่งยังไม่ถูกต้องตามภาษานั้นจึงเป็นที่ยอมรับ เพราะทำนองเดียวกับการพูดในตอนแรก ๆ เด็กจะพูดไม่ชัด ไม่ถูกต้อง แต่เด็กจะพูดเพื่อสื่อความหมาย ผู้ใหญ่พยายามรับฟังและพยายามเข้าใจ ก็จะช่วยให้เด็กกล้าพูด จนพูดได้ถูกต้องชัดเจนภายหลังการเขียนไม่ถูก แต่ผู้ใหญ่หรือครูควรจะพยายามทำความเข้าใจกับข้อความที่เด็กเขียนสื่อสาร โดยการซักถาม ในขณะที่เด็กเขียนที่ยอมรับการเขียนของเด็ก (Invented spelling) นั้น ถ้าครูหรือผู้ใหญ่ บังคับให้เด็กเขียนให้ถูกต้องทันที ในขณะที่เด็กยังไม่สามารถเขียนได้ เด็กจะรู้สึกมีความยากลำบากและทำให้ไม่อยากเขียน

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 63) อ้างอิงจาก กูดแมน (Goodman. 1986 : 26) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ดังนี้

1. ภาษาที่ใช้ต้องมีความหมายสมบูรณ์ มีใจความครบถ้วนและเน้นความสำคัญของการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การเรียนทักษะย่อยของภาษา เช่น การฝึกสะกดคำ การคัดลายมือ จะทำต่อเมื่อเด็กต้องการและการเรียนทักษะย่อยนั้น สามารถช่วยให้เด็กสื่อความหมายได้สมบูรณ์ขึ้น เรียนจากสิ่งที่เป็นจริงและเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้เรียน

2. เนื้อหาในการเรียนภาษาสำหรับเด็ก คือ ประสบการณ์จริงที่เด็กจะได้ศึกษา กระบวนการใช้ภาษาอย่างมีจุดมุ่งหมายในสถานการณ์ที่หลากหลาย

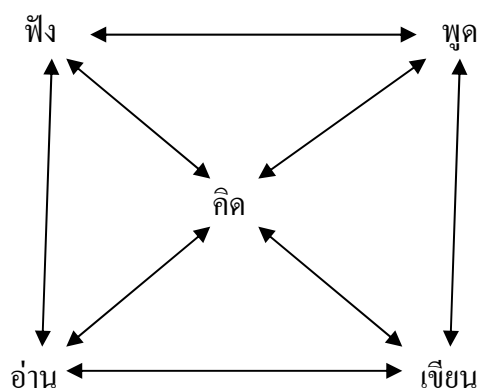
3. การเรียนภาษาสามารถเรียนได้จากการใช้ภาษาในทุกรายวิชา โดยใช้ภาษาในสิ่งแวดล้อมทางภาษาที่มีความหมาย

4. การสอนภาษาต้องให้ความสำคัญแก่กิจกรรมที่เด็กริเริ่มขึ้นเอง ครูเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมนั้น นอกจากนี้ครูเป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนในชีวิตประจำวัน

5. การสอนภาษาต้องอยู่บนพื้นฐานของการทำกิจกรรมทางภาษาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก โดยครูมองข้อผิดพลาดของเด็กว่า เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และสนับสนุนให้เด็กกล้าพูด กล้าทำ เพื่อจะได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น

6. ผู้เรียนมีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเองในการพิจารณาว่าใช้ภาษาเมื่อไร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 31-36) ได้กล่าวถึงแก่นสำคัญของการศึกษาแบบ Whole language ก็คือ ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยทักษะในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงไม่แยกจากกัน เรียกว่า การเรียนรู้ภาษาแบบองค์รวม ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 2 แผนผังการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

วิธีแนวการสอนแบบธรรมชาติ ที่มีทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จะต้องเป็นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active) โดยไม่อาจแยกจากกันได้ว่าอะไร คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนรับคำสั่ง (Passive) หรือการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ต้องใช้ทักษะทุกด้านควบคู่กันไปในกระบวนการศึกษา และจุดเน้นการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ก็คือ ต้องเข้าใจพัฒนาการทางภาษาที่มีทักษะ 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมีความคิดเป็นศูนย์กลาง เพราะการใช้ภาษาของเด็กในรูปแบบต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มาจากความคิดทั้งสิ้น ดังนั้น การพัฒนามนุษย์จึงควรเริ่มต้นด้วยการพัฒนาความคิดก่อน และภาษาเป็นหน่วยสำคัญในการช่วยให้คนเราได้พัฒนาความคิดอย่างต่อเนื่อง ด้วยลักษณะของภาษาและการใช้ภาษานั้นมีหลายรูปแบบและทักษะการฝึกภาษาในแต่ละด้านที่จะแตกต่างกัน ครูต้องเข้าใจให้ถูกต้อง และฝึกสังเกตวิเคราะห์ร่วมกัน โดยเฉพาะเรื่องลำดับขั้นตอนพัฒนาการ พฤติกรรมในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ในชั้นเรียน ครูต้องทำให้เด็กเชื่อมั่นว่า จะประสบความสำเร็จในการทำงาน

อารี สันทวิ 2544 : 40-41) ได้กล่าวว่า แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นแนวการสอนภาษาในแนวใหม่ที่แตกต่างจากเดิม ที่มีแนวทางและหลักการ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่อยู่ในศูนย์เด็กและโรงเรียนอนุบาล สามารถที่จะเรียนภาษาการเขียนและการอ่าน โดยวิธีธรรมชาติ กล่าวคือ เด็กคุ้นเคยกับหนังสือและตัวหนังสือจากประสบการณ์ และเขียนเพื่อการสื่อสารจากการวาดหรือสะกดเอง (Invented spelling) ทั้งนี้ ต้องเข้าใจว่าการสอนอ่านนี้มีโซ่หน้าวิชาในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งมาสอนในระดับปฐมวัยนี้

การสอนภาษาในศูนย์ปฐมวัยจะเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมให้เด็กคุ้นกับหนังสือสัมผัสเรื่องราวในหนังสือ โดยครูอ่านหนังสือจากการพูดและการเขียนหรือการวาด การแสดง

2. การสอนภาษาจะต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูจะต้องศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ศึกษา ความสนใจ ความสามารถ และสอนเด็กตามระดับความสามารถที่แตกต่างกัน อาจจะทำได้ว่าเด็ก เป็นผู้ให้ข้อมูล (Informant) แก่ครูในการเตรียมและวางแผนการสอน

3. ส่งเสริมให้เด็กสนใจและรักที่จะเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง การที่จะทำให้เด็กเกิด แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) จะต้องให้เด็กมีโอกาสเลือกเรื่องหรือหนังสือที่สนใจ เพราะฉะนั้นจึงควรมีหนังสือวรรณกรรมเด็กเป็นจำนวนมากเพียงพอ

การให้เด็กมีประสบการณ์เป็นนักเรียน หรือเป็นนักอ่านเรื่องที่เพื่อนเขียนก็จะเป็น แรงจูงใจที่ทำให้เด็กสนใจเรียนภาษา

4. การสอนภาษาควรมีพื้นฐานจากประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก เช่น การศึกษานอกสถานที่ การทดลองวิทยาศาสตร์ การประกอบอาหาร การทำสวน การเลี้ยงสัตว์

5. การสอนภาษาจะต้องให้เด็กเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ เช่น จดหมาย หนังสือพิมพ์ ป้ายประกาศ ฉลากยา

6. การสอนภาษาควรจะเป็นประสบการณ์ที่ทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู และปฏิสัมพันธ์นี้จะนำไปในทางสนับสนุนให้กำลังใจ และช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน

7. การสอนภาษาควรจะทำให้เด็กมีความมั่นใจ กล้าเสี่ยงที่จะพูด เขียน โดยไม่กลัวผิด

8. การสอนภาษาควรจะสัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่องเป็นหน่วยเดียว และ สัมพันธ์กับชีวิตและประสบการณ์ของผู้เรียน การสอนจะมีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการ

9. ในการสอนภาษา ครูจะต้องเป็นนักวิจัย เป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่ศึกษา โดยเฉพาะในการ สังเกตเด็ก ครูจะเรียนรู้จากเด็กแต่ละคน และสร้างหลักสูตรหรือเนื้อเรื่องที่จะสอนจากสิ่งที่สังเกต จากเด็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 117–122) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาแบบเน้น ประสบการณ์มีพื้นฐานมาจากแนวคิด 3 ประการ คือ ธรรมชาติของเด็กกับการได้รับประสบการณ์ ทางภาษาประการแรก เด็กจะมีรูปแบบการเรียนรู้ภาษาเป็นของตนเอง และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ หนังสือเพราะเด็กต้องการสื่อสารกับบุคคลอื่น เด็กสามารถซึมซับและเรียนรู้ได้จากการสังเกตการ เห็น การใช้เป็นประจำ ประการที่ 2 การส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางภาษาที่กระตุ้นเร้า ความสนใจ การแสดงออก และคุ้นเคย จะเป็นการสร้างสรรค์การเรียนรู้หนังสือให้กับเด็กมากขึ้น เช่นเดียวกับการหัดเดิน หัดพูด ที่เด็กจะฝึกคลานอย่างก้าวด้วยตัวเอง เป็นการเรียนรู้ที่กลมกลืน ประสานกันไป ประการที่ 3 ในการเรียนภาษาต้องเป็นการเรียนอย่างบูรณาการทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งหมายถึงทั้งหมดองค์รวม หรือ Whole

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 63) กูดแมน (Goodman, 1986 : 26) ได้ให้แนวคิดพื้นฐานของการเรียนการสอนภาษาแบบองค์รวมไว้ 6 ประการ คือ

1. การเรียนภาษาต้องเรียนจากสิ่งที่เป็นจริงและเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้เรียน โดยเรียนไปพร้อมกัน ทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน
2. การเรียนภาษาผู้เรียนต้องได้รับประสบการณ์จริงเพื่อให้เห็นกระบวนการใช้ภาษาหลากหลายในสถานการณ์ต่าง ๆ
3. การเรียนภาษาสามารถเรียนได้จากทุกที่ ทุกแห่ง และทุกวิชา
4. การเรียนภาษาต้องเกิดขึ้นจากตัวผู้เรียนเอง โดยมีครูสนับสนุนและเป็นตัวอย่างของการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนอย่างถูกต้อง
5. การเรียนภาษาต้องเป็นการทำกิจกรรมทางภาษาร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน เพื่อการแก้ไขที่ถูกต้อง
6. การเรียนภาษาผู้เรียนสามารถตัดสินใจในการพิจารณาการใช้ภาษาด้วยตนเอง

การเรียนการสอน

การเรียนรู้ภาษาของเด็กไม่ว่าจะเป็น การฟัง การพูด การอ่าน หรือการเขียน แม้จะสามารถเกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติแล้วก็ตาม แต่เด็กยังต้องการการส่งเสริมด้วยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์โดยอัตโนมัติกับภาษา เช่น มีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือที่น่าอ่าน มีนิทานให้ฟังและอภิปราย มีการสนทนาตอบโต้ได้ อภิปรายกับครูขณะฟังนิทาน รวมทั้งได้เรียนรู้การเล่านิทานด้วยตนเอง ซึ่งหมายความว่าเด็กต้องมีบรรยากาศของการเรียนที่กระตุ้นให้คิด กระตุ้นให้อ่าน ได้เห็นตัวหนังสือรอบด้านสม่ำเสมอ อีกทั้งได้ฝึกการอ่านเขียนอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนของครูให้อ่าน ให้เขียน ช่วยเหลือเด็กเรียนรู้พยัญชนะ ตัวอักษร คำ การมีอุปกรณ์พร้อมเขียน การเรียนที่ได้แสดงออกอย่างอิสระ ประกอบกับการได้ฝึกการฟังอย่างตั้งใจช่วยให้เด็กได้พัฒนา การเรียนรู้หนังสือโดยไม่รู้ตัว

การฟังนิทานเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์การเรียนรู้สำหรับเด็ก เด็กชอบฟังนิทาน การเล่านิทานของครู การสนทนาเรื่องในนิทาน การอ่านคำหรือตัวหนังสือในนิทานจะดึงดูดใจเด็กมาก ประกอบกับความอยากรู้อยากเห็น ความสามารถในการสังเกต และการคิด และความพร้อมที่จะเรียนรู้จะทำให้เด็กจำนิทานที่ครูเล่าได้ ใส่ใจต่อท่าทางการออกเสียงและภาษาที่ครูแสดงออกขณะเล่าทำให้เด็กเรียนรู้ภาษา จากการวิจัยของ รัญจวน ประโมจันย์ (2544 : บทคัดย่อ) ด้วยการทดลองใช้นิทานกับการเรียนอ่านเขียนพบว่าสามารถพัฒนาเด็กด้านการเรียนรู้ภาษาได้ดี

การพูด เด็กเล็กยังพูดไม่ได้ แต่เด็กจะใช้ภาษาท่าทางเป็นสื่อ เมื่ออายุ 2 ขวบขึ้นมาการรู้ คำศัพท์มีมากขึ้น ครูต้องให้โอกาสเด็กในการพูด จากการตอบคำถาม จากการเล่าเรื่อง การเล่านิทาน เพื่อหัดสื่อความหมาย หัดออกเสียงและหัดใช้ภาษาที่ถูกต้อง การให้กำลังใจของครู ขณะที่เด็ก แสดงออกทางภาษาเป็นกำลังใจสำหรับเด็ก การรับฟังของครูจะทำให้เด็กกล้าแสดงออกและพัฒนา ภาษาของตน การกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมและมีโอกาสใช้ภาษาโดยเฉพาะการได้เห็น ตัวอย่างการพูด การมีโอกาสนำพูดเป็นพื้นฐานของการเขียนและการอ่านต่อไป (เยาเวพา เดชะคุปต์ 2543 : 13)

การอ่าน เสียงในภาษาพูด และอักษรในภาษาเขียน ที่เด็กเห็นประจำ ประกอบกับการ ได้ยิน ได้ฟัง ทำให้เด็กจำและอ่านคำนั้น ๆ ได้ ทั้งที่เด็กอาจจะแยกสระ พยัญชนะยังไม่ได้ก็ตามการ ฟีกสะกดคำ การคัดลายมือจะทำต่อเมื่อเด็กต้องการ ในการส่งเสริมการอ่านครูอาจให้เด็กออกมาเล่า นิทานให้เพื่อนฟัง เล่าเรื่องจากภาพ เล่าเรื่องจากธรรมชาติจริง เล่นทำหนังสือหรืออ่านหนังสือเอง ใน มุมหนังสือที่สนใจ รวมถึงอ่านคำตามครู บำเพ็ญ การพานิชย์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทดลองการเล่า นิทานควบคู่ไปกับการเรียนรู้จากบัตรคำและเห็นตัวหนังสือ เด็กสามารถพัฒนาได้ดีกว่าการไม่ มีประสบการณ์การอ่านเลย

การเขียน ภาษาเขียนต่างจากภาษาพูด ในบางครั้งเด็กต้องการสื่อความหมายโดยการเขียน ในตอนต้นเด็กจะเขียนไม่ถูกต้อง ภาษาของเด็กจะเป็นภาษาสัญลักษณ์ ภาษาศิลปะหรือดนตรีเด็กใช้ สัญลักษณ์ภาพแทนคำที่เด็กรู้จักจากประสบการณ์ เด็กจะเรียนรู้และเข้าใจการใช้ภาษาหนังสือจาก แบบที่เห็น ถ้าครูจัดสิ่งแวดล้อมสร้างประสบการณ์ทางภาษาจะทำให้เด็กคุ้นเคยกับภาษามากขึ้นเด็ก จะจำตัวอักษร คำ และการเขียน มาเขียนเลียนแบบในชั้นเรียน เขียนชื่อลงบนภาพวาด ทำ เครื่องหมายที่ชื่อเด็ก เด็กอาจเขียนตัวหนังสือ สระ พยัญชนะ ไม่สวย ไม่สำคัญ เพราะการคัดไม่ใช่ อยู่ช่วงวัยปฐมวัยและไม่ใช่หลักการสอนแบบเน้นประสบการณ์ สิ่งที่ต้องการคือให้เด็กเขียนและ อ่านได้สำหรับเด็กเล็กที่ยังเขียนไม่เป็นอาจให้แสดงออกเป็นงานศิลปะ หรือเขียนแบบขีดเขียนแล้ว อธิบายหรือบอกให้ครูฟังได้

การคิด การสอนภาษาแบบเน้นประสบการณ์เป็นการสอนที่เน้นการซึมซับจาก ประสบการณ์เดิมของเด็กกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ และการคิดเพื่อให้เด็กจำได้ ระลึกได้ สิ่ง ที่เด็กเริ่มคิดเริ่มตั้งแต่ครูออกเสียง ให้ดูคำ เด็กจะเริ่มถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาปากเมื่อครูให้เขียน เด็กจะสื่อสารความคิดและภาพออกมาเป็นลายเส้น การเขียนเป็นการสื่อสารการแสดงความคิด ความรู้ที่ออกมาอย่างมีความหมาย (มูลนิธิชมรมไทย-อิสราเอล 2543 : 21) ดังนั้นในการเรียนการสอน ภาษาแบบเน้นประสบการณ์ไม่ว่าจะเป็น การพูด การอ่าน การเขียน ครูต้องใช้เวลาแก่เด็กใน การคิดเพื่อสื่อสิ่งที่เด็กรู้ให้ครูทราบ

ในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นประสบการณ์ ครูสามารถสอนผสมผสานไปกับเนื้อหาต่าง ๆ ได้ แต่ต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เด็กคิดขึ้นเอง โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมนั้นให้เด็กกล้าพูด กล้าเขียน ในขณะที่เดียวกัน ครูต้องเป็นแบบอย่างของการพูด การเขียนประจำวัน ประสบการณ์จากการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน จะสร้างการเรียนรู้ภาษาในการสื่อความหมาย รู้จักการใช้อักษรแทนรูป แทนเสียง และความหมายได้ ซึ่งผลนี้ต้องมาจากการสะสมประสบการณ์ที่หลากหลาย

อลิสซา เฟ็ชรรัตน์ (2539 : 27-28) ได้กล่าวว่า การจับใจความกับการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ โดยการสอนให้เด็กวัยอนุบาลสามารถจับใจความจากเรื่องที่ฟังนั้น สามารถพัฒนาได้โดยการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เล่าเรื่องซ้ำ ตามที่ บราวน์ (Brown, 1975 : 155-156) ได้กล่าวไว้ว่า การจับใจความสามารถพัฒนาโดยการให้เด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ของเรื่องราว และการจัดภาพตามลำดับเหตุการณ์ เด็กจะเข้าใจเรื่องราวได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ในกิจกรรมร่วมกันและคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์ในแต่ละตอน นอกจากนี้ บราวน์ ยังกล่าวอีกว่าความล้มเหลวในการเล่าเรื่องซ้ำ เป็นผลมาจากความล้มเหลวจากการจับใจความจากเรื่องราว

เวลิย์ (อลิสซา เฟ็ชรรัตน์ 2539 : 27 ; อ้างอิงจาก Whaley, 1981a : 90-114) กล่าวว่า การเล่าเรื่องซ้ำเป็นเทคนิค การสอนที่ช่วยพัฒนาภาษา การที่เด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องซ้ำง่าย ๆ จะช่วยเพิ่มความรู้ด้านเค้าโครงเรื่องซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยในการจับใจความ เด็กจะระลึกเรื่องราวได้ดีขึ้น สอดคล้องกับมอร์โรว์ (อลิสซา เฟ็ชรรัตน์ 2539 : 27 ; อ้างอิงจาก Morrow, 1985 339-344) กล่าวถึงการเล่าเรื่องซ้ำว่าสามารถใช้วัดความสามารถในการจับใจความและความซับซ้อนของภาษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลได้เป็นอย่างดี และ แกม เบรล ไฟฟ์เฟออร์ และวิลสัน (Gamvrell, Pfeiffer and Wilson, 1985 : 216-220) พบว่า การเล่าเรื่องซ้ำช่วยพัฒนากระบวนการคิดสื่อสาร เด็กที่มีส่วนร่วมในการเล่าเรื่องซ้ำจะได้รับการฝึกให้ระลึกได้และสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องในแต่ละฉากของเรื่องได้

การเล่าเรื่องซ้ำ เป็นเทคนิคการสอนที่ช่วยให้ครูผู้สอนที่ช่วยให้ครูผู้สอนเริ่มเปลี่ยนทัศนคติใหม่จากเดิมที่มองว่าการสอนฟัง พูด อ่าน และเขียน ควรสอนเป็นทักษะเดียวให้หันมามองในมุมใหม่ว่า ภาษาไม่ควรสอนแยกออกจากกันควรสอนผสมผสานกัน การสอนให้เด็กเล่าเรื่องซ้ำนั้นเด็กจะได้ฝึกฟังนิทานที่ครูอ่านให้ฟัง จากนั้นจะได้ฝึกจับใจความ ทำความเข้าใจความหมายของเรื่อง และอาจสร้างความหมายขึ้นมาใหม่โดยการเล่าเรื่องซ้ำให้ผู้อื่นฟัง นอกจากนี้ครูอาจจัดกิจกรรมทบทวนเรื่องราวที่เด็กฟัง เช่น การทำหนังสือร่วมกัน เด็กจะได้วาดภาพจากเรื่องที่ฟัง หรือบอกให้ครูบันทึกเรื่องราวจากภาพที่ตนเองวาด

โฮลดาเวย์ (Holdaway. 1979 : 153-156) พบว่า เด็กจะได้รับประโยชน์อย่างมากเมื่อครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เล่าเรื่องซ้ำ ครูจะเป็นฝ่ายเสนอเมื่อจำเป็น เช่น ชี้แนะหรือเป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้เด็กเล่าเรื่องซ้ำต่อเมื่อเด็กหยุดเล่าหรือเล่าต่อไปไม่ได้ การให้เด็กเล่าเรื่องซ้ำ ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ผสมผสานกันเป็นอย่างดีกับผู้ใหญ่ นอกจากนี้ มอร์โรว์ (Morrow. 1985 : 647-661) ได้กล่าวถึง การเล่าเรื่องซ้ำระหว่างเด็กกับเด็กด้วยกันว่า การที่เด็กเล่าเรื่องซ้ำให้เพื่อนฟัง จะทำให้เด็กรับรู้และเข้าใจในเรื่องราวได้ดีขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันมากขึ้น เด็กได้ใช้ภาษาบ่อยขึ้น เด็กจะรู้จักใช้คำถามถามเพื่อน เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ฝึกการยอมรับฟังในสิ่งที่ผู้อื่นพูดและ ยังช่วยในการพัฒนาความสามารถในการจับใจความจากเรื่องราวได้อีกด้วย

สุภัทรา คงเรือง (2539 : 6-8) ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการอ่าน ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ดังนี้

กิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติ หมายถึง กิจกรรมการอ่าน 5 ประการ คือ 1) กิจกรรมการอ่านร่วมกัน 2) กิจกรรมการสื่อภาษา 3) กิจกรรมการอ่านอิสระ 4) กิจกรรมการเล่นเกมภาษา และ 5) กิจกรรมการอ่านข้อความในสิ่งแวดล้อมตามโอกาส เพื่อให้เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ ซึ่งจัดในช่วงกิจกรรมในวงกลม และกิจกรรมสร้างสรรค์ และเล่นตามมุม สื่อที่ใช้ในกิจกรรมการอ่านเป็นสื่อที่เอื้อต่อการคาดคะเน และการตรวจสอบสิ่งที่อ่าน ได้แก่ หนังสือ คำคล้องจอง เพลง และข้อความในสิ่งแวดล้อม ทั้งในและนอกห้องเรียน กิจกรรมทั้งห้านี้เป็นการอ่านด้วยกันระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเพื่อน และเด็กตามลำพัง โดยครูมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างในการอ่าน การคิด และการสังเกตสิ่งที่อ่าน กระตุ้นให้เด็กฝึกคิด คาดเดาและตรวจสอบความหมายของข้อความที่อ่าน

หนังสือ หมายถึง หนังสือนิทาน หนังสือให้ความรู้ แผ่นป้ายคำคล้องจอง และเนื้อเพลง ลักษณะข้อความ ภาพ และเนื้อหา เอื้อให้เด็กคาดคะเนเรื่องได้ คือ มีรูปแบบประโยคที่ซ้ำ ๆ กัน คำและโครงสร้างประโยคง่าย ๆ ตัวหนังสือตัวใหญ่เขียนเว้นคำ อาจเป็นคำคล้องจองหรือภาษาที่มีจังหวะช่วยการเดา ภาพและข้อความสัมพันธ์กัน เหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ตั้งแต่ลำดับแรกถึงลำดับสุดท้าย มีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลต่อกัน มีเนื้อเรื่องที่เด็กคุ้นเคย สื่อที่ใช้เวลาสอนเด็กกลุ่มใหญ่เป็นหนังสือและแผ่นภาพและป้ายขนาดใหญ่ประมาณ 14 x 19 นิ้ว ส่วนสื่อที่ใช้เป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มย่อย ทั้งหนังสือขนาดปกติ และขนาดใหญ่

กิจกรรมการอ่านร่วมกัน หมายถึง กิจกรรมการอ่านคำคล้องจอง เพลง และหนังสือที่ครูกับเด็กอ่านด้วยกัน จัดในช่วงกิจกรรมในวงกลม ใช้เทคนิค การชี้คำขณะอ่าน การชี้ตัวหนังสือ การฝึกให้คาดคะเนเนื้อเรื่องล่วงหน้าจากประสบการณ์ การเติมคำลงในช่องว่าง การปิดคำและเลื่อนให้เห็นตัวอักษร การเล่าเรื่องซ้ำ สื่อที่ใช้ได้แก่ หนังสือเล่มใหญ่ แผ่นป้ายคำคล้องจอง และเนื้อเพลง

กิจกรรมการสื่อภาษา หมายถึง กิจกรรมทำหนังสือนิทานร่วมกัน กิจกรรมเล่าเรื่องซ้ำ กิจกรรมแสดงละคร กิจกรรมทำงานศิลปะ และกิจกรรมภาพผนัง เป็นกิจกรรมที่เด็กได้สื่อความหมายของสิ่งที่อ่านในกิจกรรมอ่านร่วมกัน เด็กทำโดยลำพังหรือทำเป็นกลุ่มย่อย จัดในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม หลังจากทำกิจกรรมการอ่านร่วมกัน สื่อที่ใช้ คือ หนังสือที่ใช้อ่านในกิจกรรมการอ่านร่วมกัน

กิจกรรมการอ่านอิสระ หมายถึง กิจกรรมการอ่านหนังสือในมุมหนังสือตามความสนใจ เป็นกิจกรรมที่เด็กทำคนเดียวหรือเป็นกลุ่มย่อย จัดในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุมสื่อที่ใช้ คือ หนังสือที่อ่านแล้วในกิจกรรมการอ่านร่วมกัน หนังสือที่ยังไม่ได้อ่านให้เด็กเลือกอ่านเอง หลังการอ่าน ครูจะช่วยจดบันทึกสิ่งที่อ่าน และให้เด็กเล่า หรือพูดคุยเรื่องที่อ่านให้เพื่อนฟัง

กิจกรรมการเล่นเกมภาษา หมายถึง เกมหาคำที่เหมือนกันในนิทานหน้าอื่น ๆ เกมหาชื่อตัวละคร เกมพูดตามเครื่องหมายวรรคตอน เกมคำ-ภาพสร้างรูป เกมลำดับภาพและข้อความจากเรื่อง เกมอ่านชื่อหนังสือนิทานเล่มใหญ่ เป็นกิจกรรมการเล่นที่เด็กเล่นคนเดียว หรือเล่นเป็นกลุ่มตามความสนใจ จัดในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม

กิจกรรมการอ่านข้อความในสิ่งแวดล้อมตามโอกาส หมายถึง กิจกรรมที่นำเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาสนทนากับเด็ก แล้วบันทึกไว้ใช้อ่านในห้องเรียน เป็นกิจกรรมกลุ่มใหญ่จัดในช่วงกิจกรรมในวงกลม ข้อความที่ครูและเด็กช่วยกันเขียนแล้วนำมาอ่าน ได้แก่ ข้อตกลงต่าง ๆ ในห้องเรียน ป้ายประกาศเตือนความจำ คำแนะนำในการใช้และเก็บของเล่น คำขวัญ คำคล้องจอง ประจำมุม ป้ายสำรวจชื่อเด็กที่มาโรงเรียน ป้ายแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ป้ายอวยพรวันเกิด รายการอาหารและของว่างประจำวัน ปฏิทิน รายงานอากาศ ประจำวันและบัตรอวยพรวันเกิดเพื่อน

ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือ ความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร เครื่องหมายวรรคตอน และการใช้สิ่งชี้แนะ (Cue) ในการคาดคะเน และตรวจสอบการคาดคะเนเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ซึ่งวัดโดยคะแนนที่ได้จากแบบวัดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ

ความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับชื่อ รูป เสียง ของตัวอักษรและคำ ได้แก่ รู้ว่าการอ่านและการเขียนสัมพันธ์กัน รู้จักคำคุ้นตา รู้ว่าคำคืออะไร รู้จักตัวอักษรตัวแรกและตัวสุดท้ายของคำ รู้จักรูปร่างและทิศทางของตัวอักษร

แบบวัดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ หมายถึง แบบวัดความรู้ความสามารถของเด็กเรื่องความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ ในด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือ ตัวอักษร เครื่องหมายวรรคตอน การใช้สิ่งชี้แนะในการคาดคะเน และตรวจสอบการ

คาดคะเน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวทางจากแบบวัดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือของเคลย์ (Clay 1985) และใช้ทดสอบก่อนและหลังกิจกรรมการอ่าน

3.4 กระบวนการและขั้นตอนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

กฤษยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 120-121) กล่าวว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางภาษาของเด็กเป็นอย่างมาก ดังนั้นการจัดประสบการณ์ ครูต้องสร้างสรรค์ประสบการณ์ การพูด การอ่าน การฟัง และการเขียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และสร้างความสารถทางภาษาให้แก่เด็ก ทีละขั้นตามศักยภาพ เด็กแต่ละคน ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. ขั้นการสร้างความรู้ความคุ้นเคย เป็นขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดความรู้ความคุ้นเคย กระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมซึ่งประสบการณ์ที่จัด ได้แก่ การสนทนาโต้ตอบ การพูดคำคล้องจอง เกมปริศนาคำทาย การร้องเพลงประกอบการเคลื่อนไหว

2. ขั้นการสร้างความมั่นใจ เป็นขั้นที่เปิดโอกาสเด็กในการแสดงออก โดยครูให้กำลังใจ การยอมรับ เด็กมีโอกาสเรียนรู้คนเดียว หรือ เป็นกลุ่มตามความเหมาะสม ซึ่งประสบการณ์ที่จัดมีรายละเอียด ดังนี้

- 2.1 การฟัง ใช้การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ฟังเรื่องราวต่าง ๆ จากบทเพลง คำคล้องจอง นิทาน เพื่อฝึกให้เด็กฟังอย่างเข้าใจ สามารถจับใจความจากการฟังได้

- 2.2 การพูด ใช้การจัดประสบการณ์แบบเล่าเรื่องซ้ำ โดยให้เด็กเล่าเรื่องราวจากการฟัง โดยมีวัตถุประสงค้ให้เด็กได้ใช้ความรู้ หรือ ประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับภาพที่ได้ดูหรือข้อความที่ได้ฟัง เพื่อเก็บใจความ และรายละเอียดสำคัญ หรืออาจสร้างความหมายขึ้นมาใหม่ สามารถ พูดถ่ายทอดใจความ โดยการเล่าเรื่องซ้ำให้ผู้อื่นฟังและรับรู้ได้

- 2.3 การอ่าน จัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมการอ่านร่วมกัน จากกิจกรรม การอ่าน คำคล้องจอง เพลง และหนังสือที่ครูกับเด็กอ่านด้วยกัน โดยใช้เทคนิคการชี้คำขณะอ่าน การชี้ตัวหนังสือ การฝึกให้คาดคะเนเนื้อเรื่องล่วงหน้าจากประสบการณ์ การเติมคำลงในช่องว่าง การปิดคำ และเลื่อนให้เห็นตัวอักษร การเล่าซ้ำ จากหนังสือเล่มใหญ่ แผ่นป้ายคำคล้องจอง และเนื้อเพลง

- 2.4 การเขียน จัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมการเขียนร่วมกัน เป็นการเขียนร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก จากการจัดกิจกรรม ดังนี้

การเขียนหน้าชั้น เพื่อบอกกล่าว โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เห็นการเขียน ของครูจากคำหรือประโยคบอกเล่าของครูและเด็ก โดยมุ่งหมายให้เด็กเห็นว่าความคิดของคนเราสามารถถ่ายทอดเป็นตัวหนังสือ และเป็นประโยชน์ในการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ

การเขียนโดยอาศัยแหล่งอ้างอิง โดยเขียนคำเด่นจากหน่วยการเรียนรู้ตามแบบบัตรคำประกอบภาพ เพื่อให้เด็กสนใจอ่านและเขียนตามความสนใจ

3. ชั้นแสดงความสามารถ เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามซ้ำ ทบทวนเกี่ยวกับเนื้อหาต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมและกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการสรุปความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมผ่านชิ้นงาน ประกอบกับกิจกรรมการเขียนร่วมกัน ดังนี้

3.1 การเขียนอธิบายภาพที่เด็กวาด โดยในระยะแรกให้เด็กเขียนเลียนแบบครูไปสักระยะหนึ่ง จึงกระตุ้นหรือชักชวนให้เขียนเอง

3.2 ฝึกการเขียนด้วยกิจกรรมชื่อของเด็ก โดยให้เด็กเขียนชื่อตนเองบนผลงานที่ทำ

4. การจัดประสบการณ์แบบฮาร์ตส (HEARTS MODEL)

4.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ตส

การจัดประสบการณ์แบบฮาร์ตสเป็นรูปแบบการสอนภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ซึ่งใช้แนวคิดและหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole language) และหลักการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา (Concentrated language encounter teaching) การจัดประสบการณ์แบบฮาร์ตส มีลักษณะการสอนภาษาแบบองค์รวม (Holistic) และยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้คิด ได้ลงมือกระทำอย่างอิสระจากสื่อที่หลากหลาย เด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ภายใต้การทำงานร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน และการช่วยเหลือของครู รูปแบบการเรียน การสอนแบบฮาร์ตส นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ที่พัฒนาไปพร้อม ๆ กันโดยไม่แยกส่วน

4.2 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ตส

การจัดประสบการณ์แบบฮาร์ตส นี้ เด็กจะได้พัฒนาความสามารถทางภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กในการเรียนรู้และบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นอิสระ และมีความสุข สนุกสนาน ผู้เรียนจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาไปกับเพื่อน ๆ ได้ลงมือกระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ และทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จด้วยตนเอง หรือด้วยการช่วยเหลือจากเพื่อน และครู

สรุป การจัดประสบการณ์แบบฮาร์ตส นั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งมีความสำคัญ ดังนี้

1. เด็กได้เรียนรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นให้เด็กสามารถเลียนแบบการใช้ภาษาจากเพื่อนและครู ส่งผลให้การพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรฟ (Goodman 1989 : 119 ; Citing Graves. 1983) ที่ศึกษาด้านการ

เรียนรู้ที่จะเขียนของเด็กว่า เด็กอยากเขียน เพื่อสื่อสารในบรรยากาศ ที่สนับสนุนให้กำลังใจจาก คนที่อยู่รอบข้างที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

2. เด็กได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษา ด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนไปพร้อม กัน โดยไม่แยกส่วน สามารถพัฒนาคุณภาพทางภาษาได้เป็นอย่างดี ซึ่ง เคนเนท กูดแมน(Kenneth Goodman 1986) ได้กล่าวว่า การสอนภาษาต้องสอนร่วมกันระหว่าง การฟัง การพูด การอ่าน และ การเขียน เนื่องจากการฟัง เป็นฐานของการพูด และการอ่าน ส่วนการอ่านเป็นฐาน ของการเขียน

3. เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง หรือจากการช่วยเหลือจากเพื่อน และครูจนประสบ ความสำเร็จ ไวโกทสกี (Vygotsky) กล่าวว่า การพัฒนาภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม ะบวนการพัฒนาในลักษณะนี้ จะพัฒนาไปตลอดชีวิต ของผู้เรียนและนำไปสู่การพัฒนาทางด้าน สติปัญญาอีกด้วย ซึ่งความแตกต่างของการพัฒนาที่แท้จริงนั้น สามารถตัดสินได้ โดยการแก้ปัญหา ด้วยตนเองหรือการแก้ปัญหาจากการมีผู้ใหญ่หรือเพื่อนคอยช่วยเหลือ การที่เด็กสามารถทำงานตาม ผู้ใหญ่แนะนำหรือด้วยความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ จากสิ่งที่เขาจะไม่สามารถทำได้ จึงเป็นเหมือน สะพานที่อยู่ตรงช่องว่าง เชื่อมช่องว่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น เกิดเป็นความรู้ที่กระจ่างขึ้น โดยการ ช่วยเหลือจากผู้อื่น ทำให้การพัฒนาภาษาของเด็กได้รับการพัฒนาต่อไป

4. เด็กมีโอกาสเลือกเรียนรู้ตามความสนใจ ซึ่ง คาร์ล โรเจอร์ (Carl Rogers) กล่าวว่า คน ที่มีอิสระในการเลือก จะมีความรับผิดชอบในการเลือกของเขา และกระทำตามแบบอย่างที่เขาเลือกนั้น เมื่อเขามีอิสระได้ทำในสิ่งที่ตนเองเลือกแล้ว ก็เกิดความรู้สึกที่ดีกับตนเอง และต้องการจะถ่ายทอด สิ่งดี ๆ ให้กับคนอื่นด้วย

5. เด็กได้เรียนรู้ภาษาอย่างมีความสุข สนุกสนาน ไม่เคร่งเครียด ให้การพัฒนาภาษา ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังที่ กรวิภา สรรพกิจจาง (2548 : 170) ; อ้างอิงจาก ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (ทีศนา แคมมณี. 2540 : 143) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่า กระบวนการพา เพลิน (Plearning Process) คือการเรียนรู้ที่สนุก ทำให้เด็กเพลินเพลินในสิ่งที่ทำ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาภาษาต่อเนื่องกันไป และสอดคล้องกับ กรวิภา สรรพกิจจาง (2548 : 167) ; อ้างอิง จาก สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2543 : 50) ที่กล่าวว่า เมื่อบรรยากาศการเรียนรู้ไม่เครียด เด็กมีอิสระใน การทำกิจกรรม ได้ช่วยกันคิด ได้ช่วยกันแก้ปัญหา ทำให้เกิดความมั่นใจ มีกำลังใจ และกล้า แสดงออก กล้าที่จะตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ

4.3 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส

1. แนวทฤษฎีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีหลักการและแนวคิดว่าในการจัด กิจกรรมและประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เด็กควรได้รับการฝึกให้รู้จักคิด พูด และปฏิบัติให้ ตรงกัน โดยการสร้างความกลมเกลียว และสัมพันธ์กันระหว่างศิษยะ คือ สมอง หัวใจ และมือ

(Head, Heart, Hand) โดยการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสและพัฒนาการคิดที่ดี จิตใจที่ดี และปฏิบัติตามความคิด (ศรี สัตยา ไส บาบ) และกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา สำหรับเด็กปฐมวัย ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบฮาร์ทส นี้ จะต้องมีจุดประสงค์ให้เด็กเกิดการ เรียนรู้ ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Head) การเรียนรู้มีจุดประสงค์ให้เด็กเกิดการรับรู้ และเรียนรู้ภาษาในด้านเนื้อหาอันเป็นความสามารถทางด้านสมอง ด้านทักษะพิสัย (Heart) การ เรียนรู้มีจุดประสงค์ที่คำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดและจิตใจของเด็กเป็นสำคัญด้วย ซึ่งเด็กควร ได้เรียนรู้ อย่างอิสระ เรียนรู้อย่างมีความสุข และด้านทักษะพิสัย (Hands) เป็นจุดประสงค์ที่ต้องการให้เด็กเกิด การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และกระทำด้วยตนเอง

เพียเจท์ (Philip S. Morse 1995 : 81 ; Citing Piaget) ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ของเด็ก ปฐมวัยเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความกระตือรือร้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ จึงจะทำให้เด็กเกิด กระบวนการคิดและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ เพราะเด็กมีวิธีการเรียนรู้และขั้นตอนในการ พัฒนาที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้เด็กได้เล่นและสำรวจสิ่งแวดล้อม และฝึกการแก้ปัญหา ทั้งนี้ เด็กจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองขึ้นมาได้ และรู้จักแก้ปัญหาได้เอง เมื่อได้รับการ ขอมรับและไว้วางใจจากผู้ใหญ่

จากแนวคิดของ ศรี สัตยา ไส บาบ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กได้พัฒนา ความสามารถทางภาษา จึงควรฝึกให้เด็กได้รู้จัก คิด พูด และปฏิบัติให้ตรงกันในการใช้ภาษา โดยมี โนสำนึกหรือจิตใจคอยชี้นำ (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา มปป. : 114) ดังนั้นครูจึงควรจัดกิจกรรม การเรียนการสอนภาษา เพื่อให้เด็กเกิดสมดุลทางความคิด (Head) จิตใจ (Heart) และได้ลงมือ กระทำ (Hands) ตามความคิดของตนอย่างอิสระผ่านกิจกรรมที่เด็กจะสามารถ และแสดงความคิด หรือจินตนาการในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ และสามารถใช้ภาษาในการถ่ายทอดความคิด โดยการพูดหรือเขียนเพื่อสื่อสารความคิดความรู้สึกของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้ จากความสำคัญของ ความคิด (Head) จิตใจ (Heart) และการได้ลงมือกระทำ (Hands) ดังที่ได้กล่าวไปจึงใช้สัญลักษณ์ ตัวอักษร H แทนแนวคิดนี้ (H=Head, Heart, Hands)

2. แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ มีหลักการและแนวคิดว่า เด็กเกิดมาพร้อมกับ ความสามารถในการเรียนรู้มาแต่กำเนิด (กรวิภา สรรพกิจงานง 2548 : 174) เด็กเริ่มต้นเรียนรู้ภาษา จากครอบครัวอย่างเป็นธรรมชาติ และไม่รู้สึกว่าเป็นการลำบากที่จะเรียนภาษา เพราะมีพ่อแม่คอย ให้กำลังใจช่วยเหลือ ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาของเด็กที่โรงเรียน จึงควรจัดสภาพแวดล้อมและ บรรยากาศการเรียนการสอนภาษาให้เหมือนบ้าน โดยมีครูคอยส่งเสริมให้กำลังใจให้เด็กกล้าคิด กล้าแสดงออก ไม่รู้สึกเครียด การที่เด็กกล้าพูด กล้าเขียน โดยไม่กลัวผิด และมีแบบอย่างที่ดีในการ ฟัง พูด อ่าน และเขียนจากผู้ใหญ่ จะทำให้การเรียนรู้ภาษาง่ายและสนุก ดังนั้น ในการเรียนรู้ภาษา

ที่ดี เด็กควรจะได้เรียนรู้ภาษาอย่างมีความสุข สนุกสนาน (Enjoy) ในบรรยากาศที่เป็นอิสระตามที่ ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (ทิสนา แคมมณี 2540 : 104) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่า “กระบวนการเพลิน” หรือ “Pleaming process” โดย Pleaming มาจาก playing+learning คือ อารมณ์ เพลิดเพลินจากการเล่น-เรียนนั่นเอง อธิบายเปรียบเทียบกับหลักพุทธศาสนาได้ว่า สติกับสนุก (สติ) หรือ สนุกกับสติ (สตุก) ก่อให้ความเพลิดเพลิน และความเพลินนำมาซึ่งสมาธิและปัญญาซึ่ง ต้องมีสติควบคู่ไปด้วย การสนุกอย่างมีสติ หรือมีสติแล้วสนุกด้วย จะทำให้เราเพลินกับสิ่งที่เราทำ เกิดการเรียนรู้และเกิดปัญญาอันเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ทางภาษา ได้แก่ นิทาน เรื่องเล่า เพลง และดนตรี

จากแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) ดังนั้นการจัดการ เรียนการสอน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางภาษาจึงควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ในการเรียนการสอนภาษาให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน ไม่เครียด เมื่อเด็กอยู่ในบรรยากาศแห่ง ความผ่อนคลาย สบายใจ เด็กจะเป็นอิสระ และมีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความมั่นใจในการ แสดงออก ในการใช้ความคิด ใช้ภาษาที่เขาต้องการจะถ่ายทอดให้ผู้อื่นทราบหรือกล่าวถ่ายทอด ความคิด ภาษา ไปยังกิจกรรมที่เขากระทำอยู่ ซึ่งในบรรยากาศเช่นนี้เด็กจะสามารถ นำศักยภาพที่มี อยู่ในตัวเองออกมาใช้ได้เต็มที่ และภายใต้บรรยากาศที่มีความสุขเช่นนี้ เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรม ทางภาษาที่สนใจซ้ำ ๆ ซึ่งการกระทำซ้ำจะทำให้การเรียนรู้ภาษาของเด็กได้รับการพัฒนาและมี ทักษะในการใช้ภาษาเพิ่มขึ้นอีก จากความสำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ดังที่ได้ กล่าวไป จึงใช้สัญลักษณ์ ตัวอักษร E แทนแนวคิดนี้ (E=Emotional intelligence)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ทฤษฎีพัฒนาการทางเซาว์ปัญญา ของเพียเจท์ (Piaget) และไวโกทสกี (Vygotsky) เป็นรากฐานสำคัญของทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง (Constructivison) เพียเจท์ อธิบายว่า พัฒนาการทางเซาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัว ผ่านทางกระบวนการซึมซับหรือดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับและซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไป สัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถสัมพันธ์ได้จะเกิดภาวะไม่ สมดุลขึ้น (Disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาวะ ให้อยู่ในภาวะสมดุล (Aquililibrium) เพียเจท์ (Piaget, 1972 : 1-2) เชื่อว่า คนทุกคนจะมีการพัฒนาเซาว์ปัญญาไปตามลำดับขั้น จากการมี ปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดเชิง ตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logico-mathematical experience) รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social transmission) วุฒิภาวะ (Maturity) และการบวนการพัฒนาความสมดุล (Equilibration) ของ บุคคลนั้น ส่วนไวโกทสกี (Vygotsky) ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม และสังคมมาก การเรียนรู้ของ

มนุษย์ มนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้ว ก็ยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งก็คือวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้น ดังนั้น สถาบันสังคมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว จะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเซาว์ปัญญาของแต่ละบุคคล นอกจากนั้น ภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิด และการพัฒนาเซาว์ปัญญาชั้นสูง (ทิสนา แคมมณี 2545 : 90-91) ดังนั้น การเรียนรู้ ภาษา ของเด็กปฐมวัย จึงเกิดจากปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อม การแสดงออกทางภาษา และการกระทำของเด็กจะเป็นการบ่งบอกถึงเซาว์ปัญญาของเด็กที่เกิดจากการ เล่น หรือการกระทำกิจกรรมอย่างมีปฏิสัมพันธ์(interplay)ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ เด็กได้พัฒนาโครงสร้าง (Structure) ทางความคิด และเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaning leaning)

ดังนั้น การเรียนภาษาจะเกิดผลดีได้ ผู้เรียนต้องเรียนด้วยตนเอง ฟังตนเอง (D.C. Phillips.1995) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่ว่าประสบการณ์สำหรับเด็กจะเกิดขึ้นได้ ต้องใช้ความคิดและลงมือกระทำทดลองด้วยตนเอง ครูควรให้อิสระ แก่เด็กในการสำรวจสิ่งแวดล้อมตามความสนใจ ซึ่ง บรูเนอร์ (Bruner) เชื่อว่า มนุษย์เลือกจะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ (Discovery approach) (สุรางค์ ไคว์ตระกูล 2541 : 212) และการจัดประสบการณ์ทางภาษา จึงควรจัดให้สอดคล้องกับหลักพัฒนาการ (กรวิภา สรรพกิจจานง 2548 : 2) และจัดประสบการณ์ เพื่อให้เด็ก “กระทำ” อันเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลขณะที่เด็กดำเนินกิจกรรมทางภาษา การที่เด็กได้สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนจะทำให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ ได้คิด ได้สื่อสาร ได้แสดงออกเหล่านี้จะมีผลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และพัฒนาการทางสังคมด้วย จึงส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมหรือดำเนินกิจกรรมให้มากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้เตรียมเนื้อหาและประสบการณ์ให้เด็กค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญา ของเพียเจท์ (Piaget) และไวโกทสกี (Vygotsky) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางภาษาจึงควรจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ภาษาให้เด็กได้เป็นผู้ลงมือกระทำเพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายกับเด็กมากที่สุด โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ (Investigation) ให้เด็กได้มีการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุดเพื่อกระตุ้นให้เด็ก “Active” คือเป็นผู้แสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ภาษาจากการได้ใช้ความคิดและลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลายเพื่อให้เด็กมีอิสระในการเลือกสื่อเพื่อนำไปสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ตามความสามารถและความสนใจของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ในการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็ก ควรคำนึงถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางสังคมด้วย คือ บุคคลที่อยู่รอบข้างเด็ก เช่น เพื่อน ครู ถ้าเด็กได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวอย่าง ที่ดี

ในการใช้ภาษา เช่น การใช้คำพูดที่เหมาะสม การใช้ภาษาเขียนที่ถูกต้อง สะอาดเรียบร้อยหากเด็กมีการเขียนแบบการใช้ภาษาที่ดีและเหมาะสมกับพัฒนาการก็จะส่งผลให้การพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กเพิ่มมากขึ้นไปด้วย ซึ่งใช้สัญลักษณ์ ตัวอักษร A แทนแนวคิดนี้ (A=Active)

4. แนวคิดการเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม

จากทฤษฎีของ ไวกอทสกี (Vygotsky) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ภาษาของเด็กได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่น และสังคมมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก การที่เด็กได้เรียนภาษาจากผู้อื่นเป็น “การพัฒนาที่ละคืบ” (Zone of proximal development) กล่าวคือ เด็กจะเรียนรู้ไปทีละน้อย โดยการได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น จนเด็กสามารถเกิดเป็นความรู้ภายในตนเองได้ ซึ่ง บรูเนอร์ และ คณะ (Bruner and others) พบว่า แนวการสอนที่เรียกว่า “การพัฒนาทีละคืบ” วิธีการแบบนี้จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ ทางภาษาสูงขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการที่ผู้สอน ผู้เรียนและเพื่อนร่วมชั้นมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน

กรวิภา สรรพกิจจาง (2548 : 125) อ้างอิงจาก ทิศนา แจมมณี (2545 : 98-107) สลาวัน และคณะ (Slavin and others) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) ในการจัดการเรียนการสอนแบบทั่วไป เรามักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ (Relationship) และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่เรามักจะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนหรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่จะมักถูกละเลยหรือมองข้ามไป แต่ผลจากการวิจัยได้ชี้ชัดว่าความรู้สึกรักของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ครู และเพื่อนร่วมชั้นมีผลต่อการเรียนรู้มาก ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันมีความสัมพันธ์และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แบ่งหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน (Goodman) การสอนภาษาที่จะได้ผลดีนั้นเด็กจะต้องรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น บรรยากาศ การเรียน ที่มีความเป็นชุมชนยอมรับและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ ไม่กลัวผิด ทำให้การเรียนภาษาเป็นเรื่องน่าสนใจ สามารถเรียนรู้ด้วยความหมาย และทุกคนสามารถประสบความสำเร็จได้

จากแนวคิดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม (Cooperative learning) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางภาษา จึงควรให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาจากบุคคลที่อยู่รอบข้างในสังคม เช่น เพื่อนและครู โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาระหว่างเด็กกับเด็ก ครูจึงควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันในการทำงาน ในการแก้ปัญหาาร่วมกัน เปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เด็กได้ฝึกทักษะการเป็นผู้พูด ผู้ฟัง ในการสื่อสาร และกระตุ้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งความสัมพันธ์ที่ีระหว่างกันในกลุ่มจะทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษา

เป็นเรื่องสนุก น่าสนใจ และทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างประสบความสำเร็จจากความสำคัญของการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มในการทำงาน จะทำให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางภาษาโดยธรรมชาติ ซึ่งใช้สัญลักษณ์ตัวอักษร R แทนแนวคิดนี้ (R=Relationship)

5. แนวคิดที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ การที่ผู้เรียนจะสามารถสร้างองค์ความรู้ได้จะต้องเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of learning) คือ การนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ หรือการเรียนรู้ในอดีตเอื้อการเรียนรู้ใหม่ นักจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ อธิบายว่า Transposition จะเกิดได้ต่อเมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างมีความหมาย ไม่ใช่ความจำแบบนกแก้วนกขุนทอง จึงจะสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่คล้ายคลึงกันได้ (สุรางค์ โคว์ตระกูล 2541 : 263) ดังนั้น ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาให้เด็ก ครูต้องจัดกิจกรรมและสื่อการสอนให้มีความหลากหลาย เพื่อให้เด็กได้แสดงออกตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษา เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางภาษา ครูควรคำนึงถึงความสำคัญของกิจกรรม และเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก สิ่งที่เขียนมีความแปลกใหม่ที่กระตุ้นให้เด็กสนใจและต้องการเรียนจนเกิดความเข้าใจ กิจกรรมและเนื้อหาที่สอนควรสอดคล้องกับสภาพจริงในชีวิตประจำวันของเด็กคุ้นเคยและมีประสบการณ์มาก่อน เพื่อให้เด็กสามารถนำประสบการณ์เดิมมาใช้ในการสร้างสถานการณ์ใหม่ได้อย่างมีความหมาย เช่น เรื่องราว ที่เกี่ยวกับบุคคลในครอบครัวที่เด็กจะสามารถโยงประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมออกมาใช้และแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ๆ จากความสำคัญของแนวคิดที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ซึ่งที่ได้กล่าวไป ใช้สัญลักษณ์ ตัวอักษร T แทนแนวคิดนี้ (T=Transfer of learning)

6. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมของ อิริคสัน (Erikson) เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะเกิดการเรียนรู้ และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้จนสร้างความรู้ใหม่ได้แล้ว ผลงานที่เด็ก ได้คิดได้ลงมือกระทำด้วยตนเองจากการช่วยเหลือของเพื่อนและครูจนสำเร็จ (Success) จะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงาน มีความรู้สึกเชื่อมั่นต่อตนเอง ทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ตามทฤษฎีของ อิริคสัน (พรณี ช.เจนจิต 2538 : 108-109)

ฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst) กล่าวว่า ในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นจะมีงานประจำวันของชีวิตนั้นจะมีงานประจำวัน ซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ ทำในช่วงวัยนั้น ๆ เป็นงานที่แต่ละบุคคลจะต้องเรียน เป็นงานของชีวิต เป็นงานที่แต่ละชีวิตต้องทำได้ในแต่ละช่วงวัย ถ้าบุคคลใดไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้นจะมีผลต่อการปรับตัว ซึ่งจะมีอิทธิพลต่องานในระยะหลัง ๆ เช่นกันกับการเรียนรู้ ภาษาที่เด็กจะต้องเรียนรู้แต่เล็ก เพื่อใช้ในการสื่อสารกับผู้อื่น (พรณี ช.เจนจิต 2538 : 121-124) ถ้าเด็กไม่ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาตามวัยจะทำให้พัฒนาการทางภาษา ช้ากว่าเด็ก

ที่ได้รับการเรียนรู้ภาษามาก่อน เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่อาจส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพและการปรับตัวเมื่อเข้าสู่สังคม

นอกจากนี้ การเสริมแรงในชั้นเรียนยังเป็นตัวแปรสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ภาษาของนักเรียนอีกด้วย ครูจึงควรจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งจะทำให้เด็กได้รับความพึงพอใจอันเป็นการเสริมแรง ให้เด็กมีความสนใจและต้องการเรียนรู้ในเรื่องนั้นต่อไปอีก

จากแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมของ อิริคสัน (Erikson) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางภาษา จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีอิสระในการเลือกทำงานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถเพื่อเด็กจะได้ประสบความสำเร็จในการทำงานตามที่ตนเองถนัด นอกจากนี้ ครูควรมีการเสริมแรง และให้การยอมรับเด็กในการแสดงออกทางภาษา เช่น การตอบคำถามเมื่อเด็กซักถามหรือสงสัย ไม่ดูหรือตำหนิเมื่อเด็กพูดผิด แสดงความสนใจเมื่อเด็กกล้าพูดหรือให้คำชมเมื่อเด็กสามารถพูดหรืออธิบายผลงานของตนเองได้ อันแสดงถึงการประสบความสำเร็จในการสื่อสารกับผู้อื่น ครูไม่ควรเปรียบเทียบผลงานของเด็กแต่ละคน แต่ควรช่วยเหลือให้เด็กประสบความสำเร็จ การที่เด็กได้รับความช่วยเหลือจากครูหรือเพื่อน จนประสบความสำเร็จในการทำงานจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่าแห่งตน ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้กล้าแสดงออก สามารถสื่อสารและใช้ภาษาได้อย่างมั่นใจกับผู้อื่น จากความสำคัญของแนวคิดในการส่งเสริมให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงานนี้ ใช้สัญลักษณ์ ตัวอักษร S แทนแนวคิดนี้ (S=Success)

4.4 กระบวนการและขั้นตอนของการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 11) กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการเลือกเรื่อง ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบฮาร์ทส เป็นขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน โดยให้เด็กเลือกกิจกรรมทางภาษาที่สนใจจะฟังที่สุด 1 เรื่อง เช่น ครูนานิทาน เพลง เกม มาเสนอ เรื่องให้เด็กเลือกว่าชอบเรื่องใดมากที่สุด และเล่าเรื่องนั้นให้เด็กฟัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็ก ได้ตัดสินใจเลือกสิ่งที่ตนเองสนใจและพอใจ (ขั้นการเลือกเรื่องเป็นขั้นตอนที่ 1 เพื่อต้องการให้เด็กได้คิด (Head) และตัดสินใจเลือกเรื่องที่ตนเองชอบหรือสนใจซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ออกมาจากภายในหรือใจ (Heart) ของเด็กที่เป็นอิสระในการเลือกโดยไม่ถูกบังคับ และการยกมือ (Hand) ก็สัมพันธ์กับความคิดและจิตใจในการลงมติเลือกเรื่องที่ตนเองสนใจที่สุด เมื่อเด็กมีความสนใจเป็นจุดเริ่มต้น เด็กก็จะมีความตั้งใจและต้องการที่จะเรียนรู้ต่อไปโดยไม่เบื่อหน่าย

2. ขั้นการเล่าเรื่อง ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบฮาร์ทส ครูดำเนินการเล่าเรื่องที่เด็กเลือกในขั้นที่ 1 ให้เด็กฟังโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินใจและมีความสุขจากการได้ฟังเรื่องของตนเองสนใจและพอใจ ขั้นนี้เทียบได้กับ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นครูอ่านเรื่องให้เด็กฟังของการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ขั้นการเล่าเรื่อง เป็นขั้นตอนที่ 2 ที่ต่อเนื่องจากขั้นที่ 1 เมื่อเด็กตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจ พอใจ ในขั้นที่ 1 แล้ว ในขั้นที่ 2 นี้เด็กจะต้องได้รับการฝึกทักษะการฟังเป็นขั้นต่อมา เพราะการฟังเป็นทักษะแรกทางภาษาที่จะเป็นฐานสำคัญของการพูดและการอ่านในขั้นต่อไป ในขั้นนี้การที่เด็กจะพัฒนาทักษะการฟังของเด็กให้มีความสนใจยาวนานและฟังต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบจนเกิดความเข้าใจ เด็กจะต้องได้ฟังเรื่องที่ครูเล่าอย่างเพลิดเพลินและมีความสุข ดังนั้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กได้พัฒนาทักษะการฟังอย่างเต็มที่

3. ขั้นการสรุป ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบฮาร์ทส ให้เด็กเล่าเรื่องในขั้นที่ 2 ในลักษณะเป็นความเข้าใจของเด็กถ่ายทอดออกมาและทบทวนเรื่องที่ตนเองฟังไปแล้วโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนความเข้าใจของเด็กอีกครั้ง ขั้นนี้เทียบได้กับขั้นตอนที่ 2 ขั้นเด็กเล่าเรื่องกลับของการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจกับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่ด้วยการให้เด็กช่วยกันเล่าทบทวนเรื่องหลังจากฟังนิทานที่ครูเล่าจบในขั้นที่ 2 แล้ว ในขั้นที่ 3 นี้เด็กจะต้องทบทวนความเข้าใจในเรื่องที่ได้ฟังไปอีกครั้งโดยการเล่าเรื่องสรุป หากเด็กได้รับความพึงพอใจจากการฟังเรื่องที่ครูเล่าจบแล้วเด็กจะจดจำและเลียนแบบวิธีการพูดการเล่า และจำเรื่องราวได้ ดังนั้นในขั้นการสรุปนี้ครูจึงควรให้โอกาสเด็กในการพูด ซึ่งนอกจากเด็กจะได้พูดสรุปเรื่องเพื่อทบทวนความเข้าใจแล้ว ในขั้นนี้ยังเป็นการฝึกให้เด็กได้หัดสื่อความหมาย หัดออกเสียง และหัดใช้ภาษาที่ถูกต้อง การได้เห็นตัวอย่างการพูดของครู ของเพื่อน และการที่ตนเองมีโอกาสดำเนินการสรุปนี้ จะเป็นพื้นฐานของการอ่านและการเขียนต่อไป ซึ่งในขั้นนี้ความฉลาดทางอารมณ์ ยังเป็นปัจจัยสำคัญอยู่เพราะขั้นการสรุป หากเด็กไม่สามารถฟังเรื่องราวได้โดยตลอดอย่างเพลิดเพลินในขั้นที่ 2 เด็กจะไม่สามารถสรุปเรื่องได้ นอกจากนี้ความสามารถทางสติปัญญา ก็มีผลสำคัญเช่นกัน เพราะหากเด็กไม่รับรู้หรือไม่เข้าใจเรื่องที่ฟังเด็กจะไม่สามารถสรุปหรือถ่ายทอดเรื่องราวได้

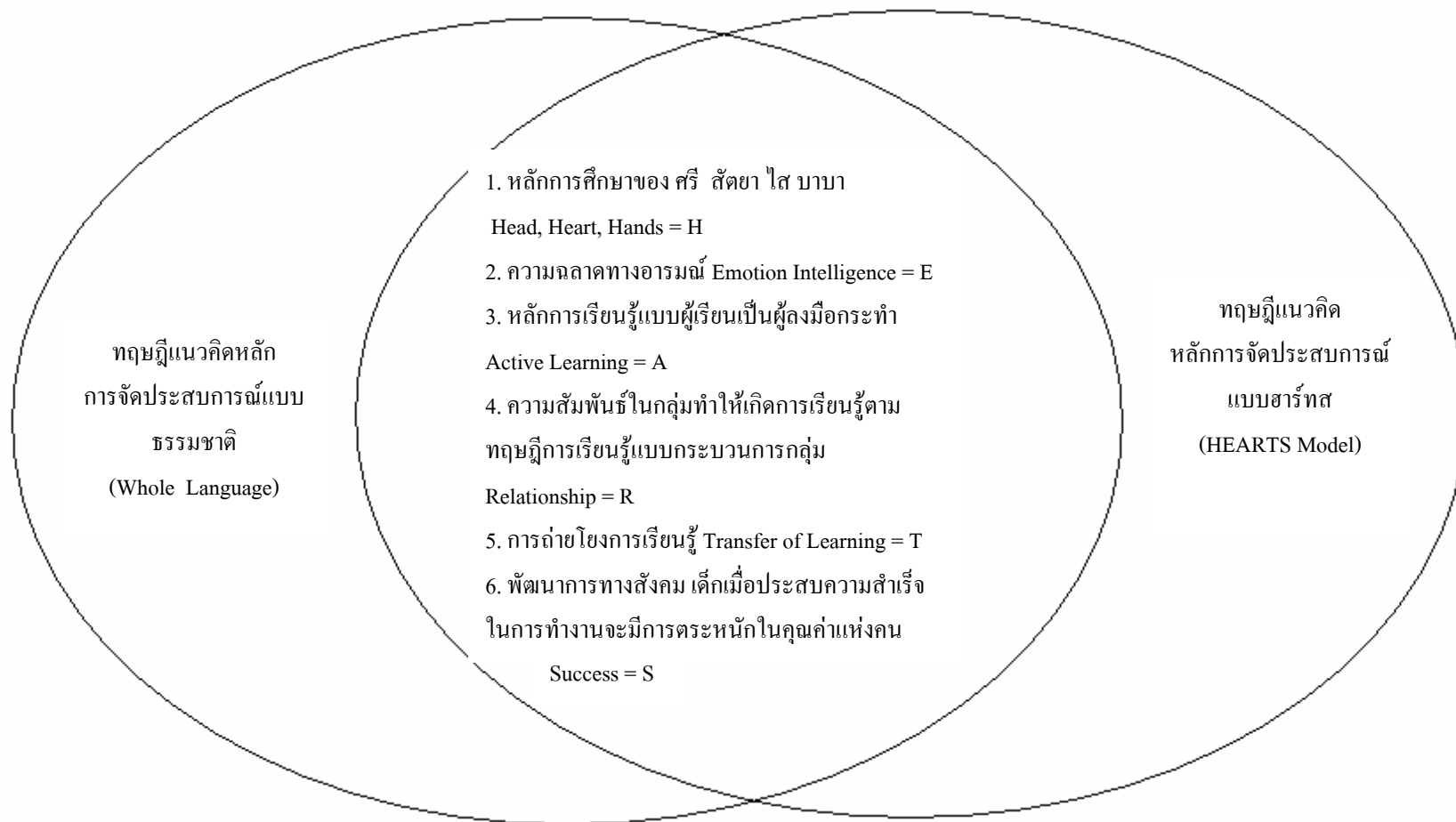
4. ขั้นการสร้างความรู้ใหม่-ช่วยกันแก้ไข ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบฮาร์ทส เด็กสามารถเลือกสื่ออย่างอิสระนำไปสร้างและพัฒนาชิ้นงานด้วยตนเองกับสมาชิกในกลุ่ม ตามความประทับใจที่ได้รับจากการฟังเรื่อง และถ่ายทอดความเข้าใจลงในชิ้นงานใหม่ ขั้นนี้เทียบได้กับขั้นตอนที่ 3 และ 4 ขั้นการเขียนเรื่องร่วมกับครู และขั้นการทำหนังสือเล่มใหญ่ (Big book) ของการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา และในขั้นนี้ครูจะวางสื่อและอุปกรณ์ไว้ให้เด็กเลือกทำงานจาก

กิจกรรมการวาดภาพประดิษฐ์เศษวัสดุหรือสร้างบล็อกได้โดยอิสระ จะทำงานเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้ เมื่อเด็กสร้างผลงานที่เลือกจากการวาดภาพประดิษฐ์เศษวัสดุหรือสร้างบล็อกอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ให้เด็กเล่าบรรยายผลงานของตนเอง ครูช่วยบันทึกคำบรรยายเป็นต้นแบบให้เด็กคัดลอกข้อความตามขั้นการสร้างความรู้ใหม่ ช่วยกันแก้ไขเป็นขั้นที่ 4 ที่ต่อเนื่องจากขั้นที่ 3 ภายหลังจากที่เด็กได้สรุปเรื่องในขั้นที่ 3 แล้ว ในขั้นที่ 4 นี้ เด็กจะต้องได้รับการพัฒนาในด้านการอ่านและการเขียนเป็นลำดับต่อเนื่องจากการฟังและการพูดในขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ซึ่งในขั้นที่ 4 นี้ เด็กจะต้องมีผลงานที่เป็นรูปธรรมที่เด็กได้ลงมือกระทำ (Active) ด้วยตนเองหรือจากการช่วยเหลือจากเพื่อนหรือครู โดยการที่ทุกคนมีความสัมพันธ์ (Relationship) ที่ดีต่อกัน สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยให้งานประสบความสำเร็จ ซึ่งในการสร้างองค์ความรู้ใหม่นี้เด็กจะต้องสามารถนำประสบการณ์เดิมออกมาใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่ใกล้เคียงกันได้ (Transfer of Learning) จากนั้นเด็กจะต้องถ่ายทอดความคิด จินตนาการของตนจากผลงานให้ผู้อื่นทราบ โดยการเล่าเรื่อง อ่านบรรยายภาพ บรรยายข้อความตามภาพ โดยการช่วยเหลือจากครูที่เขียนบันทึกคำบรรยาย ของเด็กและให้เด็กคัดลอกตาม ซึ่งทั้งหมดนี้เด็กจะได้รับการพัฒนาการอ่านและการเขียนควบคู่กันไป

5. ขั้นเสนอผลงาน-อ่านร่วมกัน ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบฮาร์ทสเด็กนำเสนอผลงานที่สร้างเสร็จแล้วโดยการออกมาเล่าเรื่องประกอบภาพ หรือผลงานที่ตนเองสร้างขึ้นให้เพื่อน ๆ อ่านตามขั้นการเสนอผลงาน-อ่านร่วมกัน เป็นขั้นตอนที่ 5 ที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนที่ 4 ภายหลังจากที่เด็กสร้างองค์ความรู้ใหม่ในขั้นตอนที่ 4 ซึ่งได้มีการฝึกหัดการเขียนบรรยายผลงานของเด็กแล้ว ในขั้นที่ 5 จึงให้เด็กนำผลงานที่เสร็จแล้วออกมาเล่าบรรยาย หรืออ่านบทพจนการเขียนบรรยายงานของตนเองให้เพื่อนฟังและฝึกอ่านตาม ซึ่งในขั้นนี้เด็กจะได้รับการฝึกให้รู้จักเป็นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง และได้พัฒนาทักษะการอ่านไปพร้อม ๆ กัน

สรุป การจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส เป็นรูปแบบที่พัฒนาจากแนวการสอนโดยวิถีธรรมชาติและการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา รวมทั้งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ อันได้แก่ แนวคิดตามหลักการศึกษาศาสตร์ สัตยา ไซ แนวคิดของการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ทฤษฎีการถ่ายโยงการเรียนรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งแบบฮาร์ทสนี้ เด็กจะพัฒนาความสามารถทางภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กในการเรียนรู้ และบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นอิสระและมีความสุข สนุกสนาน ผู้เรียนจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาไปกับเพื่อน ๆ ได้ลงมือกระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ และทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ ด้วยตนเอง หรือด้วยการช่วยเหลือจากเพื่อนและครู

ที่มาของรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส (HRARTS Model)

ภาพประกอบ 3 แนวคิดรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส

5. ตัวแปรควบคุม

บุญชม ศรีสะอาด (2532 : 27-28) กล่าวว่าไว้ว่า ตัวแปรแทรกซ้อนเป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษา แต่อาจจะมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ทำให้ผลของการสรุปการศึกษาทดลองขาดความเที่ยงผลที่ได้ไม่ได้มาจากการทดลองจริง ๆ การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนมีอยู่ด้วยกันหลายวิธี เช่น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างกลุ่มทดลอง การจับคู่ หรือในอีกกรณีหนึ่งในการทดลองสองวิธี โดยให้ครูคนหนึ่งสอนวิธีหนึ่ง และครูอีกคนหนึ่งสอนอีกวิธีหนึ่งโดยความจริง ความสามารถในการสอนของครูทั้งสองแตกต่างกัน หรือความตั้งใจของครูแตกต่างกัน อาจทำให้ตัวแปรตามแตกต่างกันได้ทั้งที่วิธีการสอนอาจไม่แตกต่างกันก็ได้ ในการแก้ไขการทดลอง อาจใช้ครูเพียงคนเดียวสอนแทนการสอนคนละห้องเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2543 : 136-137) กล่าวว่าไว้ว่า ตัวแปรเกินที่ผู้วิจัยไม่สนใจศึกษา แต่เป็นตัวแปรที่อาจมีอิทธิพลต่อผลการทดลองซึ่งควบคุมได้หลายวิธี คือ

1. จัดให้คงที่ ไม่ให้มีระดับหรือประเภทของตัวแปร เช่น ผู้วิจัยเห็นว่าสติปัญญา จะมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ซึ่งเป็นตัวแปรตาม กล่าวคือกลุ่มที่มีสติปัญญาสูงจะมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่มีสติปัญญาปานกลางและต่ำ ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษากับประชากรที่มีสติปัญญาปานกลางเพียงกลุ่มเดียว

2. ทำให้กลุ่มเท่ากัน การทำให้แต่ละกลุ่มมีจุดเริ่มต้นเท่ากันมีหลายวิธี ได้แก่

2.1 การจับคู่ ทำการจับคู่กลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถเท่ากัน ในตัวแปรที่สัมพันธ์กับตัวแปรตาม กำหนดให้คนหนึ่งอยู่ในกลุ่มทดลอง อีกคนหนึ่งอยู่ในกลุ่มควบคุม โดยวิธีสุ่ม ทำเช่นนี้จนครบทุกคู่ วิธีนี้จะได้ผลดีเมื่อมีสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้จับคู่กับตัวแปรตาม

2.2 การสุ่ม นับว่าเป็นวิธีที่มีความคมมากที่สุด ซึ่งจะควบคุมตัวแปรเกินทุกตัวไปพร้อม ๆ กัน วิธีจับคู่ในข้อ 2.1 นั้น จะควบคุมตัวแปรเกินที่สัมพันธ์กับตัวแปรตามเพียงตัวเดียว ตัวแปรอื่น ๆ ไม่ได้ควบคุม จึงอาจมีผลต่อตัวแปรตามได้ นับว่าเป็นจุดอ่อนของวิธีดังกล่าว การสุ่มที่สมบูรณ์คือสุ่มตัวอย่างจากประชากร จากนั้นก็สุ่มแยกเป็นกลุ่ม ๆ แล้วจึงสุ่มว่ากลุ่มใดจะเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม

3. นำตัวแปรเกินเข้ามาเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัย เช่นผู้วิจัยจะทดลองเปรียบเทียบวิธีสอนตัวแปรอิสระคือวิธีสอนซึ่งมี 2 วิธี ผู้วิจัยเชื่อว่าช่วงเวลาในการสอนครั้งละ 1 ชั่วโมงแยกกันกับการสอนครั้งละ 2 ชั่วโมงติดต่อกัน จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน จึงจัดทดลองโดยใช้ช่วงเวลาในการสอนเป็นตัวแปรอิสระที่สองในการวิจัย

4. ควบคุมด้วยสถิติ วิธีต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นวิธีควบคุมด้วยวิธีออกแบบการทดลอง และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ส่วนวิธีนี้จะมีลักษณะแตกต่างออกไป เป็นการควบคุมด้วยเทคนิคทางสถิติ ซึ่งสามารถใช้คู่กันกับวิธีอื่น ๆ ที่กล่าวมาและใช้แทนการจับคู่ได้ ถึงแม้ว่าการควบคุมด้วยวิธีนี้จะ

สามารถจัดความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ที่มีก่อนการทดลองได้ แต่ในการจัดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก็ยังคงมีการสุ่มตัวอย่างอยู่ด้วย การควบคุมด้วยสถิติก็คือทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคที่เรียกว่าการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) ซึ่งเป็นการทดสอบว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มสองกลุ่มหรือมากกว่าสองกลุ่มมีมากอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ โดยจัดความแตกต่างที่มีตั้งแต่เริ่มต้น เป็นการขจัดทางสถิติ เทคนิคนี้จะทำให้รูปแบบการวิจัยที่ใช้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543 : 45) กล่าวถึงตัวแปรแทรกซ้อนหรือตัวแปรเกินไว้ว่า ตัวแปรแทรกซ้อนหรือตัวแปรเกินที่ไม่ต้องการศึกษาของงานวิจัยเรื่องหนึ่งในขณะนั้น ลักษณะเหมือนตัวแปรอิสระ ตัวแปรแทรกซ้อนจะส่งผลกระทบต่อตัวแปรอิสระที่ศึกษา ทำให้ผลของการวัดค่าตัวแปรคลาดเคลื่อน ตัวแปรชนิดนี้ต้องควบคุมให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด เช่น ผู้สอน พื้นฐานของผู้เรียน เวลาในการเรียนรู้ ส่วนตัวแปรแทรกซ้อนหรือตัวแปรเกินที่ไม่สามารถควบคุมได้จึงควบคุมด้วยวิธีการทางสถิติ เพราะกลุ่มตัวอย่างได้จากประชากรที่ไม่สามารถควบคุมได้ด้วยวิธีอื่น เนื่องจากกลุ่มตามสภาพจริง

สรุปได้ว่า ตัวแปรแทรกซ้อนมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ทำให้ผลของการวัดค่าตัวแปรคลาดเคลื่อน ตัวแปรชนิดนี้ต้องควบคุมให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด ซึ่งมีวิธีควบคุมหลายวิธี เช่น การกระทำให้ตัวแปรบางตัวที่จะเป็นตัวแปรแทรกซ้อนเข้าร่วมเป็นตัวแปรร่วมศึกษา ใช้หลักการสุ่มตัวอย่างการทดลอง ใช้ครูผู้สอนคนเดียวกัน เวลาในการเรียนรู้เป็นเวลาเดียวกัน ส่วนตัวแปรแทรกซ้อนที่ไม่สามารถควบคุมได้จึงควบคุมโดยวิธีการทางสถิติ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนโดยจัดช่วงเวลาในการจัดประสบการณ์เป็นเวลาเดียวกัน ครูผู้จัดประสบการณ์ที่มีลักษณะการศึกษาใกล้เคียงกัน จัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ อายุของเด็กเท่ากัน และด้านสติปัญญาของเด็ก ควบคุมโดยวิธีการทางสถิติ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา

งานวิจัยต่างประเทศ

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : 51) ; อ่างอิงจาก ชนนพร โอภาสพันธ์ (2536 : 30) ศึกษาความสามารถทางการพูดของเด็ก 2 กลุ่ม คือ เด็กเตรียมอนุบาล และเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธี คือ บันทึกคำพูดของเด็กจากการพูดคุยกับผู้ทดลอง บันทึกการพูดของเด็กจากการเล่นละครตามบทบาทสมมติ (Role play) นอกจากนี้ ยังมีการสังเกตคำพูดของเด็กในห้องเรียน เพื่อเปรียบเทียบความตรงของการเก็บข้อมูลอีกด้วย ผลการศึกษาพบว่า เด็กเตรียมอนุบาลพูดได้โดยเฉลี่ย 82.8 ประโยค (SD=16.7) เด็กประถมศึกษาปีที่ 1 พูดได้โดยเฉลี่ย 95.7 ประโยค

(SD=15.2) และจากการใช้ t-test พบว่า ความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) และยังพบว่าเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงประโยชน์มากกว่าเด็กเตรียมอนุบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เดล (Dale. 1978 : 307) ศึกษาการใช้ถ้อยคำของเด็กในช่วงอายุต่าง ๆ ตั้งแต่อายุ 2-12 ปี โดยวิธีการทดสอบคำศัพท์จากรูปธรรม ผลการศึกษาพบว่า ความถูกต้องในการใช้คำศัพท์ของเด็กเพิ่มขึ้นตามลำดับอายุ กล่าวคือ ช่วงอายุ 2 ปี เริ่มที่ 25 คำ ถึง 6 ปี และเพิ่มถึง 90 คำ เมื่ออายุ 12 ปี อัตราการเพิ่มของคำศัพท์ต่าง ๆ จะสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะก่อนวัยเรียน หลังจากวัยนี้ คำศัพท์จะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ การใช้คำนามจะลดลง ในขณะที่สัดส่วนของการใช้คำวิเศษณ์ บุพบท และสันธาน จะเพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาจำนวนคำที่เด็กลำเอียงมาใช้ทั้งหมด

ฮิปเปิล (Hipple. 1985 : 255-261) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับเด็กอนุบาลเป็นเวลา 1 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กให้ความสนใจกิจกรรมดังกล่าวมาก เด็กที่มีทักษะทางการฟัง การพูด การอ่านสูงขึ้น มีความเข้าใจและพัฒนาการตัดสินใจด้วยตนเอง

บ็อกซ์ (Box. 1990 : 201-209) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดประสบการณ์การอ่านร่วมกันที่มีต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือเค้าโครงเรื่องของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือ หนังสือ การอ่านเบื้องต้น และความเข้าใจในเค้าโครงเรื่องสูงขึ้น

กรวิภา สรรพกิจงานง (2548 : 51) ; อ้างอิงจาก ลานี และ โจนิน (Laney and Jolynn. 1992) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านของเด็กเกรด 1 เป็นเวลา 1 ปี ที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการอ่านจากการมีส่วนร่วมในการเรียนอ่านแบบธรรมชาติ (Whole language) จำนวน 4 คน ได้บันทึกและวิเคราะห์ 4 วิธีการ ที่ชี้ให้เห็นถึงการอ่านออกเขียนได้ โดยการซึมซับภาษา จากพฤติกรรมการพูดคุยกับเพื่อน และบุคคลอื่น ๆ การเล่น การอ่านด้วยตนเองที่สัมพันธ์กับสื่อในห้องเรียน และการเขียนแบบไม่เป็นทางการในศูนย์การเขียน แล้วบันทึกความถี่จากการเข้าใจคำ ความหมาย ความคล่องแคล่วในการอ่านมากกว่า 3 เดือน พบว่า เด็กมีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องในการอ่านแบบไม่เป็นทางการและจากประสบการณ์การเล่นโดยรวม

บลัด (Blood. 1996 : Abstract) ได้ศึกษาความหมายทางภาษาของเด็กอายุ 3-5 ปี จำนวน 67 โรงเรียน โดยการทดลองพัฒนาการทางภาษาการรับรู้การเขียน และมีการศึกษาระยะยาวมีผู้ปกครองของเด็กจำนวน 6 คน เข้ามาร่วมในการเรียนของเด็ก จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ทางภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กและเจตคติของผู้ปกครองในกระบวนการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเสียงได้และส่งเสริมให้เด็กเขียนชื่อตนเอง จะทำให้มีความสามารถในการเรียนรู้การอ่าน เขียน ได้อย่างมีความหมาย เพราะชื่อของเด็กถูกเรียกอยู่เป็นประจำทุกวัน และเป็นคำที่นี้ภาพได้หากเด็กสามารถเขียนชื่อตนเองได้จะเป็นแนวทางขยายความสามารถในการรับรู้คำอื่นต่อไป

วูดเวิร์ด คาโรลีน และเจโรม (Woodward, Carolyn and Jerome. 1977 : 1) ได้ศึกษา รูปแบบการเริ่มเขียนของเด็กระดับปฐมวัย พบว่า เด็กที่มีความพร้อมในการฟังและการออกเสียงการ ผูกประโยคจะมีความสามารถในการเขียนสูงกว่าเด็กที่ไม่พร้อมด้านการฟัง ออกเสียง และการผูก ประโยค

โฮลดาเวย์ (Raines and Canady. 1990 : 224 ; Citing Holdaway. 1979) พบว่า เด็กจาก บ้านที่แวดล้อมด้วยหนังสือ มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟัง เด็กเหล่านี้จะสามารถอ่าน หนังสือออกก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง โดยเด็กอ่านออกด้วยตนเองไม่มีการสอนอย่าง จงใจจากพ่อแม่

กรวิภา สรรพกิจจางง (2548 : 52) อ้างอิงจาก เทเลอร์ และเลสลี (Taylor. 1983; Lesley. 1989) พบว่า เด็กที่มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังเป็นประจำ จะสามารถอ่านหนังสือ ออกได้เอง ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าเด็กเรียนที่จะอ่านออกได้เองโดยธรรมชาติเช่นเดียวกับที่เด็กทารก เรียนที่จะพูดภาษาและในการสอดพูด พ่อแม่มักจะไม่วุ่นหรือตำหนิเมื่อผิด พูดไม่ชัด แต่จะค่อย ๆ สอนให้พูดให้ชัดโดยทำแบบอย่าง แสดงความยินดีเมื่อพูดได้ และส่งเสริมให้เด็กกล้าพูดโดยการ รับฟัง ตั้งใจฟัง จึงทำให้ นักวิจัยภาษากลุ่มนี้เกิดแนวคิดว่าการเรียนการสอนภาษาทางด้านอ่านเขียน ของเด็กก็ควรจะให้เป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติเช่นเดียวกันกับเด็กเริ่มเรียนพูด

พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์ (2539 : 28) รายงานว่าเด็กหลายคนที่มาจากรอบครัวที่แวดล้อม ไปด้วยหนังสือมีพ่อแม่ที่รักการอ่านเป็นต้นแบบมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว จะทำให้เด็กเกิด แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) และเด็กมีหนังสือที่น่าสนใจหลากหลายพร้อมที่จะให้เด็ก เลือกเมื่อเด็กอยากเรียนรู้ อยากอ่าน

กูดแมน (Goodman. 1989 : 119) สรุปจากผลงานวิจัยด้านการเรียนรู้ที่จะเขียนของเด็กว่า เด็กอยากเขียน ถ้าได้เขียนเพื่อสื่อสารที่ในบรรยากาศที่สนับสนุนให้กำลังใจ

งานวิจัยภายในประเทศ

อภิญา กังสนารักษ์. (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวน ถ้อยคำ และการใช้ประโยคในการสื่อสารของเด็กปฐมวัยอายุ 3-6 ปี ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์กรม ประชาสงเคราะห์และในครอบครัวปกติ โดยเปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านจำนวน ถ้อยคำ และ การใช้ประโยคที่มีระดับอายุแลเพศต่างกันและหาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางภาษาด้าน จำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยค พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวปกติมีพัฒนาการทางด้านจำนวน ถ้อยคำและการใช้ประโยคสูงกว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กที่มีอายุน้อยกว่า เด็กหญิงและเด็กชายมีพัฒนาการทางด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคไม่แตกต่างกัน และ พัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการทางภาษาด้านการใช้ ประโยค

ประภาพันท์ นิลอรุณ (2530 : 75) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยของเด็กปฐมวัยในท้องถิ่นที่มีปัญหาทางภาษา โดยใช้วิธีสอนมุ่งประสบการณ์ทางภาษาจากการศึกษา พบว่า ความสามารถในการจำแนกภาพ ความสามารถในการจำแนกเสียง ความสามารถในการรู้คำศัพท์ ความเข้าใจในการฟัง ความสามารถในการใช้สายตาและกล้ามเนื้อมือให้สัมพันธ์กัน และความสามารถในการหาความสัมพันธ์ระหว่างภาพกับสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนมุ่งประสบการณ์ทางภาษาสูงกว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก เล่ม 1 ปี พุทธศักราช 2528 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้เพราะวิธีสอนมุ่งประสบการณ์ทางภาษานั้น เป็นวิธีสอนที่ครอบคลุมทักษะทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน และคัดลอกจนบูรณาการทักษะต่าง ๆ ไว้เป็นลำดับขั้นตอน เด็กได้แสดงออกทางภาษาและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม อีกทั้งเป็นการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ นั่นคือ การสร้างความหมายของสิ่งที่เรียนเริ่มจากสัญลักษณ์ ขณะเดียวกันก็เสนอภาพเป็นส่วนรวมก่อนที่จะขยายไปสู่ส่วนย่อย ดังนั้นเด็กจะได้ฟังก่อนแล้วจึงสังเกตเห็นภาพเป็นคำ ๆ ก่อนที่จะดูรายละเอียดว่าประกอบไปด้วยตัวพยัญชนะอะไรบ้าง

วรี เกียรติสกุล (2530 : 53) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการฟังของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้เกมและแบบฝึกกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 36 คน พบว่า เด็กกลุ่มที่มีคะแนนสูงขึ้น และเด็กที่ได้รับการฝึกทักษะ โดยใช้เกมมีคะแนนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึก แสดงว่าการใช้เกมฝึกทักษะการฟังทำให้เด็กมีความสามารถทางภาษาทางการฟังสูงกว่าการใช้แบบฝึก

กานต์ รัตนพันธ์ (2532 : 67) ได้ศึกษาความสามารถของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้และไม่ใช้จดหมายข่าวสารแบบสื่อสารสองทาง พบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองได้ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทางมีความสามารถทางภาษาสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ได้ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง

จิราภา กัญธิยาภรณ์ (2532 : 70) ได้ศึกษาวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาส่งผลต่อความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง เด็กอายุ 5-6 ปี อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลปรากฏว่า เด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีความพร้อมทางการเรียนภาษาไทย ความสามารถในการใช้สายตาและกล้ามเนื้อมือ และความสามารถในการหาความสัมพันธ์ระหว่างภาพสัญลักษณ์สูงกว่าเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก

อรุณี เหลืองหิรัญ (2533 : 77) ได้ทำการศึกษาความพร้อมทางภาษาและการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ซึ่งความพร้อมทางภาษานี้แบ่งเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การจำแนกภาพ

จำแนกเสียง การรู้คำศัพท์ ความเข้าใจในการฟัง การใช้สายตาและกล้ามเนื้อให้สัมพันธ์กัน และ การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างภาพพจน์สัญลักษณ์ จัดประสบการณ์ โดยใช้โครงสร้างระดับยอดซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กมีโอกาสฝึกทักษะในการจับใจความจากการฟังเรื่องราวตามขั้นตอนของการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2530 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอดเป็นวิธีที่ช่วยส่งเสริมความสามารถทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งควรได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้หลังจากการฟังจับใจความเรื่องราว เด็กได้เล่าเรื่องย้อนกลับ ตอบคำถาม และสร้างแผนภูมิภาพ ตลอดจนช่วยกันวาดภาพ แล้วเสนอผลงานของกลุ่มเป็นการย้ำ ซ้ำ ทวนเรื่องราว ซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้จักความหมายของคำและเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ขจิตพรรณ ทองคำ (2536 : 134) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเล่นบทบาทสมมติโดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเล่นที่มีผลต่อการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติตามปกติมีความสามารถในการคลายยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และความสามารถทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนา สุวรรณธาร (2537:105) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเด็กนักเรียนชายและหญิง อายุ 4-5 ปี จำนวน 60 คน กลุ่มทดลอง 1 ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบไม่มีปฏิสัมพันธ์และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และการจัดประสบการณ์เล่นแบบปกติ

อุบล เวียงสมุทร (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ เล่าเรื่องประกอบหุ่นมือ โดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่น กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชายหญิง ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 60 คน กลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่นมีความพร้อมทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางเพียงอย่างเดียว

ภาวิณี แสนทวีสุข (2538 : 91-93) ได้ศึกษาชุดการพัฒนาประสบการณ์การเขียนร่วมกันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติกับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์การเข้าร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเขียนตามโอกาส เช่น กิจกรรมการสำรวจเด็กมาโรงเรียน กิจกรรมแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ กิจกรรมช่วยกันเตือน กิจกรรมประกาศข่าว กิจกรรม

อวยพรวันเกิด กิจกรรมเขียนบัตรขอบคุณ โดยครูจะเลือกมาให้ทำวันละกิจกรรมและกิจกรรมเสรี ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนการสอนทางภาษาด้านการเขียนตามแนว การเตรียมความพร้อมของแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผลทางการศึกษาพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านทิศทางการเขียน ด้านการถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านความซับซ้อนของความหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุภัทรา คงเรือง (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่มีต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือของเด็กวัยอนุบาลผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือ และหนังสือสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิจิตรา วิเศษสมบัติ (2539 : 73) ได้ศึกษาความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนากิจกรรมการปั้น ผลการวิจัย พบว่าเด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมการปั้น มีความพร้อมทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การปั้นปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมคิด ชนแดง (2540 : 53) ได้ศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องคำรูปธรรม และการเล่าเรื่องคำรูปธรรมประกอบการวาดภาพที่มีต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเล่าเรื่องคำรูปธรรมประกอบการวาดภาพและกิจกรรมเล่าเรื่องปกติ มีความสามารถทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จุฬารัตน์ อัญพัฒน์ (2543 : 52) ได้ศึกษาพัฒนาการทางการพูดเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นเกมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ และเกมบล็อกแบบปกติ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุกบล็อกแบบเต็มรูปแบบ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุกบล็อกแบบปกติมีพัฒนาการทางการพูดไม่แตกต่างกัน

กรวิภา สรรพกิจจานง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบฮาร์ทส (HEARTS Instructional Model) เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยประการแรก คือ การหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบฮาร์ทส เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภาษาจากความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถาม และประการที่สอง เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษา ด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และคะแนนเฉลี่ย

ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมผลการศึกษพบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นให้คะแนนรวมโดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความเหมาะสมของรูปแบบได้เท่ากับ 4.60 และเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องสามารถนำไปพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน สำหรับ เด็กปฐมวัยได้อย่าง มีคุณภาพ และเมื่อนำไปทดลองใช้จริง ปรากฏว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีความสามารถทางภาษาหลัง การทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการฟัง การพูด การเขียน ยกเว้น ด้าน การอ่าน ที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

งานวิจัยต่างประเทศ

แอริสัน (Arrison. 1998 : 213-214) ได้ศึกษาองค์ประกอบของการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของ Temple University ในภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ของ นักเรียนที่มีผลการเรียนดีและไม่ดี จากการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เกิดขึ้นขณะเรียนในระดับปัจจุบัน ไม่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานและ ประสบการณ์เดิมก่อนเข้าเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้จะนำไปใช้ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของ นักศึกษาในโอกาสต่อไป

เวนเบิล (Veneble. 1997 : 25-30) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้คอมพิวเตอร์ในการ เรียนเคมีกับความเชื่อมั่นในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า เมื่อใช้คอมพิวเตอร์ในการ เรียนภาคปฏิบัติแล้วนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น หรือ ไม่ โดยทำการทดลองกับนักเรียน 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 37 คน กลุ่มควบคุม 41 คนจากการตอบ ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

เลนีย์ร์ (Lanier. 1991 : 1706-A) ได้ศึกษาผลการแบ่งผิวที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและ ความพร้อมในการเรียนของเด็กวัยรุ่นผิวดำ ทางแถบตะวันตกของประเทศสหรัฐอเมริกาให้นักเรียน จับคู่ผิวเดียวกัน และรวมกลุ่มผิวเดียวกัน ตอบคำถามจากปัญหาที่เหมือนกัน พบว่า เด็กผิวขาวมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กผิวดำ

เลิร์ก (Lirgg. 1992 : 3557-A) ได้ศึกษาความเข้าใจในการเรียนรู้ความเชื่อมั่นในตนเอง และการปรับตัวในการเรียนวิชาพลศึกษาของนักเรียนที่เรียนแบบชายล้วน หญิงล้วน และสหศึกษา กับนักเรียนระดับกลาง และไฮสกูลใช้เวลาเรียน 10 วัน ให้เรียนวิชาบาสเกตบอลโดยให้ครูชาย 1 คน และครูหญิง 1 คน สอนทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า นักเรียนชายที่เรียนแบบสหศึกษาสามารถเรียนได้ ดีกว่า มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่า และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดีกว่านักเรียนชายที่ เรียนแบบชายล้วน ส่วนนักเรียนหญิงที่เรียนแบบหญิงล้วนจะเรียนได้ดีกว่า มีพฤติกรรมที่ดีกว่าและ มีความสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนดีกว่านักเรียนหญิงที่เรียนแบบสหศึกษา

กัวร์ (Goor. 1974 : 3514-A) กล่าวไว้ว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีความเชื่อมั่น ในตนเองสูง จะมีความสามารถในการแก้ปัญหา กล่าวแสดงออก แสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ

เพนเตอร์ (Painrer. 1968 : 760) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจูงใจกับความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 10 คน พบว่า ระดับความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการจูงใจ กล่าวคือ คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีความสามารถในการจูงใจสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สไตร์ส (Stires. 1970 : 3511-A) ที่พบว่า ยิ่งบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงเท่าไร ยิ่งจะเรียกความศรัทธาจากผู้ร่วมงานได้มากเท่านั้น

มูสเสน (Mussen. 1969 : 261) เด็กที่พ่อแม่ปล่อยให้ เป็นอิสระในการช่วยเหลือตนเองและสนองความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ฟังตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้โดยไม่วิตกกังวล และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

งานวิจัยภายในประเทศ

กาญจนา สุวรรณธาร (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นสร้างสรรค์แบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์แบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ มีความเชื่อมั่นและความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน

กรรณิกา กุลวิทย์ (2540 : 87) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการฝึกอ่านด้วยการเล่าเรื่องย้อนกลับ (RETELLING) ตามแนวทฤษฎีอรรถฐาน กับการสอนตามคู่มือครู ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการฝึกอ่านด้วยการเล่าเรื่องย้อนกลับ ตามแนวทฤษฎีอรรถฐาน มีความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษและความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ต่อการเรียน ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง คุณสมบัติดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการฝึกประสบการณ์ และความสำเร็จที่ได้รับ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (รูปแบบที่ 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองในการเรียนภาษาอังกฤษ โดยกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบ กล้าตัดสินใจ กล้ายอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง กล้าเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ และประสบผลสำเร็จในด้านการเรียน

สมจินตนา คุปตสุนทร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นพื้นบ้านของไทย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ภริฎา กิจพัฒนเจริญ (2543 : 19) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เข้ารับการทดลองมีการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกทุกสัปดาห์

จารุวรรณ อำนวยสมบัติ (2545 : 89-90) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนและความเชื่อมั่นในตนเอง ในการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่ำ โดยได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้ภาษาชุมชนประกอบการจัดกิจกรรมแบบ CIRC กับการสอนแบบเดิม ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้ภาษาชุมชน ประกอบกิจกรรมแบบ CIRC มีความสามารถทางการเรียน และความเชื่อมั่นในตนเองในการเรียนภาษาอังกฤษแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชนกนาด จริตชื้อ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป กับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป สูงกว่าพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป มีผลทำให้พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยสูงกว่าการจัดประสบการณ์แบบปกติ

6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

งานวิจัยต่างประเทศ

เฟนนาศี (Fennacy, 1988 : 12-A) ได้ศึกษาวิธีการสอนและวิธีการรู้หนังสือ ในหนังสือเรียนอนุบาล 2 แบบ คือ ห้องเรียนแรกใช้หลักสูตร โดยแบบฝึกหัดที่เน้นพยัญชนะ เสียงและคำ ห้องที่สองมีการใช้หลักสูตรตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยปฏิบัติกับเด็กเสมอว่าเด็กเป็นนักอ่านและนักเขียน ผลการวิจัยพบว่า เด็กในห้องเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติ มีความรู้ด้านการอ่าน การเขียน เพิ่มขึ้น เต็มใจที่จะเขียนและปรับปรุงการเขียนด้วยตนเอง โดยไม่ต้องให้ผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือ และเรียบเรียงระหว่างการเขียนบ่อยขึ้น

กู๊ดแมน (Y.Goodman. 1989 : 123–124) พบว่า การสอนภาษาที่ได้ผลนั้นเด็กจะต้องรู้สึก ว่าได้รับการยอมรับนับถือเป็นเอกัตบุคคล และบรรยากาศการเรียนมีความเป็นกันเองมีการยอมรับ ความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจปลอดภัยไม่กลัวผิด เรื่องที่เรียน เป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเด็ก เพราะฉะนั้นครูจะต้องมีความสามารถในการสังเกตเด็กและสร้าง หลักสูตรการเรียนการสอนจากความสนใจของนักเรียน

โฮลดาเวย์ (Raines & Canady. 1990 : 224 ; Citing Holdaway. 1979 : 157) พบว่าเด็กที่มา จากบ้านที่แวดล้อมด้วยหนังสือ มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟัง เด็กเหล่านี้จะสามารถ อ่านหนังสือออกก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง โดยเด็กอ่านออกด้วยตนเองไม่มีการสอน อย่างจริงจังจากพ่อแม่

เทเลอร์ (Raines & Canady. 1990 : 224; Citing Taylor. 1983 : 214) พบว่าเด็กที่มี ประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังเป็นประจำจะสามารถอ่านหนังสือออกได้เอง ซึ่งทำให้เกิด แนวคิดที่ว่าเด็กเขียนที่อ่านออกได้เองโดยธรรมชาติ (Naturally) เช่นเดียวกับที่เด็กทารกเรียนที่จะพูด ภาษา และในการสอนพูด พ่อแม่มักจะไม่นั่งหรือตำหนิเมื่อพูดได้ พูดไม่ชัดเจน แต่ค่อย ๆ สอนให้ พูดให้ชัด โดยทำแบบอย่าง แสดงความยินดีเมื่อพูดได้ และส่งเสริมให้เด็กกล้าพูดโดยการรับฟัง ตั้งใจฟัง จึงทำให้นักวิจัยภาษากลุ่มนี้เกิดแนวคิดว่าการเรียนการสอนภาษาอ่านเขียนของเด็กก็ควรจะเป็น การเรียนรู้ตามธรรมชาติเช่นเดียวกับเด็กที่เริ่มเรียนพูด

พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์ (2539 : 28) รายงานว่าเด็กหลายคนที่มาจากครอบครัวที่แวดล้อม ไปด้วยหนังสือพ่อแม่ที่รักการอ่านเป็นต้นแบบมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว จะทำให้เด็กเกิด แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) และเด็กมีหนังสือที่น่าสนใจหลากหลายพร้อมที่จะให้เด็ก เลือกลงมือเขียนรู้ อยากรู้ อยากรู้

งานวิจัยภายในประเทศ

สมคิด ชนแดน (2540:53) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์เล่าเรื่องคำรูปธรรม ประกอบการวาดภาพที่มีต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษา พบว่า เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องคำรูปธรรม กิจกรรมการเล่าเรื่องคำรูปธรรมประกอบการวาด ภาพที่มีต่อความสามารถทางภาษา และกิจกรรมการเล่าเรื่องแบบปกติ มีความสามารถทางภาษา แตกต่างกัน

ทัสพร เกตดอนอม (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและ ความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนภาษาแนว ธรรมชาติ โดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า 1) ความเข้าใจใน การอ่านภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 2) ความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่าง

กัณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความเข้าใจในการเขียนภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กนิษฐา ชูจันทร์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยใช้แกนนำในหน่วยการสอนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษา พบว่า 1) เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยใช้แกนนำในหน่วยการสอน มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง หลังการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยใช้แกนนำในหน่วยการสอน มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มยุรี กันทะลือ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ต่อพัฒนาการด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กปฐมวัย ที่พูดภาษาถิ่น ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ มีจินตนาการด้านการอ่านภาษาไทยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีพัฒนาการด้านการอ่านภาษาไทยสูงขึ้นตามลำดับ

สุพันธ์ กุศลส่ง (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถและทัศนคติในการฟัง พูด ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีธรรมชาติ ประกอบกับการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีธรรมชาติ ประกอบกับการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือครู มีความสามารถในการฟัง พูด ภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีธรรมชาติ ประกอบกับการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือครู มีทัศนคติต่อการฟัง พูด ภาษาอังกฤษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีธรรมชาติ ประกอบกับการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ก่อนและหลังการทดลอง มีความสามารถและทัศนคติในการฟัง พูด ภาษาอังกฤษแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลองมีความสามารถและทัศนคติในการฟัง พูด ภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พนิดา ชาตยาภา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย โดยการสร้างเรื่องราวในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวการสอนภาษาแบบ

ธรรมชาติ ผลการศึกษา พบว่า 1) การปรับบทบาทตนเองของผู้วิจัยและจัดประสบการณ์สร้างเรื่องราวในกิจกรรมสร้างสรรค์ ดังนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้นำเสนอกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 1 โดยเน้นการนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติในสัปดาห์ที่ 2, 3 เน้นการเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม โดยจัดสภาพแวดล้อม และสถานการณ์การเรียนรู้ตามสภาพจริง ส่วนบทบาทในการเป็นผู้สังเกต ผู้ตั้งคำถาม และเป็นผู้รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยให้ความสำคัญทุกสัปดาห์ 2) เด็กมีการเปลี่ยนแปลงการสื่อความหมายตามระยะเวลา ดังนี้ สัปดาห์ที่ 1 เด็กมีพัฒนาการสื่อความหมายทุกด้านทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมีพัฒนาการด้านการพูดมากเป็นอันดับแรกในสัปดาห์ที่ 2-4 เด็กมีพัฒนาการสื่อความหมายเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 1 ทุกด้าน โดยมีการพัฒนาการด้านการพูด และการฟังมากเป็นอันดับแรก สัปดาห์ที่ 5-7 เด็กมีพัฒนาการสื่อความหมายเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 2-4 ทุกด้าน โดยมีพัฒนาการด้านการพูด และการฟังมาก เป็นอันดับแรก สัปดาห์ที่ 8 เด็กมีพัฒนาการสื่อความหมายเพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ 5-7 ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมีพัฒนาการที่ใกล้เคียงกันทุกด้าน

6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส

งานวิจัยต่างประเทศ

เฟนนาศี (Fennacy. 1998 : 12-A) ได้ศึกษาวิธีการสอนและวิธีการรู้หนังสือในหนังสือเรียนอนุบาล 2 แบบ คือ ห้องเรียนแรกใช้หลักสูตรโดยแบบฝึกหัดที่เน้นพยัญชนะ เสียงและคำ ห้องที่สองมีการใช้หลักสูตรตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยปฏิบัติกับเด็กเสมอว่าเด็กเป็นนักอ่านและนักเขียน ผลการวิจัยพบว่า เด็กในห้องเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติ มีความรู้ด้านการอ่าน การเขียน เพิ่มขึ้น เต็มใจที่จะเขียนและปรับปรุงการเขียนด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้ผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือ และเรียบเรียงระหว่างการเขียนบ่อยขึ้น

วอล์กเกอร์ (Walker and Others. 1983 : 72) ได้ทำการทดลองสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้แนวทางที่ เทรเกอร์ พาร์ค (Trager Park) ที่เรียกว่า Language Encounter Teaching) หรือวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา โดยทำการทดลองกับเด็กชาวบอริจิน ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ผลการทดลองเป็นที่น่าพอใจ เด็กในกลุ่มทดลองมีความเชื่อมั่นในการใช้ภาษาในการสื่อสาร ทั้งการพูดและการเขียน

งานวิจัยภายในประเทศ

จิรัฐยา แก้วป่อง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยเพิ่มขึ้น 2) ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังจากได้รับการ

สอนแบบมุ่งประสบการณ์มีความแตกต่างจากก่อนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประนอม สุขนาคะ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเขียนและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ผลการศึกษาพบว่า 1) ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการเขียนภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความรับผิดชอบในการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) ความสามารถในการเขียนภาษาไทยของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 6) ความรับผิดชอบในการเรียนของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 7) ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 8) ความสามารถทางภาษาในการเขียนภาษาไทยของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 9) ความรับผิดชอบในการเรียนของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กมลภัทร์ พุทธสันติธรรม (2545:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ชุดการสอนรายวิชาย่อยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาวิธีการ (รูปแบบที่ 1) กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

น้ำฝน นักร้อง (2546 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทักษะทางภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางภาษา โดยประยุกต์วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางภาษา โดยประยุกต์วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาอยู่ในระดับ ทักษะทางภาษาไทยของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับ

เรียนได้หลังการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางภาษาโดยประยุกต์วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสูงชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิภาวี เป็นเรื่อง (2546:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเขียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาอังกฤษกับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า 1) ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการเขียนภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) ความสามารถในการเขียนภาษาไทยของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 6) เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 7) ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 8) ความเข้าใจในการเขียนภาษาไทยของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 9) เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วัฒนา กิจไพบุลย์พันธ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (รูปแบบที่ 1) กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า 1) ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พระสมประสงค์ คูพรรมมี (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการพูดภาษาอังกฤษด้วยการวิเคราะห์ข้อความต่อเนื่องของสามเณรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (รูปแบบที่ 1) กับการสอนแบบเดิม ผลการศึกษาพบว่า 1) พฤติกรรมการพูดภาษาอังกฤษด้วยการวิเคราะห์ข้อความต่อเนื่องของสามเณรกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) พฤติกรรมการพูดภาษาอังกฤษด้วยการวิเคราะห์ข้อความต่อเนื่องของสามเณรกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 3) พฤติกรรมการพูดภาษาอังกฤษด้วยการวิเคราะห์ข้อความต่อเนื่องของ
 สามเนรกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา พบว่า ลักษณะ
 การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเตรียมความพร้อมทาง
 ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการเรียนการสอนภาษาที่คำนึงถึงความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก เมื่อ
 ผู้เรียนมีความสนใจในกิจกรรมภาษา การเรียนรู้ภาษาก็จะมีความต่อเนื่อง ทำให้รู้สึกว่ภาษาเป็นเรื่อง
 ง่ายและสามารถประสบความสำเร็จได้ทุกคน ทุกคนสามารถถ่ายทอดความคิด จินตนาการอย่าง
 สร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมศิลปะ เช่น การวาดภาพ การประดิษฐ์เศษวัสดุ เด็กจะกล้าแสดงออก และ
 สามารถใช้ภาษาสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมั่นใจ ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษา รักภาษา และ
 ส่งผลให้ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ได้รับการพัฒนาสูงขึ้นตามลำดับ

ความสัมพันธ์การจัดประสบการณ์กับตัวแปรตาม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษาความเชื่อมั่นใน
 ตนเอง และวิธีการจัดประสบการณ์การสอนภาษาแบบธรรมชาติ กับแบบฮาร์ทส ผู้วิจัยสรุปเป็น
 โครงสร้าง ตามตาราง ดังนี้

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ของวิธีการจัดประสบการณ์การสอนภาษาแบบธรรมชาติกับความสามารถทางภาษาและความเชื่อมั่นในตนเอง

การจัดประสบการณ์	ความสามารถทางภาษา	ความเชื่อมั่นในตนเอง		
<p>ขั้นที่ 1 การสร้างความคุ้นเคย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การร้องเพลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก 2. การสนทนาพูดคุยระหว่างครูกับเด็ก 3. เกมปริศนาคำทาย 4. การเคลื่อนไหวประกอบเพลง 				การกล้าแสดงออก
<p>ขั้นที่ 2 การสร้างความมั่นใจ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การฟังเพลง 2. การฟังคำคล้องจอง 3. การฟังนิทาน 4. การเล่าเรื่องซ้ำจากการฟัง 5. การสนทนาแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังระหว่างครูกับเด็ก 6. การอ่านจากบทเพลงคำคล้องจองจากภาพโดยครูอ่าน หรือ เด็กอ่านร่วมกัน 7. การคาดคะเนจากภาพ 8. การเล่าเรื่องจากภาพ 9. การเขียนคำที่สื่อความหมายโดยเลือกเนื้อหาสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ 			การฟัง	การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
	การพูด	ความภาคภูมิใจในตนเอง		
	การอ่าน			
	การเขียน	ความภาคภูมิใจในตนเอง		

ตาราง 1 (ต่อ)

การจัดประสบการณ์	ความสามารถ ทางภาษา	ความเชื่อมั่นใน ตนเอง
ขั้นที่ 3 แสดงความสามารถ		
1. การใช้คำถาม	การฟัง	ความภาคภูมิใจใน
2. การสรุปเรื่องราวจากหน่วยการเรียนรู้ ร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก	การพูด	ตนเอง
3. การสร้างชิ้นงาน	การเขียน	
4. การเล่าเรื่องราวจากชิ้นงาน	การอ่าน	
5. ฟังความคิด		
6. การเขียนลอกแบบตามครู	การเขียน	

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ของวิธีการจัดประสบการณ์แบบฮาร์ทส กับ ความสามารถทางภาษาและ ความเชื่อมั่นในตนเอง

การจัดประสบการณ์	ความสามารถทางภาษา	ความเชื่อมั่นในตนเอง
<p>ขั้นที่ 1 การเลือกรื่อง</p> <p>เด็กเลือกรื่องเพลง หรือนิทาน หรือคำคล้องจอง 1 เรื่อง</p>		การกล้าแสดงออก
<p>ขั้นที่ 2 การเล่าเรื่อง</p> <p>ครูเล่าเรื่องจากที่เด็กเลือก</p>	การฟัง	
<p>ขั้นที่ 3 การสรุป</p> <p>เด็กเล่าเรื่องซ้ำจากการฟัง</p>	การพูด	การกล้าแสดงออก
<p>ขั้นที่ 4 การสร้างความรู้ใหม่ - ช่วยกันแก้ไข</p> <p>เด็กสร้างชิ้นงานจากเรื่องที่ฟัง</p>	การเขียน	การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง
<p>ขั้นที่ 5 การเสนอผลงานร่วมกัน</p> <p>1. เด็กเล่าเรื่องจากชิ้นงาน</p> <p>2. ครูเขียนคำพูดของเด็ก</p> <p>3. เด็กเขียนตามแบบจากเรื่องเล่า</p>	<p>การอ่าน</p> <p>การเขียน</p>	<p>การกล้าแสดงออก</p> <p>ความภาคภูมิใจในตนเอง</p>

จากการศึกษาแนวการจัดประสบการณ์การสอนภาษาแบบธรรมชาติกับแบบฮาร์ทสเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาและความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กนั้น พบว่า การจัดประสบการณ์การสอนภาษาแบบธรรมชาติ มีวิธีการจัดประสบการณ์ในแต่ละขั้นตอนอย่างหลากหลายวิธี ได้แก่ การฟังเพลง คำคล้องจอง นิทาน การเล่าเรื่องซ้ำจากเรื่องที่ฟัง การอ่านจากบทเพลง คำคล้องจอง นิทาน การคาดคะเนจากภาพ การเล่าเรื่องจากภาพ การสร้างชิ้นงาน การเขียนลอกเลียนแบบ และ

ในการจัดประสบการณ์ เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสตัดสินใจเลือกทำกิจกรรม เน้นการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมายตามธรรมชาติ โดยอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน ส่วนการจัดประสบการณ์แบบสาร์ทสนั้น เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิด วางแผน ตัดสินใจเลือกลงมือปฏิบัติ ทบทวน และนำเสนอผลงาน โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมศิลปะ จากบทเพลง คำคล้องจอง และนิทาน ซึ่งการจัดประสบการณ์ทั้ง 2 แบบนี้ ส่งผลต่อความสามารถทางภาษาและความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย